

โลกบูบๆ เบี้ยวๆ 2

ผู้เขียน

ดร. บัญชา ชุณหสวัสติกุล

สารบัญ

บทนำ.....	3
-----------	---

บทที่ 1

ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ผู้ป่วนโลก	5
การตอบโต้และผลกระทบต่อนโยบายภาชีนำเข้าใหม่ของทรัมป์ 2	9
การตอบโต้อย่างดุเดือด: เมื่อยักษ์ใหญ่ชนกัน	9
การพัฒนาเศรษฐกิจของจีน.....	12
โครงการ One Belt One Road.....	17
การตอบโต้จากแคนาดา.....	20
การตอบโต้จากประเทศญี่ปุ่น	21
การตอบโต้ของอินเดีย.....	23
เหตุใดเงินดอลลาร์สหรัฐ จึงมีบทบาทในการเงินทั่วโลกได้อย่างไร	24
การลดอิทธิพลดอลลาร์สหรัฐ (De-Dollarization)	26
ทำไมต้องทองคำ	27
ผลกระทบจากภาชีนำเข้าของทรัมป์ต่อประเทศไทย	29
อุตสาหกรรมยานยนต์ในประเทศไทย.....	31
อุตสาหกรรมยานยนต์ไทยและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)	33
ความท้าทายของอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.....	34

บทที่ 2

ประเทศไทยมาถึงจุดนี้ได้อย่างไร.....	36
เศรษฐกิจไทยมายืนอยู่ปากเหวได้อย่างไร	38
แนวโน้มเศรษฐกิจของประเทศไทย	38
เศรษฐกิจมหภาคของไทย.....	39
การปราบปรามคอร์รัปชันของจีน.....	43
ผู้นำกับยุทธศาสตร์ความเป็นเลิศ.....	45
ความเป็นผู้นำที่แตกต่างจากประเทศอื่น	45

ทำไมประเทศถึงล้มจม (Why Nations Fail)	47
ทำไมนักการเมืองของประเทศไทยถึงมาถึงจุดนี้.....	48
ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs).....	50
ประเทศไทยต้องการ “ผู้นำ” ที่มีสะอาดและกล้าจัดการกับปัญหา	51
สิ่งสำคัญของความเป็นผู้นำ	51
การพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมของไทย	52
ผู้นำประเทศ.....	56
การพัฒนา การวิจัยและนวัตกรรม	58
ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยลดลง	59
Quick Big Win ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ “ศุภจี สุธรรมพันธุ์”	62

บทที่ 3

อุตสาหกรรมยานยนต์ในประเทศไทย.....	66
รถไฟฟ้าจีน (EV) ผู้ป่วนอุตสาหกรรมรถยนต์.....	66
ประวัติศาสตร์ได้บ่งบอกถึงความสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์.....	67
วิกฤตน้ำมันและการเปลี่ยนโฉมหน้าในอุตสาหกรรมยานยนต์.....	69
การพัฒนาของ Toyota (โดย Toyota Family)	69
สรุปผลกระทบจากมาตรการการขึ้นภาษีนำเข้าสินค้าของประธานาธิบดีทรัมป์	77

อำนาจที่ไร้ความรับผิดชอบ: เมื่อโลกบิดเบี้ยวด้วยเงื้อมมือผู้ครองอำนาจ

“อำนาจ” (Power) คือพลังขับเคลื่อนสรรพสิ่งให้เป็นไปตามเจตจำนง ไม่ว่าจะผ่านการโน้มน้าวหรือการบังคับขู่เข็ญ แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือ อำนาจต้องมากับ “ความรับผิดชอบ” (Responsibility) เสมอ ในบริบทขององค์กร ผู้นำที่มีอำนาจตัดสินใจต้องแบกรับผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความยั่งยืน

ทว่าในสังคมปัจจุบัน กลับมีกลุ่มคนที่กระหายอำนาจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนโดยปราศจากมโนธรรมแสวงหาประโยชน์เงินทองและความร่ำรวย นำไปสู่การคอร์รัปชันและการกีดกันงบประมาณแผ่นดินเพื่อต่อยอดอำนาจให้สูงขึ้นไปอีก ดังที่หนังสือ Why Nations Fail ของ Daron Acemoglu และ James A. Robinson ระบุว่า ต้นตอของความล้มเหลวในหลายประเทศเกิดจาก “อภิสัทธาชน” กลุ่มเล็กๆ ที่ผูกขาดอำนาจการเมืองเพื่อตักตวงทรัพยากร จนทำให้งบประมาณของชาติสูญหายไปกว่า 30-40% ส่งผลให้วงล้อแห่งการพัฒนาต้องหยุดชะงักลง

ในขณะที่ผู้นำประเทศมหาอำนาจโลกทั้งหลายต่างก็มุ่งสร้างแต่อำนาจ ทั้งอำนาจทางรัฐภูมิศาสตร์ อำนาจทางเศรษฐกิจ อำนาจทางทหาร เพื่อให้ได้เปรียบหรือเอาเปรียบประเทศอื่น ผลพวงคือประเทศเล็ก ๆ ตกเป็นเหยื่อของประเทศใหญ่ ในอดีตประเทศที่พัฒนาอุตสาหกรรมและต้องการส่งสินค้าที่ผลิตในประเทศ ไปยังประเทศด้อยพัฒนาจึงมีการเร่งรัดให้เกิดการค้าเสรี เร่งรัดให้ประเทศที่กำลังพัฒนาและด้อยพัฒนาทางเศรษฐกิจ ให้ลดภาษีนำเข้าจึงเกิดคำว่า ‘Free Trade’ หรือการค้าเสรี ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา เอเชียกลายเป็นฐานการผลิตสินค้าต่าง ๆ และด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าขึ้น ค่าแรงงานต่ำ ในทางกลับกันประเทศในแถบเอเชียจึงกลายเป็นผู้ส่งสินค้าไปยังสหรัฐฯ และยุโรป ทำให้เกิดข้อห้ามทางการค้าทั้งระบบภาษีศุลกากรและที่ไม่ใช่ศุลกากรจากประเทศที่นำเข้าสินค้า ทั้งนี้ทั้งนั้นเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมในประเทศและความเสียเปรียบทางการค้า

เราเห็นตัวอย่างชัดเจนจากผู้นำสหรัฐฯ อย่าง โดนัลด์ ทรัมป์ ที่ใช้มาตรการกีดกันประเทศที่ได้เปรียบดุลการค้า นี่ไม่ใช่ครั้งแรกที่ประธานาธิบดีสหรัฐฯ ออกมาตรการ ‘หยุดโลก’ หรือย้อนกลับไปในยุคของ ริชาร์ด นิกสัน กับปรากฏการณ์ “Nixon’s Shock” ที่ใช้อำนาจเบ็ดเสร็จสั่งคลอนระบบอัตราแลกเปลี่ยนโลกเพื่อสกัดกั้นสินค้าจากญี่ปุ่น

ในอีกฟากหนึ่ง ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ผู้นำที่ควบรวมอำนาจทั้งทางการเมืองและการทหารเพื่อเป็นมหาอำนาจทัดเทียมกับสหรัฐฯ และต้องการยึดมหาสมุทรแปซิฟิกรอบทวีปเอเชีย อีกทั้งนโยบาย ‘จีนเดียว’ ที่ชาวไต้หวันต้องหวาดผวาทันที ทั้งยังเร่งแผ่ขยายอิทธิพลผ่านยุทธศาสตร์ “Belt and Road Initiative” (Silk Road) เพื่อครองอำนาจเศรษฐกิจจากเอเชียสู่ยุโรป แม้จะแลกมาด้วยการสร้างหนี้มหาศาลให้กับประเทศที่ร่วมโครงการ นอกจากนี้ การก้าวขึ้นเป็นผู้นำอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า (EV) ของจีน ยังกำลังกลายเป็นความท้าทายครั้งใหญ่ที่อาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมยานยนต์เดิมของไทยให้พังทลายลง

จริงหรือ? ที่โลกใบนี้เป็นรูปทรงกลมอย่างที่นักปรัชญากรีก ‘เพลโต’ กล่าวไว้ แต่ผู้เขียนเชื่อมาตลอดว่า โลกใบนี้มันบอบและเบี้ยว โลกกำลังถูกบิดให้เบี้ยวจากความสมดุล

บทที่ 1

(Photo by Andrew Harnik/Getty Images)

ย้อนกลับไปเมื่อครั้งที่ โดนัลด์ ทรัมป์ ชนะการเลือกตั้งสมัยแรกในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2016 ผู้เขียนได้ถ่ายทอดเรื่องราวผ่านหนังสือ "โลกบูบๆ เบี้ยวๆ ภาคแรก" เพื่อสะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่กำลังจะเกิดขึ้น จนกระทั่งวันที่ 20 มกราคม ค.ศ. 2017 ทรัมป์ได้ประกาศเจตนารมณ์ ณ ทำเนียบขาวไว้อย่างน่าสนใจว่า:

“ผมมายืนอยู่ ณ ทำเนียบขาวแห่งนี้ เพื่อประกาศว่าประชาชนได้กลับมาปกป้องประเทศอีกครั้ง ณ เวลานี้ผ่านไปแล้วก่อนปี ผมภูมิใจอย่างยิ่งที่จะแจ้งทุกท่านว่า ทั้งโลกได้ยืนขาและได้เห็นสัญญาณแล้ว อเมริกากำลังกลับมาและจะกลับมายิ่งใหญ่อีกครั้ง... หน้าที่แรกของรัฐบาลเราคือ การรับใช้ประชาชนของประเทศ... ทุกๆ แผนและการดำเนินงานทุกอย่าง เราจะทำให้อเมริกาเป็นที่หนึ่งและอเมริกาต้องมาก่อนสิ่งอื่นใด ในก้าวย่างสำคัญ สหรัฐฯ ได้ประกาศถอนตัวออกจากข้อตกลงที่ไม่สร้างงานให้แก่ชาวอเมริกัน อาทิ ข้อตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (TPP) และ ข้อตกลงปารีส (Paris Agreement) ซึ่งทรัมป์มองว่ามีราคาแพงและไม่ยุติธรรมต่อสหรัฐฯ นอกจากนี้ในการเดินทางเยือนเอเชีย เขายังย้ำชัดว่าจะไม่ยอมให้มีการละเมิดหรือเอาเปรียบทางการค้าอีกต่อไป ยุทธศาสตร์ของเรามุ่งเน้นผลประโยชน์หลักของชาติผ่าน 4 เสาหลักสำคัญ คือ:

- เสาหลักที่ 1: การปกป้องชาวอเมริกัน: ปกป้องประเทศและวิถีชีวิตอันยิ่งใหญ่ของเรา
- เสาหลักที่ 2: การส่งเสริมความเจริญรุ่งเรือง: นี่เป็นครั้งแรกที่ยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ตระหนักว่า "ความมั่นคงทางเศรษฐกิจคือความมั่นคงของชาติ" ความเจริญรุ่งเรืองต้องเริ่มจากบ้านของเราเอง ยุทธศาสตร์นี้เรียกร้องให้ลดภาษี ยกเลิกกฎระเบียบที่ไม่จำเป็นต่อต้านการค้าที่ไม่เป็นธรรม ยุติการขโมยทรัพย์สินทางปัญญา และสร้างมาตรการใหม่เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมและความมั่นคงของชาติ
- เสาหลักที่ 3: การรักษาความสงบสุขด้วยความมั่นคง: กองทัพต้องมีประสิทธิภาพและทันสมัย
- เสาหลักที่ 4: การขยายอิทธิพลของสหรัฐฯ: โดยเริ่มต้นจากความเข้มแข็งภายในประเทศ”

คำปราศรัยและนโยบาย "อเมริกาต้องมาก่อน" สะท้อนความต้องการปกป้องประชากรและอุตสาหกรรมของสหรัฐฯ ด้วยมาตรการกีดกันทางการค้าที่หลากหลายเพื่อลดการขาดดุลการค้าของสหรัฐฯ ซึ่งเป็นประเทศที่มีส่วนแบ่งการค้ามากที่สุดในโลก

ในปี 2017 สหรัฐฯ นำเข้าสินค้ามูลค่า 2.895 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แต่ส่งออกเพียง 2.329 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ส่งผลให้ขาดดุลการค้าสูงถึง 566 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ประเทศคู่ค้า 5 อันดับแรกที่สหรัฐฯ ขาดดุลมากที่สุด ได้แก่

	ยอดการค้ารวม (พันล้านดอลลาร์)	ยอดขาดดุลการค้า (พันล้านดอลลาร์)
จีน	636	375
เม็กซิโก	557	71
ญี่ปุ่น	204	69
เยอรมนี	171	65
แคนาดา	582	18

ประธานาธิบดีทรัมป์จึงเปิดฉากสงครามการค้า โดยเมื่อวันที่ 22 มกราคม ค.ศ. 2018 ได้อนุมัติการจัดเก็บภาษีนำเข้า 30-50% สำหรับแผงโซลาร์เซลล์และเครื่องซักผ้า เพื่อหวังจะกอบกู้อุตสาหกรรมการผลิตภายในสหรัฐฯ ให้กลับมาเข้มแข็งอีกครั้ง และต่อมาในเดือนพฤษภาคม ได้กำหนดภาษีนำเข้าเหล็ก 25% และอะลูมิเนียม 10% จากสหภาพยุโรป แคนาดา และเม็กซิโก ภายหลังการประชุม G7 ที่แคนาดาเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2018 ทรัมป์เปรียบสหรัฐฯ เป็น "กระปุกออมสินที่ทุกคนกำลังปล้น" พร้อมประกาศยุติการค้าดุลการค้า สร้างความตื่นตระหนกแบบ "Nixon's Shock" ฉบับทรัมป์ แก่พันธมิตรทั่วโลก

นโยบายภาษีนำมาซึ่งการตอบโต้แม้กระทั่งจากพันธมิตร สหภาพยุโรปประกาศเก็บภาษีสินค้าสหรัฐฯ ตั้งแต่รถจักรยานยนต์ฮาร์เลย์-เดวิดสัน (Harley-Davidson) ไปจนถึงสุราเบอร์เบิน (Bourbon) ด้านจีนตอบโต้การขึ้นภาษีสินค้ามูลค่า 34 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ด้วยการขึ้นภาษีถั่วเหลือง รถยนต์ และกังหันลมจากสหรัฐฯ ในมูลค่าเท่ากัน ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง วิพากษ์วิจารณ์ทรัมป์อย่างรุนแรงจากถ้อยแถลงของทรัมป์ในการประชุม G7 (Group of Seven) ขณะเดียวกัน สหรัฐฯ ยังต้องเผชิญความกังวลเรื่องความสัมพันธ์ยุโรป-รัสเซีย โดยเฉพาะการที่เยอรมนีเพิ่มการนำเข้าก๊าซธรรมชาติจากรัสเซียเป็นสองเท่าผ่านทางท่อส่งใหม่ ซึ่งอาจทำให้รัสเซียมีอำนาจต่อรองเหนือพันธมิตรตะวันตก

การกลับมาในสมัยที่ 2 ของโดนัลด์ ทรัมป์ (ค.ศ. 2025) ทรัมป์ได้ประกาศนโยบายหลัก 4 ข้อ ดังนี้:

1. ลดจำนวนข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ (Mass Layoffs of Federal Workers)
2. ยกเลิกการสนับสนุนพลังงานทางเลือกและพลังงานทดแทน (Cancel Renewal Energy and Solar Farm Support)
3. ลดภาษีนิติบุคคล (One Beautiful Bill)
4. ประกาศภาษีสินค้านำเข้าเกือบทุกประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่เกินดุลการค้ากับสหรัฐฯ (Import Tariff on Nearly All Countries)

นโยบายลดภาษี และการทวงคืนฐานการผลิต

นโยบายการลดภาษีนิติบุคคลที่ทรัมป์เรียกว่า “One Big Beautiful Bill” เป็นหนึ่งในกลไกสำคัญที่มีเป้าหมายเพื่อจูงใจให้บริษัทข้ามชาติหันกลับมาลงทุนภายในอเมริกา ซึ่งนโยบายนี้ได้รับการตอบสนองอย่างคึกคักจากภาคเอกชนยักษ์ใหญ่ อาทิ:

- Apple: ประกาศลงทุน 500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อเพิ่มฐานการผลิตสินค้าในสหรัฐฯ
- GE Appliances: วางแผนทุ่มงบ 5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อย้ายฐานการผลิตกลับสู่มาตุภูมิ
- General Motors (GM): ประกาศแผนขยายกำลังการผลิตในประเทศด้วยงบประมาณ 4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

รวมถึงบริษัทผู้ผลิตอีกจำนวนมากที่ทยอยประกาศตัวว่าจะกลับมาสร้างฐานการผลิตในสหรัฐอเมริกาอีกครั้ง

เหตุผลเบื้องหลังกำแพงภาษีศุลกากร

การที่ประธานาธิบดีทรัมป์ออกกฎหมายเพิ่มภาษีศุลกากรสำหรับประเทศต่าง ๆ ที่ส่งสินค้าให้สหรัฐอเมริกา มีเหตุผลสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ฟื้นฟูอุตสาหกรรมภายใน: เพื่อให้อุตสาหกรรมของสหรัฐฯ กลับมาแข็งแกร่งและพึ่งพาตนเองได้อีกครั้ง
2. เพิ่มรายได้รัฐบาล: เพื่อสร้างรายได้เสริมจากภาษีนำเข้าเข้าสู่คลัง
3. แก้ปัญหาดุลการค้า: เพื่อถ่วงดุลและลดการเสียเปรียบทางการค้ากับประเทศคู่ค้าต่าง ๆ
4. สร้างอำนาจต่อรอง: เพื่อกดดันให้นานาชาติปรับนโยบายการค้าที่เอื้อประโยชน์ต่ออเมริกามากขึ้น

ดังคำกล่าวที่ว่า:

“We are going to make a lot of money and we’re going to cut taxes for the people of this country...**Make America Wealthy Again**”

วิกฤตการณ์ขาดดุลที่เรื้อรัง

เบื้องหลังมาตรการภาษีเหล่านี้ คือตัวเลขการขาดดุลการค้าที่พุ่งสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีการประมาณการว่าในปี 2025 สหรัฐฯ จะขาดดุลการค้ารวมสูงถึง 918.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 3% ของ GDP) โดยมีคู่ค้าที่สหรัฐฯ โดยขาดดุลการค้ากับจีนมากที่สุดถึง 270 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ถัดมาคือ เม็กซิโก ประเทศเพื่อนบ้าน 157 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ไม่เว้นแม้แต่ประเทศไทยถึงแม้จะเป็นประเทศขนาดกลาง แต่สหรัฐฯ ก็ขาดดุลให้ถึง 41.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

10 อันดับประเทศที่สหรัฐอเมริกขาดดุลการค้ามากที่สุด (ปี 2025) : หน่วย : พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

อันดับ	ประเทศ	มูลค่าขาดดุล	สินค้านำเข้าหลัก
1	จีน (China)	270	เสื้อผ้า เครื่องจักร อิเล็กทรอนิกส์
2	เม็กซิโก (Mexico)	157	ยานยนต์ และชิ้นส่วนยานยนต์
3	เวียดนาม (Vietnam)	113	เสื้อผ้า เครื่องจักร และรองเท้า
4	ไอซ์แลนด์ (Iceland)	80	-
5	เยอรมนี (Germany)	76	เครื่องจักรกลต่าง ๆ
6	ไต้หวัน (Taiwan)	67	อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องจักรกล
7	ญี่ปุ่น (Japan)	62	รถยนต์ และอุปกรณ์เครื่องจักรกล
8	เกาหลีใต้ (Korea)	60	อิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องจักรกล
9	แคนาดา (Canada)	32	ปิโตรเลียม ก๊าซธรรมชาติ เหล็ก อะลูมิเนียม และรถยนต์
10	ไทย (Thailand)	41.5	- อุปกรณ์ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ 23 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ - เครื่องจักร 5.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ - ยางและผลิตภัณฑ์ยาง 5.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ - อัญมณี 1.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ - อาหารสดและสินค้าปรุงสด 3.45 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

แม้สหรัฐฯ จะอ้างเรื่องขาดดุลการค้าแต่กลับไม่เอ่ยถึงการได้เปรียบดุลการค้าด้านบริการ (Service Trade) ซึ่ง 5 บริษัทเทคโนโลยียักษ์ใหญ่ (Apple, Microsoft, Google, Amazon, Meta) โกยรายได้จากทั่วโลกกว่า 295 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี

เมื่อวันที่ 9 เมษายน ค.ศ. 2025 ประธานาธิบดีทรัมป์ประกาศขึ้นภาษีนำเข้าสุดโหดไม่เว้นแม้แต่ประเทศที่เป็นประเทศพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกามาโดยตลอด: จีน 104%, แคนาดาและเม็กซิโกซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ดีที่สุด 25%, สหภาพยุโรปและอังกฤษ 25%, ญี่ปุ่น 20% และไทย 36% (โดยเฉพาะกลุ่มเหล็ก 25%, อะลูมิเนียมและทองแดง 50%) รวมถึงเรียกเก็บเพิ่มอีก 10% สำหรับกลุ่มประเทศ BRICS

การตอบโต้และผลกระทบต่อนโยบายภาษีนำเข้าใหม่ของทรัมป์ 2

การตอบโต้อย่างดุเดือด: เมื่อยักษ์ใหญ่ชนกัน

ความขัดแย้งทวีความรุนแรงขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงเดือนเมษายน โดยมีการตอบโต้อย่างฉับพลัน ดังนี้:

- วันที่ 10 เมษายน: จีนประกาศขึ้นภาษีนำเข้าสินค้าจากสหรัฐฯ จากเดิม 50% พุ่งสูงขึ้นเป็น 80% ในทันที
- วันที่ 12 เมษายน: สหรัฐฯ ตอบโต้ด้วยการประกาศขึ้นภาษีสินค้าจีนเป็น 147%
- จีนสวนกลับ: ด้วยการปรับขึ้นภาษีนำเข้าจากสหรัฐฯ เป็น 125% เพื่อตอบโต้มาตรการสุดโหดของทรัมป์

นอกเหนือจากมาตรการทางภาษี จีนยังใช้มาตรการ "ตาต่อตา ฟันต่อฟัน" ในเชิงอุตสาหกรรมและวัฒนธรรม

จีนประกาศงดรับเครื่องบินพาณิชย์ Boeing จำนวน 177 ลำ ที่จีนได้สั่งซื้อไว้ และการกีดกันภาคธุรกิจคาดว่าจะเปิดการสอบสวนบริษัทชั้นนำของสหรัฐฯ ในจีน 2 บริษัทคือ บริษัท Google และ Dupont ประกาศแบนภาพยนตร์จาก Hollywood และจำกัดการส่งออก แร่หายาก (Rare Earth) ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญในอุตสาหกรรมไฮเทคไปยังสหรัฐฯ สงครามครั้งนี้สร้างความเสียหายมหาศาลแก่ทั้งสองฝ่าย จนในที่สุดประธานาธิบดีทรัมป์ต้องเสนอให้มีการเจรจาใหม่อีกครั้ง โดยมีการปรับลดภาษีลงบางส่วน แต่ยังคงอัตราภาษีนำเข้าจากจีนที่เหลือไว้ที่ 25% เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการต่อรองและกดดันให้จีนปฏิบัติตามข้อตกลงทางการค้าต่อไป

บทเรียนของจีน: การกระจายความเสี่ยงสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ความขัดแย้งทางการค้าที่รุนแรงได้กลายเป็นบทเรียนราคาแพงที่บีบให้จีนต้องเร่งทบทวนและปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจครั้งใหญ่ เพื่อลดการพึ่งพิงตลาดสหรัฐฯ อย่างจริงจัง จากเดิมที่เคยพึ่งพาเป็นตลาดหลัก โดยเห็นได้ชัดจากสถิติในปี 2022 ที่จีนส่งออกสินค้าไปยังสหรัฐอเมริกาสูงถึงกว่า 35% ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด

ด้วยเหตุนี้ ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา จีนจึงได้ปรับตัวผ่านการขยายฐานการลงทุนไปยังเม็กซิโกและกลุ่มประเทศยุทธศาสตร์อื่น ๆ โดยใช้กลยุทธ์การส่งออกสินค้าสำเร็จรูปไปทำการผลิตและประกอบเป็นสินค้า

สำเร็จรูปในประเทศเหล่านั้น เพื่อใช้เป็นช่องทางในการส่งออกเข้าสู่สหรัฐอเมริกาอีกทอดหนึ่ง นอกจากนี้ จีนยังได้รุกคืบขยายกำลังการผลิตด้วยการกระจายฐานอุตสาหกรรมเข้าสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในประเทศที่มีศักยภาพอย่าง เวียดนามและไทย เพื่อใช้เป็นฐานการผลิตที่สำคัญในการส่งออกสินค้าไปยังสหรัฐอเมริกาและกระจายไปยังตลาดโลก การเคลื่อนไหวเชิงยุทธศาสตร์นี้ไม่เพียงแต่ช่วยบรรเทาผลกระทบจากกำแพงภาษี แต่ยังเป็นการสร้างเครือข่ายห่วงโซ่อุปทานที่ยืดหยุ่นและมั่นคงยิ่งขึ้นท่ามกลางระเบียบโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป

ฉะนั้นในปี 2025 การส่งออกโดยตรงจากจีนไปยังสหรัฐฯ จึงลดลงเหลือเพียง 2.5% ของ GDP ท่ามกลางสงครามการค้าที่รุนแรง ประธานาธิบดี โจ ไบเดน ได้เร่งหาพันธมิตรใหม่โดยเดินสายเยือนประเทศที่ได้รับผลกระทบจากภาษีของทรัมป์ ทั้งเวียดนาม มาเลเซีย และกัมพูชา ขณะที่รัฐมนตรีพาณิชย์จีนก็รุกเจรจากับกลุ่มสหภาพยุโรป ซาอุดีอาระเบีย และแอฟริกาใต้ ขณะเดียวกัน จีนจำเป็นต้องระบายสินค้าที่กำลังการผลิตมหาศาลออกสู่ตลาดโลก ส่งผลให้สินค้าจีนจำนวนมากไหลทะลักเข้าสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งปรากฏการณ์นี้เริ่มส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการจ้างงานและขีดความสามารถของอุตสาหกรรมในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยด้วย

นอกจากนี้ จีนยังได้เทขายพันธบัตรรัฐบาลสหรัฐฯ อย่างต่อเนื่อง โดยลดการถือครองจาก 1,103.3 พันล้านดอลลาร์ในปี 2013 เหลือเพียงประมาณ 748.3 พันล้านดอลลาร์ ส่งผลให้ Bond Yield สหรัฐฯ พุ่งสูงขึ้นเฉลี่ยที่ 6.81% จนประธานาธิบดีทรัมป์ต้องขอเจรจากับจีนทันที และยอมลดภาษีนำเข้าสินค้าจีนลงเหลือ 25%

ในอดีต พันธบัตรสหรัฐฯ คือสินทรัพย์สำรองระหว่างประเทศ (Foreign Reserves) ที่สำคัญ โดยตลอด 20 ปีที่ผ่านมา ธนาคารกลางจีนและญี่ปุ่นมักเข้าซื้อพันธบัตรนี้เพื่อแทรกแซงให้ค่าเงินหยวนและเยนอ่อนค่าลง เป็นการสร้างความได้เปรียบในการส่งออก แต่การเทขายของจีนในครั้งนี้ทำให้ความนิยมในพันธบัตรสหรัฐฯ ลดลงอย่างมาก จน Moody's ปรับลดอันดับความน่าเชื่อถือจาก Aaa ลงมาอยู่ที่ Aa1 ส่งผลให้ Bond Yield ของสหรัฐฯ ทะยานขึ้นสู่จุดสูงสุดเป็นประวัติการณ์

7 ประเทศผู้ถือครองพันธบัตรรัฐบาลสหรัฐฯ สูงสุด (เดือนเมษายน 2025)

หน่วย: พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

อันดับ	ประเทศ	มูลค่าการถือครอง
1	ญี่ปุ่น (Japan)	1,134.5
2	สหราชอาณาจักร (United Kingdom)	807.7
3	จีน (China-Mainland)	757.2
4	หมู่เกาะเคย์แมน (Cayman Islands)	448.3
5	เบลเยียม (Belgium)	411.0
6	ลักเซมเบิร์ก (Luxembourg)	410.9
7	แคนาดา (Canada)	368.4
8	ประเทศอื่นๆ	4,675.5
รวมทั้งหมด		9,013.4

รากเหง้าแห่งความขัดแย้ง: จากยุคสงครามเย็นสู่การล่มสลายของโซเวียต

ก่อนจะมองภาพอนาคตได้ชัดเจนว่า จีนและรัสเซียจะก้าวขึ้นมาโค่นยักษ์ใหญ่ที่ครองโลกการค้าได้อย่างไร อยากให้ทำความเข้าใจปูมหลังการเติบโตของอำนาจเหล่านี้เสียก่อน

พื้ใหญ่อีกฟากหนึ่งที่มีสหภาพโซเวียต (รัสเซีย) เป็นตัวนำ หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศใหญ่ ๆ แยกออกเป็น 2 ฝ่าย ด้วยความต่างทางอุดมการณ์ ทั้งในด้านระบบการปกครองและเศรษฐกิจ ฝั่งหนึ่งคือระบบสังคมนิยม นำโดยสหภาพโซเวียตและจีนที่มีอุดมการณ์สอดคล้องกัน ขณะที่อีกฝั่งคือ ระบบเสรีนิยม หรือทุนนิยม ที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นแกนนำ พร้อมพันธมิตรสำคัญอย่างยุโรป ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ซึ่งพยายามใช้มาตรการปิดล้อมจีนและรัสเซียทั้งในเชิงเศรษฐกิจและกำลังทหาร ทั้งในสมรภูมิยุโรปและเอเชีย สงครามเย็นระหว่างรัสเซียและสหรัฐฯ ดำเนินต่อเนื่องมาหลายทศวรรษ จนกระทั่งรัสเซียเริ่ม "สะดุดขาตัวเอง" จนนำไปสู่การล่มสลายของสหภาพโซเวียตในปี ค.ศ. 1991 ปัจจัยสำคัญมาจากโครงสร้างเศรษฐกิจแบบรวมศูนย์ที่ซบเซาและขาดประสิทธิภาพ ปัจจัยหนึ่งที่น่าสนใจนำไปสู่การล่มสลายและความอ่อนแอของระบบเศรษฐกิจ เศรษฐกิจสหภาพโซเวียต อยู่ในสภาพซบเซามานาน อันเนื่องมาจากโครงสร้างเศรษฐกิจแบบรวมศูนย์ที่ไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งสหภาพโซเวียต (รัสเซีย) ทุ่มเงินค่าใช้จ่ายมากมายที่การทหารและการแข่งขันการสำรวจอวกาศกับสหรัฐฯ ประชาชนในรัสเซียต่างออกมาแสดงความไม่พอใจต่อการปกครองของรัฐบาลกลาง และเรียกร้องเอกราชของรัฐต่าง ๆ ในตะวันตกของสหภาพโซเวียต กระทั่งในวันที่ 25 ธันวาคม ค.ศ. 1991 มิคาอิล กอร์บาชอฟ ได้ประกาศลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดี และในวันถัดมารัฐสภาโซเวียตจึงประกาศยุติสหภาพโซเวียตอย่างเป็นทางการ ส่งผลให้ประเทศน้อยใหญ่แยกตัวเป็นอิสระกว่า 15 ประเทศ เหตุการณ์นี้นับเป็นจุดสิ้นสุดของสงครามเย็น และเปิดทางให้สหรัฐอเมริกากลายเป็นมหาอำนาจเพียงหนึ่งเดียวที่ครองโลกนับแต่นั้นมา

รากเหง้าและการกำเนิดใหม่ของจีน: จากจักรวรรดิสู่สาธารณรัฐประชาชน

ในอีกฟากหนึ่งของซีกโลก ณ ทวีปเอเชีย ประเทศจีนซึ่งเป็นดินแดนที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ได้ผ่านจุดเปลี่ยนสำคัญหลายครั้ง เริ่มจากการตกอยู่ภายใต้การปกครองของชาวแมนจูในสมัยราชวงศ์ชิง แม้แมนจูจะเป็นชนกลุ่มน้อยแต่กลับสามารถปกครองแผ่นดินจีนได้ยาวนานถึง 267 ปี (ค.ศ. 1644 - 1911) จนกระทั่งมาถึงจุดสิ้นสุดเมื่อเกิดการปฏิวัติโดยพรรคชาตินิยม นำโดย ดร. ซุน ยัตเซ็น ในปี ค.ศ. 1912

หลังการล่มสลายของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จีนตกอยู่ในภาวะสงครามกลางเมืองอันยืดเยื้อเป็นการห้าห้านปีระหว่าง พรรคคอมมิวนิสต์จีน ภายใต้การนำของ เหมา เจ๋อตง กับ พรรคก๊กมินตั๋ง ของ นายพลเจียง ไคเชก การสู้รบดำเนินไปนานกว่า 22 ปี จนกระทั่งในปี 1949 ชัยชนะตกเป็นของพรรคคอมมิวนิสต์จีน นำไปสู่การสถาปนา “สาธารณรัฐประชาชนจีน” ขึ้นอย่างเป็นทางการ ส่วนนายพลเจียง ไคเชก ได้อพยพรัฐบาลและพรรคพวกไปตั้งหลักอยู่ ณ เกาะไต้หวัน

ในยุคของ เหมา เจ๋อตง ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานพรรคคอมมิวนิสต์จีนและก้าวขึ้นเป็นผู้นำสูงสุดของประเทศ เขาได้ริเริ่มนโยบายปฏิรูปประเทศขนานใหญ่ ทั้งการปฏิรูปที่ดินและการรวมอุตสาหกรรมเข้าสู่ส่วนกลาง ผ่านแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่รู้จักกันในนาม “ก้าวกระโดดครั้งใหญ่” (Great Leap Forward) รวมถึงการผลักดันอุดมการณ์ผ่านการ “ปฏิวัติวัฒนธรรม” (Cultural Revolution) ซึ่งนับเป็นช่วงเวลาสำคัญที่วางรากฐานทางสังคมและการเมืองของจีนยุคใหม่

จีนมีบทบาทสำคัญในสงครามเกาหลี (ในช่วงปี ค.ศ. 1950 - 1953) โดยจีนได้ส่งกองทัพบกอาสาเข้าร่วมกับฝ่ายเกาหลีเหนือเพื่อต่อต้านเกาหลีใต้และกองกำลังของสหประชาชาติที่มีสหรัฐฯ เป็นแกนนำหลัก ต่อมาในสงครามเวียดนาม จีนให้การสนับสนุนเวียดนามเหนือ ทั้งในรูปแบบของอาวุธยุทโธปกรณ์และเสบียงกรัง แม้จะไม่ได้ส่งกองกำลังเข้าร่วมรบโดยตรงก็ตาม บทบาทเหล่านี้ทำให้จีนกลายเป็นศัตรูและคู่แข่งเบอร์หนึ่งของสหรัฐฯ มาโดยตลอดยุคสมัยของประธานเหมา เจ๋อตง

ยุคสมัยของประธานเหมา เจ๋อตง สิ้นสุดลงพร้อมกับการถึงแก่กรรมของเขาในปี ค.ศ. 1976 ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในเชิงนโยบาย เมื่อผู้นำรุ่นใหม่ที่มีวิสัยทัศน์แตกต่างอย่าง เดิง เสี่ยวผิง ก้าวขึ้นมามีอำนาจ เขาได้พลิกโฉมประเทศด้วยการหันไปให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจและนโยบายเปิดประเทศ (Open Door Policy) มากยิ่งขึ้น ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการนำพาจีนก้าวออกจากม่านประเพณีเดิมไปสู่การเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกในเวลาต่อมา

การพัฒนาเศรษฐกิจของจีน

นับเป็นเวลากว่า 65 ปี หลังจากพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้รับชัยชนะเหนือพรรคก๊กมินตั๋งซึ่งนายพลเจียง ไคเช็ค ออกจากแผ่นดินใหญ่ใน ค.ศ. 1949 จีนได้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองและเศรษฐกิจขนานใหญ่ จากประเทศที่ยากจนกลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ และถูกขนานนามว่าเป็น "ผู้ผลิตของโลก" ด้วยกำลังซื้อมหาศาลและประชากรกว่า 1,300 ล้านคน

ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา จีนสร้างสถิติการเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 9 ซึ่งเป็นที่อิจฉาของนานาประเทศ โดยอาศัยเครื่องยนต์หลักจากการส่งออก ควบคู่ไปกับการใช้มาตรการรักษาอัตราแลกเปลี่ยนให้เงินหยวนมีค่าอ่อนกว่าความเป็นจริง เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการค้า ต่อมาในช่วง 15 ปีหลัง จีนยิ่งเร่งเครื่องกระตุ้นเศรษฐกิจให้เติบโตเกินร้อยละ 10 ผ่านการสร้างอุปทานภายในประเทศ โดยทุ่มงบประมาณมหาศาลไปกับการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและภาคการผลิต อย่างไรก็ตาม การเร่งเติบโตได้ทิ้งรอยแผลเป็นไว้ในรูปแบบของ "หนี้ภาครัฐ" จำนวนมหาศาล โดยเฉพาะการลงทุนของรัฐวิสาหกิจหลายแห่งที่ก่อหนี้จนไม่คุ้มค่ากับการลงทุน สถานการณ์นี้ทำให้รัฐบาลจีนตัดสินใจชะลอการเติบโตภายในประเทศลง เพื่อหันไปเน้นการพัฒนาเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านอื่นแทน

ประจวบเหมาะกับการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก ทำให้ภาคการส่งออกของจีนต้องเผชิญกับมรสุมหนัก และกำลังก้าวเข้าสู่ภาวะวิกฤตจากการลดลงของกำลังการผลิตภายในเอง ปรากฏการณ์ "จีนชะลอตัว" นี้ย่อมส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ต่อทุกประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าจากจีน ซึ่งวิกฤตเศรษฐกิจโลกครั้งนี้จะยืดเยื้อเพียงใดนั้น คงต้องฝากความหวังไว้กับการฟื้นตัวของบรรดาผู้นำเศรษฐกิจโลก ทั้งสหรัฐฯ ยุโรป จีน และญี่ปุ่นในก้าวต่อไป

หากจะทำความเข้าใจรากฐานการเมืองและเศรษฐกิจของจีนยุคใหม่ ต้องย้อนกลับไปมองหลังชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์เหนือพรรคก๊กมินตั๋ง โดยสามารถขับ เจียง ไคเชก ออกจากประเทศจีนและขึ้นมาปกครองแทน ภารกิจแรกของประธานเหมา เจ๋อตง คือการหลอมรวมประชาชนเข้าสู่ระบบการปกครองแบบรวมศูนย์ โดยมีคณะกรรมการพรรคเป็นผู้ควบคุมนโยบายอย่างเบ็ดเสร็จ เป็นเวลากว่า 10 ปีที่จีนอยู่ในช่วงการจัดระเบียบและการปกครองตามลัทธิคอมมิวนิสต์ ต่อมาในยุคของ หลิว เซาซี (ค.ศ. 1959 - 1968) จีนได้พยายามเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตทั้งภาคเกษตรและอุตสาหกรรม โดยนำระบบจัดสรรปันส่วนที่เรียกว่า "คอมมูน" มาใช้ ประชากรช่วยกันปลูกและจัดสรรปันส่วนกันในผลประโยชน์ที่ได้ การผลิตที่ได้ก็อยู่ในการควบคุมโดยรัฐ ประชาชนถูกบังคับใช้แรงงานและแบ่งปันผลผลิตร่วมกัน ทว่าระบบที่ขาดแรงจูงใจนี้กลับทำให้ประสิทธิภาพการผลิตย่ำแย่ลง เมื่อประจวบเหมาะกับการเกิดภัยแล้งอย่างจริงจังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ มีการประมาณการว่าในช่วงเวลาเพียง 3 ปี มีชาวจีนต้องสังเวยชีวิตจากความอดอยากมากกว่า 20 ล้านคน วิกฤตที่เกิดขึ้นบีบให้ประธานเหมาต้องกลับมาทบทวนอำนาจคืนอีกครั้ง การกลับมาครั้งนี้ ท่านประธานเหมาก่อตั้ง “ผู้พิทักษ์แดง” (Red Guard) ซึ่งขยายตัวจากหมู่บ้านลูกหลานเข้าสู่เมืองและพรรคการเมืองอย่างรวดเร็ว ผู้คนจำนวนมากถูกหน่วยพิทักษ์แดงนี้จับกุม ส่งไปใช้แรงงานหนักในชนบท หรือสถานที่กักกันเพื่ออบรมลัทธิใหม่ ผู้นำในสภาหลายคนต่างถูกจับกุมแม้แต่นายกรัฐมนตรีสูงอย่าง เต็ง เสี่ยวผิง ก็ไม่พ้นถูกกวาดล้าง ความปั่นป่วนนี้ดำเนินไปอย่างเข้มข้นจนกระทั่งประธานเหมาเสียชีวิตลงในปี ค.ศ. 1976 ตามมาด้วยการจับกุมกลุ่ม “แก๊งออฟโฟร์” (Gang of Four) ซึ่งถือเป็นการปิดฉากยุคสุดกู่ของลัทธิคอมมิวนิสต์

ในช่วงนั้น บุคคลสำคัญอีกท่านหนึ่งที่มืบทบาทย่างยิ่งในเวทีโลกคือ นายกรัฐมนตรี โจว เอินไหล ผู้ดำรงตำแหน่งยาวนานตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 จนถึงแก่กรรมในปี ค.ศ. 1976 นายภา โจวเป็นผู้มีบทบาทในเวทีโลกและเป็นผู้จัดให้มีการพบปะกันระหว่างประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน กับตัวเขาเองในปี ค.ศ. 1972 ตามมาด้วยการพบปะกับนายกรัฐมนตรี คีคุทธี ปราโมทย์ ภายหลังการจากไปของประธานเหมาและนายภา โจว แม้ประธานฮว่า กั๋วเฟิง จะเป็นผู้นำกวาดล้าง “แก๊งออฟโฟร์” และนำความสงบกลับมาอีกครั้ง ในช่วงเวลานั้น เต็ง เสี่ยวผิง ได้กลับมามีบทบาทในพรรคและเริ่มกุมอำนาจทางทหาร และขึ้นมาเป็นประธานคนที่ 4 ของจีน (ค.ศ. 1978-1982)

เต็ง เสี่ยวผิง เป็นผู้เริ่มการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจของจีน และเป็นที่จดจำจากวาทะอมตะที่สะท้อนความใจกว้างทางการเมืองว่า “ไม่ว่าจะเป็นแมวสีขาวหรือสีดำ ขอให้จับหนูได้ก็นับว่าเป็นแมวที่ดีเหมือนกัน” เขาเริ่มผ่อนปรนกฎเกณฑ์ต่างๆ ของคอมมิวนิสต์ลง โดยเปิดให้มีการค้าการลงทุนมากขึ้น ยกเลิกการระบอบห้ามการทำธุรกิจส่วนตัว และพยายามจัดระเบียบไม่ให้มีการสืบทอดอำนาจในตัวบุคคล ประธาน เต็ง เสี่ยวผิง เป็นประธานาธิบดีคนแรกหลังยุคปฏิวัติที่เดินทางออกไปเจรจากับผู้นำประเทศอื่น ๆ โดยในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1979 เขาได้เดินทางมาเยือนประเทศไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ การมาเยือนครั้งนั้นทำให้เขาประทับใจในโมเดลการสร้างเศรษฐกิจของ ประธานาธิบดี ลี กวนยู แห่งสิงคโปร์เป็นอย่างมาก และขอส่งเจ้าหน้าที่จีนมาศึกษาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจระบบ ลี กวนยู เพื่อนำกลับไปปรับใช้

ในการเยือนอาเซียนครั้งนั้น ผู้นำ 3 ประเทศได้หยิบยกประเด็นปัญหาที่จีนให้ความช่วยเหลือต่อพรรคคอมมิวนิสต์ในเวียดนามและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขึ้นมาหารือ อันนำมาซึ่งการลดความช่วยเหลือแก่พรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย และลดบทบาทการสนับสนุนทางทหารแก่เวียดนามที่เคยเป็นภัยคุกคามในอินโดจีน ต่อมาในปี ค.ศ. 1979 ประธาน เต็ง เสี่ยวผิง ได้เดินทางไปเยือนสหรัฐอเมริกาพบปะกับประธานาธิบดี

จิมมี คาร์เตอร์ การพบปะครั้งนี้ได้กลายเป็นกุญแจสำคัญที่ปลดล็อกความร่วมมือทางด้านการค้าและการลงทุนระหว่างสองประเทศ แม้ภายหลัง ตั้ง เสี่ยวผิง จะก้าวลงจากตำแหน่งประธานพรรค โดยให้ ฮว่า กั๋วเฟิง ขึ้นมาแทน แต่เขายังคงดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการทหารกลาง (Central Military Commission) และที่ปรึกษากรรมการพรรค ซึ่งสองตำแหน่งนี้ทำให้เขากลายเป็น "ผู้นำเงา" ที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จยิ่งกว่าใครในแผ่นดินจีน ตั้ง เสี่ยวผิง ได้ชื่อว่าเป็นผู้ปฏิรูปเศรษฐกิจจีนครั้งใหญ่ โดยมีการเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยขึ้นใน 4 แนวทาง (Four Modernizations of Deng Xiaoping) คือ การเกษตร, อุตสาหกรรม, วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการทหาร โดยเริ่มให้ความสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้ความได้เปรียบจากค่าแรงราคาถูกเป็นตัวดึงดูดให้นักลงทุนจากต่างประเทศรวมถึงชาวจีนโพ้นทะเลจากไต้หวันและสิงคโปร์ ต่างหลั่งไหลนำเงินทุนเข้ามาเข้ามาพัฒนาจีนอย่างก้าวกระโดด นโยบายที่ทันสมัยนี้ยังคงได้รับการสืบทอดอย่างต่อเนื่องโดยประธานจีน สิบเจ็ด ขึ้นมาเป็นประธานคนต่อมา จีนใช้กลยุทธ์เน้นการส่งออก (Export-led Economy) ทำให้เศรษฐกิจจีนมีการเติบโตของ GDP เฉลี่ยในระดับ ร้อยละ 9 มาโดยตลอด ควบคู่ไปกับนโยบายรักษาค่าเงินหยวนให้อ่อนค่าเพื่อคุมความได้เปรียบในการส่งออก ทำให้จีนดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติที่ทรงพลังที่สุดแห่งหนึ่งของโลก

เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในสหรัฐอเมริกาช่วงปลายทศวรรษ 1990 และลูกกลมจนส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไปทั่วโลก ประธานาธิบดี หู จิ่นเทา ได้แสดงความกังวลอย่างยิ่งว่าวิกฤติเศรษฐกิจและการเงินที่เกิดขึ้นในสหรัฐฯ จะส่งผลกระทบต่อการเติบโตของจีน จึงตัดสินใจอัดฉีดเงินลงทุนจำนวนมหาศาลถึง 4 ล้านล้านหยวน หรือเทียบเท่า 22.2 ล้านล้านบาท เข้าสู่โครงการต่าง ๆ ของภาครัฐ ด้วยเงินลงทุนอัดฉีดที่มากเป็นประวัติการณ์นี้ จีนสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจให้เติบโตเกินร้อยละ 10 ต่อเนื่องยาวนานกว่าหนึ่งทศวรรษ โดยเริ่มต้นจากทุ่มงบประมาณมหาศาลลงในโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ ตามมาด้วยการขยายตัวในภาคอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องทั้งจากภาครัฐและเอกชน มีการลงทุนจากต่างชาติหลั่งไหลเข้ามาอย่างต่อเนื่องตลอด 10 กว่าปีที่ผ่านมาเพราะบริษัทข้ามชาติต่างหวังเป็นส่วนหนึ่งของตลาดที่กำลังเติบโตแห่งนี้

เมื่อมังกรขึ้นผงาดฟ้า

เมื่อประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งสูงสุดในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2013 เขากลายเป็นผู้นำที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดที่สุดในรอบหลายทศวรรษ ด้วยการควบตำแหน่งสำคัญทั้งเลขาธิการใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์และประธานคณะกรรมการทหาร นโยบายแรกของเขาคือการกวาดล้างคอร์รัปชันขนานใหญ่ ควบคู่ไปกับการสร้าง "ความฝัน" ใหม่ให้จีน เพื่อนำความยิ่งใหญ่กลับคืนสู่มาตุภูมิ ภายใต้การนำของสี จิ้นผิง จีนได้เปลี่ยนทิศทางนโยบายต่างประเทศไปสู่ท่าทีที่แข็งกร้าวขึ้น ทั้งในด้านความมั่นคงและการเผชิญหน้ากับสหรัฐอเมริกา เขาให้ความสำคัญกับการขยายอิทธิพลผ่านระบบการค้าโลกด้วยนโยบายเชิงรุก เพื่อแผ่ขยายอิทธิพลของจีนไปทั่วโลก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนนี้อาศัยยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทั้งทางบกและทางทะเล

ในส่วนของเส้นทางสายไหมทางบก จีนวางแผนเริ่มต้นจากเมืองซีอาน มุ่งหน้าสู่ทิศตะวันตกผ่านกานซู่และซินเจียง ก่อนจะตัดเข้าสู่เอเชียกลางที่คีร์กีซสถาน แล้ววกลงใต้ผ่านจตุรทิศในตะวันออกกลางอย่างอิหร่าน อิรัก ซีเรีย และตุรกี จากนั้นข้ามช่องแคบบอสฟอรัส (Bosphorus) บ่ายหน้าขึ้นสู่ยุโรปเหนือแถบสแกนดิเนเวีย ก่อนจะวกลงมาบรรจบที่เมืองเวนิส ประเทศอิตาลี ส่วนเส้นทางทางทะเลจะมีจุดเริ่มต้นที่กว่างโจว ล่องลงใต้ผ่านกวางเจาและเกาะไหหลำ มุ่งหน้าสู่ช่องแคบมาลาคาอันเป็นหัวใจของการเดินเรือ ก่อนจะวกลงตะวันตกเฉียงเหนือเข้าสู่เมืองโกลกาตาในอินเดีย และเดินเรือลงใต้สู่เมืองท่าสำคัญในแอฟริกา จากนั้นข้ามทะเลแดงเข้าสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และไปจบที่กรุงเอเธนส์ ประเทศกรีซ ด้วยโครงข่ายเหล่านี้ จีนจะสามารถเชื่อมต่อกับสามทวีปหลักเข้าด้วยกัน เปิดโอกาสทางการค้าและการลงทุนไปทั่วทุกภูมิภาค ขณะเดียวกันจีนยังใช้กลยุทธ์สร้างสัมพันธไมตรีผ่านการเสนอเงินช่วยเหลือและเงินกู้แก่ประเทศตามแนวเส้นทาง โดยมุ่งหวังว่าด้วยวิธีการช่วยเหลือเหล่านี้ จะผลักดันให้ “เงินหยวน” กลายเป็นสกุลเงินสากลของโลก

ยอมรับ (จีนอยากได้เงินหยวนเป็นหนึ่งในสกุลหลักของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ) หากโครงการ “15 ปีแห่งความฝัน” นี้ประสบความสำเร็จ จีนจะก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำการค้าที่กุมเศรษฐกิจของสามทวีป ซึ่งครอบคลุมประชากรกว่า 75% ของโลก

1) ยุทธศาสตร์พลังงาน: ท่อส่งก๊าซรัสเซีย-จีน

ในขณะที่รัสเซียกำลังเผชิญมรสุมทางการเมืองกับประเทศทางยุโรปตะวันตก ส่งผลให้รายได้หลักของรัสเซียจากการส่งออกก๊าซธรรมชาติไปยังยุโรปต้องหยุดชะงักลง จีนจึงอาสาเป็นผู้สนับสนุนหลักในการสร้างโครงข่ายท่อส่งก๊าซธรรมชาติ (Russian Arctic Natural Gas Pipeline) ด้วยมูลค่าการลงทุน 15 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อวางระบบท่อส่งก๊าซที่มีกำลังการผลิตสูงถึง 16.5 ล้านตันต่อปีส่งตรงมายังประเทศจีน

2) นโยบายแข็งกร้าวทางทหาร

ในอดีตสหรัฐอเมริกาพยายามร่วมกับพันธมิตรมุ่งปิดล้อมจีนในมหาสมุทรแปซิฟิกและปิดล้อมรัสเซียในแถบยุโรป ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง จึงเลือกใช้ยุทธศาสตร์เชิงรุกควบคู่กันทั้งด้านเศรษฐกิจและการทหาร ในด้านการทหารจีนได้เร่งขยายขีดความสามารถทางอากาศและทางทะเล โดยการเสริมขีดความสามารถด้วยการสร้างเรือบรรทุกเครื่องบิน และจัดตั้งกองเรือรบในมหาสมุทรแปซิฟิกมากกว่า 70 ลำ พร้อมด้วยกองเรือดำน้ำอีก 58 ลำ และฝูงเครื่องบินทิ้งระเบิดกว่า 2,000 ลำ ประจําตลอดแนวชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก อีกทั้งยังสร้างเกาะ

เทียมขึ้นในหมู่เกาะสเปรตลีย์ (Spratly Islands) นี่ถือเป็นการประกาศแสนยานุภาพให้สหรัฐอเมริกาและกลุ่มพันธมิตรได้ประจักษ์

3) การทูตเชิงรุก

ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ในช่วง 3 ปีแรกของการดำรงตำแหน่งได้เดินทางปฏิบัติการกิจในต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อเข้าร่วมประชุมสุดยอดผู้นำบนเวทีการค้าโลก และการเดินสายเยี่ยมเยียนผู้นำประเทศต่าง ๆ ทุกการเคลื่อนไหวทางการทูตบ่งบอกถึงการขึ้นผงาดฟ้าของมังกร สี จิ้นผิง ทั้งด้านบุนและบู

การลงทุนและการใช้จ่ายภายในประเทศยังคงเป็นกลไกสำคัญที่จีนใช้รักษาอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจให้คงไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 9 ต่อปี ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจกล่าวไว้ว่า ถ้าประเทศจีนมีการเติบโตด้านเศรษฐกิจต่ำกว่าร้อยละ 7 จะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพโดยรวมของประเทศ โดยในช่วงที่เงินทุนจากต่างประเทศมีต้นทุนต่ำ ภาคเอกชนของจีนได้อาศัยจังหวะนี้เร่งลงทุนทั้งด้านอุตสาหกรรมและอสังหาริมทรัพย์ ส่งผลให้ราคาอสังหาริมทรัพย์สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว และเริ่มเกิดภาวะฟองสบู่ในช่วง ค.ศ. 2010-2024 เมื่อเศรษฐกิจทั่วโลกเริ่มชะลอตัวลงในขณะที่เศรษฐกิจของจีนก็ชะลอตัวลง ทำให้ราคาอสังหาริมทรัพย์ตกลงอย่างรวดเร็ว และมีการทิ้งอสังหาริมทรัพย์ที่สร้างไว้ไม่เสร็จจำนวนมาก ภาวะฟองสบู่เกิดขึ้นอย่างแรงที่จีน ตามมาด้วยการถดถอยของกำลังซื้อภายในประเทศในที่สุด

อย่างไรก็ตาม การสร้างการเติบโตจากการลงทุนของจีนนั้น รัฐบาลจำเป็นต้องออกมาตรการควบคุมหนี้และการใช้จ่ายของบริษัทรัฐเหล่านั้น จีนจึงพยายามชะลอการลงทุนและหันมาสนใจการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม การชะลอตัวของเศรษฐกิจจีนกลายเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สภาพเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัวอยู่แล้วเกิดการชะลอตัวมากยิ่งขึ้น ราคาสินค้าและวัตถุดิบในตลาดโลกลดลงอย่างมาก ราคาน้ำมันลดลงมาระดับ 40 เหรียญดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล ผู้ส่งสินค้าออกไปประเทศจีนได้รับผลกระทบอย่างหนัก มีการพยากรณ์ว่า GDP ของจีนปีนี้จะเติบโตเพียงร้อยละ 6.5 ขณะที่การส่งออกของจีนลดลงร้อยละ 8 และการนำเข้าก็ลดลงมากกว่าร้อยละ 8.5 จากปีที่แล้ว เมื่อน้ำลดตอผุด ตลาดหลักทรัพ์และภาคอสังหาริมทรัพย์ที่เคยมีการเติบโตอย่างรวดเร็วเปรียบเสมือนฟองสบู่ที่มีความอ่อนไหวอย่างยิ่งต่อเหตุการณ์ที่จะมากระทบ เมื่อกำลังซื้อลดลง อุปสงค์ในภาคอสังหาริมทรัพย์ยังคงสูงกว่าอุปทาน การก่อสร้างทุกอย่างจึงหยุดชะงักลง เกิดภาวะฟองสบู่แตก ทำให้รัฐบาลจีนต้องรีบเข้าอุ้มทันที

สิ่งที่รัฐบาลจีนวิตกกังวลอย่างมากคือ ความสงบภายในประเทศ ถ้าเราพูดถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับร้อยละ 6 จะถือว่าเป็นตัวเลขที่ประเทศต่าง ๆ จะพึงพอใจมาก เช่น ไทยเราปีนี้น่าจะโตแค่ร้อยละ 1.5 สหรัฐฯ โตประมาณร้อยละ 3 ส่วนญี่ปุ่นไม่ถึงร้อยละ 1 แต่สำหรับรัฐบาลจีนคำนวณแล้วว่า การเติบโตต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7 จึงจะทำให้จีนมีเสถียรภาพ เพราะปัจจุบันการกระจายรายได้ของจีนยังไม่ทั่วถึง รายได้ส่วนใหญ่ยังคงกระจุกตัวอยู่กับกลุ่มคนในเมืองใหญ่ ๆ โดยเฉพาะรอบชายฝั่งทะเลแปซิฟิก ถ้าหากการเติบโตต่ำกว่าร้อยละ 7 รายได้และความเป็นอยู่ของคนจีนด้านในประเทศจะได้รับผลกระทบ และอาจตามมาด้วยปัญหาด้านสังคม รัฐบาลจีนมองเห็นว่าตลาดเดียวที่จะกระตุ้นได้คือ ตลาดหุ้นรัฐบาล จีนจึงหันไปกระตุ้นตลาดหุ้นแทน เริ่มที่หุ้นใหญ่ ๆ ของบริษัทของรัฐ ด้วยนโยบายการเพิ่มสภาพคล่องทางการเงินและนโยบายดอกเบี้ยต่ำ ด้วยผลของมาตรการการเงินดังกล่าว ราคาหุ้นในตลาดเซี่ยงไฮ้จึงขยับตัวขึ้นและเติบโตอย่างรวดเร็ว ยอดการซื้อขายในตลาดหุ้นเซี่ยงไฮ้ ใน ค.ศ.2014 มีจำนวนเพิ่มขึ้น 3 เท่าตัว ประชาชนหันมาลงทุนในตลาดหุ้น ในช่วงตลาดหุ้นขึ้น ทุกคนต่างดีใจถ้วนหน้า ไม่เว้นแม้แต่ชาวนาในชนบทที่รวมเงินกันมาซื้อหุ้น หลายคนเข้ามาลงทุนโดยไม่มีความรู้มากพอ หวังเก็งกำไรจากกระแสหุ้นที่กำลังขึ้น แต่เมื่อราคาหุ้นกลับตัวลดลงอย่างรวดเร็ว รัฐบาลจึงต้องออกมาตรการเข้ามาพยุงตลาดหุ้นและอสังหาริมทรัพย์ในครั้งนั้นมีความเสียหายคิดเป็นมูลค่าสองแสนล้านดอลลาร์สหรัฐ จากราคาหุ้นที่ลดลง

โครงการ One Belt One Road

ช่วง 10 ปีที่ผ่านมา สี จิ้นผิง ชูนโยบายจัดความยากจนให้หมดไปจากประเทศ นโยบายที่สร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เรียกว่า “ลีโคโนมิกส์” (Leeconomics) หนึ่งในเมกะโปรเจกต์ของลีโคโนมิกส์คือเส้นทางสายไหมใหม่ One Belt One Road

ในความเห็นของผู้เขียนมองว่า One Belt One Road เป็นโครงการที่แผ่อิทธิพลการขยายโครงการเศรษฐกิจของจีนไปยังประเทศเพื่อนบ้าน โดยอ้างโครงการความร่วมมือเศรษฐกิจตลอดเส้นทางจากจีนมุ่งสู่ยุโรปผ่านทางบกและทางทะเล จีนได้ทิ้งไว้ซึ่งโครงสร้างใหญ่โตตามเส้นทางที่จีนเดินผ่าน หลายโครงการ ประเทศเหล่านี้ต้องขดเขยหนีจากจีนในการสร้างโครงการเหล่านี้ ทั้ง ๆ ที่ประเทศเหล่านี้ยังไม่ถึงเวลาที่จะทำโครงการขึ้นมา หลาย ๆ โครงการที่สร้างขึ้นจะได้อำนาจไม่เต็มประสิทธิภาพ สำหรับประเทศเจ้าของโครงการในหลายๆ โครงการกลับมีหนี้สินล้นพ้นตัว หนี้สินที่กู้จากประเทศจีน (ผู้ให้เงินกู้โครงการ) ยกตัวอย่างเช่น ท่าเรือน้ำลึกของประเทศศรีลังกา โครงการรถไฟความเร็วสูงจีน-ลาว ท้ายที่สุดประเทศศรีลังกาและลาวก็ประสบปัญหาหนี้สินประเทศมหาศาล ประชากรเดือดร้อน ผู้เขียนได้มีโอกาสไปเยือนทั้ง 2 ประเทศพบเห็นสิ่งที่จีนชวนเจ้าของประเทศสร้าง One Belt One Road นี้สวยงาม แต่กลับไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ซึ่งน่าเสียดายแต่ประชากรทั้ง 2 ประเทศกลับประสบกับความยากจนและหนี้สินของรัฐบาล

มังกรมีอาการป่วยที่แอบซ่อนได้

ประเทศจีนมีเศรษฐกิจขนาดใหญ่มี GDP 19.23 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐในปี ค.ศ. 2025 จีนมีเศรษฐกิจอันดับ 2 ของโลกรองลงมาจากสหรัฐฯ หลังจากประสบวิกฤตอสังหาริมทรัพย์จีนออกมาตราปลุกกำลังการซื้อและกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการอุดหนุนดอกเบี้ย และมั่นใจที่จะพยุงเศรษฐกิจให้โตอย่างต่อเนื่อง จีนมีอัตราเงินเฟ้อที่ค่อนข้างต่ำ CPI อยู่ที่ 3.8% ซึ่งภายนอกเราทุกคนล้วนคิดว่าจีนเป็นประเทศที่มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ เป็นประเทศมหาอำนาจของโลก รัฐบาลจีนได้ประกาศว่าประเทศจีนมีหนี้รัฐอยู่แค่ 88% ของ GDP ประเทศ แต่จากสำนักงานการเงินต่างประเทศในหลาย ๆ ต่างออกมาพูดว่าหนี้สินของจีนทั้งภาครัฐ ภาคท้องถิ่นและหนี้ซ่อนเร้นมีมากถึง 303% ของ GDP ประเทศ หนี้ท้องถิ่นและหนี้ซ่อนเร้นของประเทศเหล่านี้อยู่ที่ไหนตลอดเวลาว่า 20 ปีที่จีนเติบโตอย่างก้าวกระโดด รัฐบาลจีนจะกำหนดผู้นำประเทศจากความสามารถและผลงานที่เจ้าตัวทำ ผู้นำรุ่นใหม่จะถูกส่งเข้าเมืองต่าง ๆ เพื่อสร้างผลงาน ประธานาธิบดี

สี่ จัณฉิง เป็นหนึ่งในผู้นำที่ผ่านการทดสอบนี้ เราจะเห็นได้จากตลอดเวลาที่ผ่านมา 20 ปี ประเทศจีนมีการพัฒนาทั้งด้านอสังหาริมทรัพย์ ถนนหนทาง และสิ่งก่อสร้างมหัศจรรย์อย่างที่เราเห็นเหล่านี้ล้วนเป็นผลงานของผู้นำจีนยุคใหม่ที่แข่งขันกันสร้างผลงาน ผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้ไปเอาเงินจากไหนมาพัฒนาเมืองที่ตัวเองดูแล สิ่งที่มีค่าที่สุดคือที่ดินในเมืองนั้น พวกเขาจะเอาที่ดินเหล่านี้ให้เอกชนเช่า-ซื้อ เพื่อสร้างอสังหาริมทรัพย์ เอกชนเหล่านี้เอาที่ดินไปค้าประกันเพื่อสินเชื่อจากธนาคาร อสังหาริมทรัพย์เติบโตเป็นดอกเห็ดจนมีผู้ประเมินภายในจีนมีอาคารที่อยู่ 68-80 ล้านยูนิตที่ว่างเปล่า เราเรียนเมืองเหล่านี้ว่า “Ghost City” การล้มละลายของ Evergrande ยักษ์ใหญ่ด้านอสังหาริมทรัพย์ปี ค.ศ.2021 ด้วยหนี้สินที่มากกว่า 3 แสนล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ และ City Garden ที่กำลังประสบปัญหาการเงินหลังจากการปรับโครงสร้างหนี้ของรัฐเข้ามาอึดด้านหนี้สินกว่า 2 แสนล้านเหรียญสหรัฐเหล่านี้คือแค่ตัวอย่างของบริษัทอสังหาริมทรัพย์ที่กำลังประสบปัญหาคือปัญหาด้านอสังหาริมทรัพย์ของจีน

นอกจากนั้น ปัญหาหนี้ของท้องถิ่นยังเป็นประเด็นสำคัญที่กำลังสร้างความกังวล เนื่องจากมียอดหนี้สูงถึงกว่า 23 ล้านล้านหยวน หนี้เหล่านี้ส่วนใหญ่เกิดจากการที่ท้องถิ่นนำเงินไปลงทุนในโครงการก่อสร้างต่าง ๆ เพื่อแสดงศักยภาพและยืนยันบทบาทในการเป็นผู้นำด้านการพัฒนา แต่ผลลัพธ์กลับกลายเป็นภาระที่หนักหน่วง ขณะเดียวกัน ประชาชนบางส่วนที่กู้เงินเพื่อซื้อที่อยู่อาศัยก็ได้รับผลกระทบ เนื่องจากหลายบริษัทก่อสร้างประสบปัญหาด้านการเงิน ไม่สามารถดำเนินโครงการต่อได้ ส่งผลให้ผู้ซื้อบ้านต้องเผชิญกับหนี้สิน โดยที่บ้านยังไม่สร้างไม่แล้วเสร็จ

มีการประมาณการว่าการลงทุนของจีนในการพัฒนาว่ามีประสิทธิภาพต่ำมากจีนลงทุนไป 5.5 หยวน จะเกิดผลผลิตประชาชาติแค่ 1 หยวน

เหตุการณ์เช่นนี้จะเกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจกับประเทศอื่น ๆ อย่างไรบ้าง

1. จีนจะชะลอการนำเข้าสินค้าและกำลังการผลิต เพราะกำลังการผลิตของจีนมีมากเกินไปความต้องการและกำลังการซื้อของจีนจะลดลง ผู้ที่เคยส่งสินค้าไปประเทศจีนจะถูกกระทบกระเทือน
2. จีนจะส่งออกสินค้าถูก ๆ ไปประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไทยและประเทศเพื่อนบ้านคือตลาดทิ้งของสินค้าถูก ๆ ของจีน ทำให้การผลิตของประเทศเหล่านั้นถูกกระทบกระเทือนอย่างหนัก ตัวอย่างเช่น อุตสาหกรรมรถไฟ และสินค้าอุปโภคบริโภค
3. เศรษฐกิจจีนเป็นเศรษฐกิจขนาดใหญ่รองลงมาจากสหรัฐฯ ถ้าเกิดชะลอตัวจะมีการเปลี่ยนแปลงด้านการเงิน จีนจะเกิดสภาพเงินฝืดภายในประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งระบบการเงิน และเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ที่กำลังพัฒนา

การค้าเสรี

โทมัส แอล ฟรีดแมน (Thomas L. Friedman) นักเขียนชื่อดังที่เรียกตัวเองว่าเป็น นักตลาดเสรี (Free Trade) ได้เขียนหนังสือยอดเยี่ยมเรื่อง “The World is Flat” ฟรีดแมนเชื่อว่าการค้าเสรีระหว่างประเทศหรือการค้าโลกต้องเป็นไปอย่างกว้างขวางเปรียบเสมือนโลกใบนี้แบนราบ ทั้งนี้เป็นผลมาจากเทคโนโลยีการสื่อสารและคมนาคมที่พัฒนารุดหน้าทำให้การติดต่อระหว่างธุรกิจจากทั่วทุกมุมโลกเป็นไปอย่างรวดเร็ว การค้าเป็นไปอย่างเสรีไร้พรมแดน ฟรีดแมนเรียกโลกการค้ายุคนี้ว่า Globalization 3.0 หรือ ยุคโลกาวิวัฒน์ 3.0 ซึ่งเป็นยุคที่เกิดปฏิสัมพันธ์ในการค้าระหว่างประเทศกว้างขวางมีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและความร่วมมือไปทั่วโลกอย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ตามการกลับมาของประธานาธิบดี ทรัมป์ สมัยที่ 2 กับการประกาศว่าจะทำให้อเมริกากลับมาร่ำรวยอีกครั้ง (Make America Wealthy Again) และการประกาศปรับขึ้นภาษีศุลกากรเกือบทุก

ประเทศทั่วโลก เป็นการเปิดเบียนความพยายามขององค์การการค้าโลก (WTO) โดยเฉพาะการกีดกัทาง การค้า ไม่ว่าจะอยู่ในระบบศุลกากรหรือไม่อยู่ในพิกัดศุลกากร

เรามาทำความเข้าใจก่อนว่าทำไมประเทศต่าง ๆ ถึงต้องมีพิกัดภาษี (Tariffs Trade and Barriers) ศุลกากรและไม่อยู่ในพิกัดศุลกากร หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง หลายประเทศหันมาใช้มาตรการ ป้องกันทางการค้าด้วยการกำหนดภาษีนำเข้าในอัตราสูงเพื่อฟื้นฟูอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งในประเทศเหล่านี้ล้วนเป็นตลาดใหญ่ของสหรัฐฯ และประเทศที่ มีการพัฒนาแล้วอย่างยุโรปนั้น ทำให้สหรัฐฯและประเทศผู้ส่งออกทั้งหลาย ออกมาต่อต้านนโยบายการมีอัตรา ภาษีนำเข้าสูงและเรียกร้องด้วยการส่งเสริมการค้าเสรีในหมู่นานาชาติ ในที่สุดมี 23 ประเทศที่ได้ลงนามใน “ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า” หรือ GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1948 ข้อตกลงนี้มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจและ ละพิกัดภาษีศุลกากรระหว่างประเทศทำให้เศรษฐกิจโลกมีเสถียรภาพมากขึ้น และนับเป็นจุดเริ่มต้นของ องค์การการค้าโลก (WTO) ซึ่งเปลี่ยนสถานะจาก GATT เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ.1995

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง ยุโรปและญี่ปุ่นประสบปัญหาขาดแคลนเงินดอลลาร์สหรัฐฯอย่าง หนัก ในขณะที่สหรัฐฯ กลับมีสินค้าส่งออกเกินดุลมหาศาล ส่งผลให้สหรัฐฯจำเป็นต้องย้อนกลับกระบวนการนี้ คือเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ต้องปล่อยเงินดอลลาร์สหรัฐฯออกนอกประเทศ เพื่อให้นานาชาตินำไปใช้ได้ กล่าวอีก นัยหนึ่งคือ สหรัฐฯ จำเป็นต้องขาดดุลการค้า ระบบนี้ทำให้เงิน 100 ดอลลาร์สำหรับสหรัฐฯ มีต้นทุนในการ พิมพันธ์บัตรไม่กี่เซ็นต์ ทว่าประเทศอื่น ๆ จะต้องจ่ายเงิน 100 ดอลลาร์สหรัฐฯเต็มจำนวนเพื่อให้ได้สินค้ามา

นับตั้งแต่ ค.ศ. 1950-1965 เยอรมนีและญี่ปุ่นเริ่มฟื้นตัว ในขณะที่ประเทศยุโรปต่างฟื้นตัวขึ้นอย่าง ช้า ๆ มีการส่งออกสินค้า เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า ไปยังสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น ใน ขณะเดียวกัน ประเทศที่ยังไม่สามารถพัฒนาความสามารถในการผลิตสินค้าเหล่านั้น ก็จำเป็นต้องนำเข้าสินค้า เหล่านั้นจากประเทศผู้ผลิตสินค้าใหญ่ ๆ อีกทั้งเร่งส่งเสริมการลงทุนเพื่อผลิตสินค้าที่จำเป็นเหล่านั้น โดยเฉพาะ ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก อเมริกากลาง และอเมริกาใต้ ซึ่งส่วนใหญ่ยังคงเป็นประเทศ เกษตรกรรมสินค้าส่งออกคือสินค้าเกษตร ทำให้ต้องพึ่งพาการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรม เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักร และยานยนต์ จากประเทศสหรัฐอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น รัฐบาลของประเทศด้อยพัฒนาและกำลัง พัฒนาเหล่านี้ เลย์รับแรงวางนโยบายให้เกิดการลงทุนในอนาคต รวมถึงการผลิตเพื่อให้เพียงพอกับการบริโภค จากประชาชนภายในประเทศ เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ซึ่งมีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าสินค้าที่นำเข้า จากสหรัฐอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น ประเทศเหล่านี้สำคัญจึงต้องตั้งกำแพงภาษี เพื่อให้สินค้านำเข้ามีราคาสูงขึ้น พร้อมทั้งส่งเสริมการลดภาษีในประเทศเพื่อเปิดโอกาสผลิตสินค้าเหล่านี้ (Trade Tariffs) บางครั้งก็มีการห้าม นำเข้าสินค้าบางชนิดเข้ามาในประเทศ จึงเกิด Tariffs and Trade and Barriers จริง ๆ แล้วประเทศที่มี อุตสาหกรรมพัฒนาแล้ว ผู้ผลิตที่สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและต้นทุนสูงล้วน ต่างก็ต้องการตลาดใหม่ใน ประเทศด้อยพัฒนาและกำลังพัฒนา ซึ่งมีประชากรแค่ 2 ใน 3 ของประชากรโลก

การตั้งพิกัดภาษีศุลกากรที่สูง บวกกับนโยบายส่งเสริมการลงทุนของประเทศไทย (BOI) ทำให้ อุตสาหกรรมต่าง ๆ และนี่คือที่มาที่ไปของระบบ Tariffs and Trade Barriers ซึ่งประเทศผู้ส่งออกสินค้าต่าง พยายามผลักดันให้ประเทศผู้นำเข้าลดพิกัดภาษีศุลกากรลงมากที่สุดนี่คือที่ไปที่มาของประเทศพัฒนาแล้ว เรียกวิธีการนี้ว่า Free Trade หรือการค้าเสรีในที่สุด

การตอบโต้จากแคนาดา

ภาพจาก: <https://www.tnnthailand.com>

ประเทศแคนาดาเป็นพันธมิตรประเทศที่สำคัญของสหรัฐอเมริกา และเป็นหนึ่งในสมาชิกขององค์การนาโต้ NATO (North Atlantic Treaty Organization) ประเทศแคนาดาและประเทศสหรัฐอเมริกามีความเชื่อมโยงกันทั้งด้านยุทธศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และเศรษฐกิจการค้าอย่างยาวนาน ประเทศแคนาดาเป็นผู้ส่งออกน้ำมัน เหล็ก และอะลูมิเนียมไปยังสหรัฐฯ โดยเฉพาะเหล็กซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญสำหรับอุตสาหกรรมยานยนต์และอะลูมิเนียมที่มีความสำคัญสำหรับอุตสาหกรรมอากาศยานและสินค้าอุปโภคบริโภคของสหรัฐอเมริกา

การขึ้นภาษีนำเข้าเหล็กและอะลูมิเนียมจากแคนาดา ผลสุดท้ายจะส่งผลกระทบต่ออย่างหนักกับสินค้าที่ผลิตภายในสหรัฐฯ เอง จริง ๆ แล้วในอดีตอุตสาหกรรมเหล็กเติบโตและแข็งแกร่งอยู่บริเวณโดยรอบทะเลสาบมิชิแกน บริเวณทะเลสาบมิชิแกนเคยเป็นแหล่งผลิตเหล็กที่ใหญ่ที่สุดในโลก เพราะเหล็กเป็นวัสดุสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ใน สหรัฐอเมริกามากกว่า 50 ปี แต่เนื่องจากต้นทุนแรงงานและค่าไฟของสหรัฐฯ ที่แพงกว่าแคนาดา ส่งผลให้การผลิตเหล็กภายในสหรัฐฯ ไม่สามารถแข่งขันด้านต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในทางกลับกันแคนาดามีข้อได้เปรียบด้านพลังงาน อุตสาหกรรมเหล็กที่เติบโตใหญ่ในสหรัฐฯ ต้องย้ายกำลังการผลิตไปที่แคนาดาเพราะค่าไฟฟ้าที่ถูกกว่า สิ่งเหล่านี้จึงก่อให้เกิดเป็นห่วงโซ่อุปทานเหล็กของแคนาดา กับอุตสาหกรรมยานยนต์ของสหรัฐฯ ห่วงโซ่ของอุตสาหกรรมเหล็กระหว่างแคนาดาและสหรัฐอเมริกาที่มีความเหนียวแน่นกันมาช้านานปัจจุบัน แคนาดาเป็นหนึ่งในประเทศที่เป็นกำลังสำคัญในการผลิตเหล็กในรูปแบบของ Cold Rolled Mill เข้าสู่สหรัฐฯ เพื่อใช้ในการประกอบรถยนต์ ขณะที่ผู้ผลิตรถยนต์จากต่างประเทศหลายบริษัทมาตั้งฐานผลิตที่ประเทศเม็กซิโก และแคนาดาเพื่อส่งเข้าสู่สหรัฐฯ อเมริกา การที่สหรัฐฯ เพิ่มภาษีนำเข้าเหล็ก 50% และอะลูมิเนียม 30% ความจริงแล้วส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมหลักที่ผลิตในสหรัฐอเมริกาโดยตรง อะลูมิเนียมที่นำเข้าจากแคนาดา ก็ต้องเสียภาษีนำเข้า 25% ก็จะส่งผลกระทบต่อต้นทุนในการผลิตอุตสาหกรรมยานยนต์ของสหรัฐฯ และสินค้าอุปโภคเช่น กระป๋อง น้ำดื่ม เบียร์ และกระป๋องอาหารจะมีราคาสูงขึ้น ขณะเดียวกันแคนาดายังเป็นหนึ่งในประเทศผู้ส่งออกพลังงานรายใหญ่

ทั้งน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติจากแคนาดาส่งผ่านท่อหลักเข้าสู่สหรัฐอเมริกา 3 ท่อ Enbridge Canadian Mainline เป็นท่อส่งน้ำมันเข้าสู่ภาคกลางเฉียงไปทางทิศตะวันตกของสหรัฐอเมริกา (Midwest) Keystone Pipeline นำส่งน้ำมันไปสู่โรงกลั่นต่าง ๆ ในสหรัฐฯ Expend pipeline นำส่งน้ำมันดิบจาก

Alberta ของ Canada ไปยังตอนกลางของสหรัฐฯ นอกจากนี้แคนาดาได้ลงทุนสร้างท่อส่งน้ำมันจาก Alberta ไปยังฝั่งตะวันตกของแคนาดา เพื่อการส่งออกน้ำมันไปยังตลาดต่างประเทศ (ประเทศแคนาดาเป็นประเทศที่อุดมไปด้วย Oil Sands แคนาดามีการพัฒนาการผลิต แหล่ง Oil Sands อย่างต่อเนื่องจนปี ค.ศ. 2022 แคนาดาสามารถผลิตน้ำมันได้มากถึง 3.1 ล้านบาร์เรลต่อวัน) ด้วยมาตรการขึ้นภาษีของทรัมป์ นายกรัฐมนตรี มาร์ก คาร์นีเย ได้พยายามเจรจากับทรัมป์เพื่อลดภาษีนำเข้าของสินค้าจากแคนาดา แต่ขณะที่เจรจาอยู่ มาร์ก คาร์นีเย ไม่ได้หยุดนิ่ง ซึ่งเขาหันไปพัฒนาตลาดส่งออกข้าวสาลีของแคนาดาเข้าไปในตลาดที่เคยเป็นของสหรัฐอเมริกา เช่น ฟิลิปปีนส์ อิตาลี และประเทศในโซนยุโรปที่เป็นตลาดสำคัญของข้าวสาลีสหรัฐฯ แคนาดาส่งข้าวสาลีไปยังประเทศเหล่านี้ซึ่งกำลังโกรธเคืองกับการขึ้นภาษีของทรัมป์ ในขณะเดียวกัน แคนาดาก็เพิ่มการส่งออกก๊าซธรรมชาติและน้ำมันผ่านท่อ Enbridge Canadian Mainline ไปยังจีนมากขึ้น แคนาดาอาจจะตัดการส่งน้ำและก๊าซธรรมชาติไปสู่โรงกลั่นของสหรัฐฯ สิ่งที่น่าปวดแสบที่สุดคือ การที่ นายกรัฐมนตรี มาร์ก คาร์นีเย ประกาศตั้งภาษี 3% สำหรับ Digital Service Tax กับบริษัทที่ให้บริการ Digital Service ในแคนาดา ซึ่งสร้างความเจ็บปวดต่อสหรัฐฯเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกับบรรดาบริษัทเทคโนโลยีใหญ่ ๆ ของสหรัฐอเมริกา Digital Service Tax ก็อาจกลายเป็นสิ่งที่ปวดแสบที่สุดสำหรับประธานาธิบดีทรัมป์อย่างไม่ต้องสงสัย และถ้าหากหลาย ๆ ประเทศพากันลุกขึ้นมาตั้งภาษี Digital Service Tax ตามอย่างแคนาดา

การตอบโต้จากประเทศญี่ปุ่น

ภาพจาก: <https://today-obs.line-scdn.net>

เป็นประเทศสงบเสงี่ยมกับสหรัฐอเมริกาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สาเหตุหนึ่งมาจากการทำสนธิสัญญาสงบศึกที่ญี่ปุ่นทำไว้กับสหรัฐฯ อีกสาเหตุหนึ่งคือ เศรษฐกิจของญี่ปุ่นพึ่งพาการส่งออก และตลาดใหญ่ของญี่ปุ่นคือสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะรถยนต์ที่คิดเป็นร้อยละ 25 ของรถยนต์ที่ส่งออก ตลอดเวลาในช่วงสงครามเย็น ญี่ปุ่นทำตัวเป็นเพื่อนที่แสนดีของสหรัฐฯ ในช่วงที่สหรัฐฯ ปิดล้อมจีน ทั้งยังให้สหรัฐฯ ตั้งฐานทัพสำคัญในญี่ปุ่นเพื่อควบคุมภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ขณะเดียวกัน ตั้งแต่ครั้ง Bretton Woods System อัตราแลกเปลี่ยนของญี่ปุ่นผูกติดกับดอลลาร์สหรัฐฯ ญี่ปุ่นพยายามรักษาอัตราการแลกเปลี่ยนของเงินเยนไว้ให้อ่อน (380 เยนต่อดอลลาร์สหรัฐฯ) เพื่อความได้เปรียบทางการส่งออก บริษัทอย่าง Toyota และ Sony ก็ใช้สหรัฐฯ เป็นฐานการส่งออกที่สำคัญ ในช่วงประธานาธิบดี Richard Nixon (ประธานาธิบดีในช่วงปี ค.ศ. 1969 - 1974) หลังจากถอนฐานทัพสหรัฐฯ ออกจากเวียดนาม สหรัฐฯ ประสบปัญหาหนี้สินมากมายจากสงคราม

เกาหลีและสงครามเวียดนาม และกำลังเผชิญวิกฤตเศรษฐกิจ ส่งผลให้ Nixon ประกาศยกเลิก Bretton Woods System กลับมาใช้อัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวเรียกว่า Nixon shock ซึ่งได้สร้างความโกลาหลไปทั่วตลาดการเงินทั่วโลก โดยเฉพาะญี่ปุ่นถูกบังคับให้ปรับอัตราแลกเปลี่ยนจาก 380 เยนต่อดอลลาร์สหรัฐ เป็น 245 เยนต่อดอลลาร์สหรัฐ ทำให้สินค้าญี่ปุ่นมีราคาสูงขึ้นในตลาดโลกและรัฐบาลญี่ปุ่นก็ถูกบีบบังคับให้แข็งค่าเงินไปเรื่อย ๆ จนในที่สุดมาจบที่ 143 เยนต่อดอลลาร์สหรัฐในปี ค.ศ. 1989

เมื่อประสบปัญหาเศรษฐกิจและอัตราแลกเปลี่ยน รัฐบาลญี่ปุ่นต้องออกมาตรการสร้างสภาพคล่องทางการเงินและลดอัตราดอกเบี้ยลง เพื่อรักษาอัตราแลกเปลี่ยนไม่ให้แข็งค่าไปมากกว่านี้และเร่งกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ ด้วยการลงทุนมหาศาลทั้งด้านสาธารณูปโภค คมนาคม และอสังหาริมทรัพย์ สภาพคล่องทางการเงินและดอกเบี้ยที่อยู่ในระดับต่ำนี้ นำมาซึ่งวิกฤตฟองสบู่ในประเทศญี่ปุ่นเป็นระยะเวลา รวม 30 ปี

รัฐบาลญี่ปุ่นเปรียบเสมือนงูใหญ่ที่กลัวเชือกกล้วยสหรัฐฯ ระบบการค้าระหว่างประเทศของญี่ปุ่นเข้าสู่ระบบ SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) ญี่ปุ่นถือครองพันธบัตรรัฐบาลสหรัฐฯ มากเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศผู้ซื้อพันธบัตรสหรัฐฯ โดยในปี 2025 ญี่ปุ่นถือพันธบัตรสหรัฐฯ อยู่ที่ 1,134.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพื่อช่วยรักษาเสถียรภาพของค่าเงินเยนไว้ให้อ่อน แม้จะเจอกับภาษี 25% ของทรัมป์ ญี่ปุ่นก็ยังไม่กล้าขายพันธบัตรสหรัฐฯออก ด้วยความเกรงใจสหรัฐฯ อีกทั้งยังเพื่อป้องกันไม่ให้เงินเยนแข็งค่าจนเกินไป รัฐบาลญี่ปุ่นได้พยายามเจรจากับทรัมป์ ประธานาธิบดีของสหรัฐฯ เพื่อขอลดภาษีนำเข้าและภาษีนำเข้ารถยนต์ของญี่ปุ่นสู่สหรัฐฯ จนแล้วจนรอดยังไม่เป็นผลสำเร็จ ในขณะที่รัฐบาลของสหรัฐฯ พยายามบังคับให้ญี่ปุ่นเปิดตลาดข้าวจากต่างประเทศเข้าสู่ประเทศญี่ปุ่น แต่ญี่ปุ่นจะไม่ยอมเรื่องการเปิดตลาดข้าวเด็ดขาด เนื่องจากข้าวถือเป็นสินค้าอ่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมภายในประเทศ ถ้ามองว่าประเทศญี่ปุ่นต้องตกอยู่ในสภาพของวิกฤตเศรษฐกิจมาตลอดเวลา 30 กว่าปี ปัจจุบันข้อมูลจาก IMF เผยว่าภาครัฐบาลญี่ปุ่นมีหนี้ 1,324 ล้านล้านเยน หรือมากกว่า 237% ของ GDP ซึ่งมีค่ามากกว่า 2 เท่าของเศรษฐกิจญี่ปุ่น แล้วประเทศญี่ปุ่นยังสามารถรักษาเสถียรภาพของประเทศ (National Sustainability) ได้อย่างไร

ความจริงคือว่าหนี้มหาศาลเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นหนี้สินภายในประเทศของญี่ปุ่น หนี้สินภายในนี้มาจากสถาบันการเงินของญี่ปุ่น กองทุนเกษียณ และบริษัทประกันในประเทศญี่ปุ่น หนี้ภายในเหล่านี้ช่วยป้องกันการไหลออกของเงินทุนออกนอกประเทศอย่างกะทันหันและสร้างความมั่นคงภายในระบบเงิน ขณะเดียวกันธนาคารกลางญี่ปุ่น (Bank of Japan) ได้รักษาอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศไว้ระดับต่ำมาก ๆ ตลอด 30 ปีที่ผ่านมา บางครั้งอัตราดอกเบี้ยญี่ปุ่นต่ำกว่าที่มีเงินมีค่าติดลบด้วยอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำมาก ๆ จะมีนักลงทุนนำเงินเยนญี่ปุ่นในต้นทุนต่ำไปลงทุนในทรัพย์สินต่างประเทศที่ให้อัตราผลตอบแทนที่สูงกว่า ส่วนต่างของดอกเบี้ยคือผลกำไรที่นักลงทุนได้และไม่มีความเสี่ยง (ระบบนี้เรียกว่า Yen Carry Trade) ด้วย Yen Carry Trade นี้ แม้ธนาคารกลางญี่ปุ่นจะพิมพ์พันธบัตรออกมาเป็นจำนวนมาก เศรษฐกิจของญี่ปุ่นก็ยังพอเดินต่อไปได้ โดยไม่เกิดเงินเฟ้อรุนแรงในประเทศ แต่ ณ เวลานั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีชิเงรุ อิชิบะกำลังเผชิญกับสภาพเศรษฐกิจที่น่ากลัว แม้แต่นายกรัฐมนตรีอิชิบะยังออกมายอมรับว่า เศรษฐกิจญี่ปุ่นมีความเสี่ยงอย่างยิ่งกับการเกิดภาวะเศรษฐกิจถดถอย (Recession)

ปัญหาต่าง ๆ ที่รัฐบาลชิเงรุ อิชิบะกำลังเผชิญ ได้แก่:

- หนี้มหาศาลกว่า 237% ของ GDP (อันดับ 1 ของโลก)
- ญี่ปุ่นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบ โดยคนอายุเกิน 65 ปีมีมากกว่าร้อยละ 30 ของประเทศ ขณะอัตราการเกิดของชาวญี่ปุ่นมีอัตราติดลบ
- GDP ของญี่ปุ่นติดลบมา 2 ไตรมาส และอัตราเงินเฟ้อ (Core inflation) สูงถึง 3.6% ในขณะที่เงินเดือนหรือรายได้ของประชาชนชาวญี่ปุ่นไม่ได้โตตาม เช่น ราคาข้าวสารของญี่ปุ่นมีราคาแพงขึ้นหนึ่งเท่าตัว

- อัตราดอกเบี้ยของญี่ปุ่นที่สูงขึ้น เริ่มไปทำลายระบบ Yen Carry Trade ของญี่ปุ่นให้คลายตัว (Unwind Yen Carry Trade)
- อุตสาหกรรมรถยนต์ซึ่งมีห่วงโซ่อุปทานที่ยาวของญี่ปุ่นและเป็นสินค้าหลักตัวหนึ่งที่ญี่ปุ่นส่งไปสหรัฐฯ กำลังเผชิญกับภาษีนำเข้าของทรัมป์ 25% นี่คือนโยบายที่นายกรัฐมนตรีนะโตะต้องเจรจากับประธานาธิบดีทรัมป์ เพื่อลดภาษีนำเข้าทั้งรถยนต์และอิเล็กทรอนิกส์ของญี่ปุ่นที่เข้าสหรัฐฯ
- สหรัฐฯ บังคับไม่ให้ขาย chips ไปให้จีน ณ ปัจจุบันญี่ปุ่นส่งออก chips เกือบ 50% ของที่ผลิตไปจีน

สำหรับประเทศญี่ปุ่น เป็นประเทศที่กำลังประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจ ถ้าก้าวพลาดเพียงนิดเดียว ญี่ปุ่นอาจเข้าสู่วิกฤตเศรษฐกิจที่ร้ายแรง การประกาศภาษีนำเข้าสินค้าจากญี่ปุ่นเข้าสหรัฐฯ ในอัตรา 25% และภาษีนำเข้ารถยนต์ 25% (อุตสาหกรรมรถยนต์เป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศญี่ปุ่น) อาจฉุดการเติบโตของเศรษฐกิจของญี่ปุ่น (GDP) ในปี ค.ศ. 2025 ให้ลดลงประมาณ 0.8% สำหรับสหรัฐฯ นายกรัฐมนตรีนะโตะจำเป็นต้องส่งรองนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นบินไปเจรจากับประธานาธิบดีทรัมป์อย่างอ่อนน้อม แต่จนแล้วจนรอดภาษีนำเข้าสินค้าญี่ปุ่นเข้าสหรัฐฯอเมริกายังคงไว้ที่ 25% และภาษีรถยนต์ยังอยู่ที่ 25% ขณะเดียวกันมีการคาดการณ์ว่า มาตรการภาษีของทรัมป์ 25% และภาษีรถยนต์ 25% จะส่งผลให้เงินเฟ้อดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐาน (Core Inflation) ในญี่ปุ่นปรับตัวสูงขึ้นถึง 3.1% และคาดว่าธนาคารกลางญี่ปุ่นจะคงดอกเบี้ยไว้ที่ 0.5% เพื่อยุตินโยบายดอกเบี้ยติดลบ เพื่อตอบโต้นโยบายภาษีรถยนต์ 25% ของทรัมป์

ผู้นำในอุตสาหกรรมรถยนต์ญี่ปุ่นเองต่างออกมาแถลงการณ์ตอบโต้นโยบายของประธานาธิบดีทรัมป์ Toyota ประกาศหยุดการขยายการลงทุนในสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกา ขณะที่ Honda และ Nissan ประกาศจะถอนการลงทุนออกจากสหรัฐอเมริกา รวมทั้ง Subaru และ Mitsubishi ก็มีแนวโน้มเช่นเดียวกัน ตลอดเวลากว่า 40 ปีที่อุตสาหกรรมยานยนต์ญี่ปุ่นไปลงทุนในสหรัฐฯ กว่าแสนล้านดอลลาร์สหรัฐ บัดนี้ต่างเตรียมตัวที่จะทยอยถอนการลงทุนออกจากสหรัฐอเมริกา แล้วหันไปลงทุน ใน เม็กซิโก จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประเทศอื่น ๆ แทน ผลที่ตามมาคือ คนงานกว่า 40,000 คนในรัฐเคนทักกี อลาบามา มิสซูรี และเท็กซัส อาจจะต้องประสบปัญหาการว่างงานจากการถอนการลงทุนของบริษัทรถยนต์ญี่ปุ่นในสหรัฐฯ

การตอบโต้ของอินเดีย

ภาพจาก: <https://www.khaosod.co.th>

ประธานาธิบดีทรัมป์ประณามอินเดียว่า ดำเนินนโยบายที่เป็นมิตรทั้งสหรัฐฯ และ รัสเซีย ในช่วงที่สหภาพยุโรปบอยคอตการนำเข้าแก๊สธรรมชาติและน้ำมันจากรัสเซีย อินเดีย ถือโอกาสนำเข้าน้ำมันดิบและแก๊สธรรมชาติถูก ๆ จากรัสเซีย อินเดียกลั่นน้ำมันจากรัสเซียส่งและออกปิโตรเลียมไปประเทศอื่น ๆ ประธานาธิบดีทรัมป์ประกาศให้นายกรัฐมนตรีเรนธา โมตี ของอินเดียหยุดการนำเข้าน้ำมันจากรัสเซีย แต่ได้รับการตอบโต้ที่เมินเฉยจากประธานาธิบดี ดรูปาดิ ทั้งนี้ทั้งนั้นประเทศอินเดียได้รับผลประโยชน์จากน้ำมันดิบและแก๊สธรรมชาติที่ถูกจากการนำเข้าจากรัสเซีย สำหรับประชากร 1.4 พันล้านคนประเทศอินเดียมีเศรษฐกิจอันดับ 5 ของโลกกำลังพัฒนาเศรษฐกิจสำหรับประชากร 1.4 พันล้านคน ประธานาธิบดีทรัมป์จึงออกประกาศเพิ่มภาษีนำเข้าสินค้าจากอินเดียอีก 25% (เป็น 50%) ตั้งแต่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 2026 แต่ประธานาธิบดี ดรูปาดิ เมินเฉยกับการประกาศเพิ่มภาษีของทรัมป์

ขณะที่ประธานาธิบดีทรัมป์ประกาศขึ้นภาษีนำเข้าอินเดียแสดงจุดยืนอย่างชัดเจนในที่ประชุม BRICS ล่าสุดที่บราซิลออกมาตอบโต้ถึงสหรัฐฯ ในขณะที่สหรัฐฯ ออกมาประกาศขึ้นภาษีนำเข้าสินค้าเพิ่มขึ้นอีก 10% สำหรับพันธมิตร BRICS อินเดียและบราซิลซึ่งเป็นประเทศพันธมิตรในกลุ่ม BRICS ออกมาแถลงการตอบโต้กับการกระทำของประธานาธิบดีทรัมป์และประกาศสร้างเงินสกุลใหม่เพื่อทำการค้าระหว่างประเทศกลุ่ม BRICS (BRICS Currency) เพื่อเร่งการเกิด De-Dollarization

เหตุใดเงินดอลลาร์สหรัฐ จึงมีบทบาทในการเงินทั่วโลกได้อย่างไร

ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ดอลลาร์สหรัฐ ได้กลายเป็นสกุลหลักของการค้าขายทั่วโลก และยังเป็นเงินตราสำรองของประเทศต่าง ๆ โดยบทบาทของสหรัฐฯ และเงินดอลลาร์นี้เริ่มต้นตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปและเอเชียต่างตกอยู่ในสภาวะสิ้นเนื้อประดาตัวจากภัยสงคราม มีเพียงสหรัฐฯ เท่านั้นที่ได้รับความบอบช้ำจากภัยสงครามน้อยมาก พอสิ้นสุดสงคราม สหรัฐฯ กลายเป็นประเทศที่มีความมั่งคั่งสูง จากการมีทองคำ ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญที่ใช้แทนเงินตราในการค้าขายระหว่างประเทศ สหรัฐฯ ครอบครองทองคำมากถึงร้อยละ 65 ของปริมาณทองคำทั่วโลก (คิดเป็นเงิน 26 ล้านล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ) ซึ่งอยู่ใน Fort Knox ของสหรัฐอเมริกา

เมื่อสิ้นสุดสงครามโลกจึงได้มีการประชุมพันธมิตร 44 ประเทศผู้ที่ชนะสงคราม ณ Bretton Woods, Mount Washington, รัฐ New Hampshire ในวันที่ 7-22 กรกฎาคม ค.ศ. 1944 เพื่อหารือถึงมาตรการทางการเงินที่จะเป็นที่ยอมรับและกำหนดมาตรฐานทางการค้าระหว่างประเทศต่อไป

นี่คือที่มาของ The Bretton Woods System หรือที่บางท่านอาจจะรู้จักในชื่อ “ระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่” โดยที่ทุกประเทศจะยึดค่าทองคำซึ่งมีค่าเท่ากับ 35 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ ต่อทองคำหนัก 1 Troy Ounce ในขณะที่ประเทศต่าง ๆ ได้ตั้งอัตราแลกเปลี่ยนของสกุลเงินของตัวเองให้เทียบกับดอลลาร์สหรัฐ ระบบนี้ทำให้อัตราการแลกเปลี่ยนของประเทศต่าง ๆ แปรผันตามภาวะเศรษฐกิจและเงินสำรองภายในประเทศของประเทศนั้น ๆ ในขณะที่ดอลลาร์สหรัฐ ไม่สามารถแปรผันได้ เพราะผูกติดกับค่าทองคำนั่นเอง

ในการประชุมครั้งนั้น ทำให้มีการก่อตั้งกองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ International Monetary Fund (IMF) ซึ่งมีหน้าที่ดูแลระบบเงินทั่วโลก โดยก่อตั้งเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม ค.ศ. 1945 และยังมีธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและพัฒนา (International Bank for Reconstruction and Development - IBRD) ซึ่งเป็นหน่วยงานให้ความช่วยเหลือทางการเงินของประเทศสมาชิก

ด้วยเหตุผลนี้เอง พญาอินทรี จึงได้เข้ามาดูแลและบริหารการเงินของประเทศต่าง ๆ แทนสหราชอาณาจักร นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา และบทบาทของสหรัฐฯ ยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นในปี ค.ศ. 1971 เมื่อประธานาธิบดี Richard Nixon ประกาศยกเลิก ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ (Fixed Foreign Exchange Rate) และเข้าสู่ระบบ Floating Rates หรืออัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวมาใช้แทน

ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงต้องปรับอัตราแลกเปลี่ยนของตัวเองใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับดอลลาร์สหรัฐ ประธานาธิบดี Nixon เริ่มดำเนินนโยบายกีดกันทางการค้า โดยการตั้งระบบภาษีศุลกากรและระบบโควตาการนำเข้าสินค้าต่าง ๆ ซึ่งเรียกขานกันในประเทศญี่ปุ่นว่า Nixon's Shock เนื่องจากญี่ปุ่นต้องปรับค่าเงินเยนให้แข็งค่าขึ้นจาก 380 เยนต่อดอลลาร์สหรัฐ มาอยู่ที่ 254 เยนต่อดอลลาร์สหรัฐ และในที่สุดค่าเงินเยนแข็งตัวสุดที่ 124 เยนต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ และในที่สุดเงินเยนแข็งตัวสุดที่ 124 เยนต่อดอลลาร์สหรัฐ ผลที่ตามมาคือ ทำให้สินค้านำเข้าจากญี่ปุ่นมีราคาสูงขึ้นในสหรัฐฯ เป็นเหตุให้ประเทศญี่ปุ่นเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอย เป็นเวลาหลายปี

ในแถบยุโรป ประเทศใหญ่ ๆ เช่น เยอรมนี ฝรั่งเศส อิตาลี เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และ ลักเซมเบิร์ก ได้รวมกลุ่มกันภายใต้ สนธิสัญญา Treaty of Rome 1957 ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของ European Economic Community (EEC) การรวมกลุ่มดังกล่าวเริ่มต้นจากความร่วมมือในอุตสาหกรรมถ่านหินและเหล็กกล้า (Coal and Steel Union) จากประเทศสมาชิกเหล่านี้ ประเทศในกลุ่ม EEC เริ่มหารือกันถึงการค้าเสรีระหว่างประเทศสมาชิก อันนำไปสู่ ตลาดร่วม (Common Market) และการรวมตัวเพื่อสร้างเศรษฐกิจร่วมกันในหมู่สมาชิกประเทศเหล่านี้ ได้หันมาตั้งอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศสมาชิกเป็นเวลาหลายปี และนี่คือจุดเริ่มต้นของ European Union (EU) ในช่วงเวลาต่อมา

ในขณะเดียวกัน หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รัสเซีย เป็นอีกหนึ่งประเทศที่เป็นผู้ชนะสงคราม รัสเซียได้กลายเป็นมหาอำนาจที่ปกครองประเทศต่าง ๆ ในแถบยุโรปตะวันออก และส่วนหนึ่งของเยอรมนี (เยอรมนีตะวันออกและบางส่วนของเมือง Berlin) ทั่วโลกจึงถูกแบ่งเป็น 2 ขั้วอำนาจหลัก ขั้วที่ 1 เรียกตัวเองว่า “เศรษฐกิจอิสระ” โดยมีสหรัฐฯ มาเป็นพี่ใหญ่ ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปและญี่ปุ่น ส่วนอีกขั้วหนึ่งคือ ขั้วของ “สังคมนิยม” หรือ กลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ อันมีรัสเซีย จีน และเกาหลีเหนือ เป็นตัวนำ ความขัดแย้งทางอุดมการณ์และผลประโยชน์ระหว่างสองขั้วอำนาจนี้ได้ทำให้เกิด สงครามเย็น ที่ยืดเยื้อระหว่าง 2 ขั้วอำนาจเป็นเวลากว่า 30 ปี ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ การเมือง และการทหาร โดยเฉพาะในเรื่องของอิทธิพลทางการเงิน ซึ่งดอลลาร์สหรัฐ ยังคงถูกใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการแผ่อิทธิพลของขั้วตะวันตกออกไปทั่วโลก

เกิดเหตุต่าง ๆ ขึ้นมากมายนอกจากความขัดแย้งอย่างหนักที่เกิดขึ้นระหว่างสหรัฐฯ กับรัสเซียและญี่ปุ่นในช่วงสงครามเย็น จนกระทั่งประเทศสมาชิกในยุโรปร่วมกับสหรัฐฯ ได้ตั้งกลุ่ม NATO (ซึ่งปัจจุบันมีสมาชิกกว่า 32 ประเทศ) เพื่อรวมตัวกันปิดล้อมประเทศคอมมิวนิสต์ในยุโรปและเอเชีย นอกจากนี้สหรัฐฯ ยังได้ช่วยก่อตั้งองค์กร SEATO ร่วมกับประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ขณะที่ทางตอนเหนือของเอเชียสหรัฐฯ ได้คง ฐานทัพเรือที่ 7 ไว้ที่โอกินาวา และวางกองทัพบกทหารไว้ที่เกาหลีใต้ เพื่อปิดล้อมจีนในเอเชีย สงครามเย็นนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง

ต่อมา การเจรจา “รอบการค้าอูรุกวัย” เป็นการประชุมเพื่อเจรจาท้าข้อตกลงทางการค้าครั้งที่ 8 โดยเป็นการเจรจาของ The General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) โดยใช้เวลาเจรจาด้านตั้งแต่ ค.ศ. 1988-1995 และมีประเทศเข้าร่วมประชุมถึง 123 ประเทศ ผลของการประชุมนำมาซึ่งการก่อตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) โดยมี GATT เป็นสาระสำคัญในข้อตกลงของ WTO และการเจรจาลสิ้นสุดลงในปีค.ศ. 1995

อย่างไรก็ตาม การประชุมหาข้อตกลงการค้าในองค์การการค้าโลกที่มีสมาชิกมากกว่า 140 ประเทศ ทุกครั้งมักเป็นไปอย่างล่าช้า ทำให้ประเทศต่าง ๆ เริ่มหันไปเปิดเจรจการค้าในกลุ่มประเทศข้างเคียงแทนหรือ

ที่เรียกว่า Regional Free Trade Agreement เช่น North America Free Trade Agreement (NAFTA) ขึ้นในประเทศอเมริกาเหนือ อันมีสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก

ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้รวมตัวภายใต้กรอบ ASEAN Free Trade Area (AFTA) ขณะเดียวกัน 27 ประเทศในกลุ่มประเทศทางยุโรปได้รวมตัวกันก่อตั้ง สหภาพยุโรป (European Union) เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในด้านการค้าขาย การลงทุน และการบริการ

ตลอด 80 ปีที่ผ่านมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศสหรัฐฯ ทำตัวเป็นพี่ใหญ่ของโลก มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจและการเงินของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศ และก่อตั้งองค์กรต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อระบบการค้าโลก ในขณะเดียวกัน ตลาดอเมริกาเป็นตลาดผู้บริโภคที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดยในปี 2023 สหรัฐฯ ใช้เงินไปมากกว่า 18,823 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปี เป็นตลาดที่ทุกประเทศต่างแสวงหา เงินสกุลดอลลาร์สหรัฐฯเป็นเงินสกุลหลัก ทองคำเป็นสกุลเงินสำคัญของเงินทุนสำรองของประเทศต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นสกุลเงินในระบบการค้า Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT) เพื่อการทำธุรกรรมทางการเงินระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการโอนเงิน

นี่คือที่มาที่ทำให้เงินดอลลาร์สหรัฐฯ กลายเป็นสกุลเงินสำคัญสำหรับการค้าโลกตลอด 80 ปีที่ผ่านมา แต่บทเรียนจากอีกฟากหนึ่งที่เจ็บปวดกับระบบการค้า SWIFT รวมถึงการรวมตัวของ BRICS และพันธมิตร การประกาศขึ้นภาษีนำเข้าของทรัมป์ ได้กลายเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาของ De-Dollarization ให้เกิดขึ้นเร็ว ๆ นี้

อีกวิธีหนึ่งที่ประเทศต่าง ๆ เช่น ประเทศจีน และอินเดียใช้ คือการซื้อทองคำให้ไปเป็นทรัพย์สินของเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ โดยราคาทองคำจากราคา 35 ดอลลาร์ต่อ 1 Troy Ounce ได้พุ่งมาที่ 3,500 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อ 1 Troy Ounce ทองคำ เงิน และแพลตฟอร์ม กลับมามีบทบาทสำคัญอีกครั้งในฐานะทรัพย์สินปลอดภัย (Safe Heaven) และเป็นเงินทุนสำรองสำคัญ ๆ ของประเทศในกลุ่ม BRICS

การลดอิทธิพลดอลลาร์สหรัฐฯ (De-Dollarization)

จีนเป็นประเทศที่นำการลดอิทธิพลดอลลาร์สหรัฐฯ โดยมีความตั้งใจที่จะเอาเงินหยวนของจีนเข้ามาแทนที่ระหว่างการค้าระหว่างประเทศ จีนขายพันธบัตรสหรัฐฯ ออกเกือบ 5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และซื้อทองคำเข้าไปเป็นสินทรัพย์ของกองทุนระหว่างประเทศ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) แจ้งว่าไตรมาสที่ 4 เงินดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นเงินสำรองของประเทศต่าง ๆ จำนวน 57% % ลดลงมาจากที่เคยเป็น 71% ของจำนวนเงินสำรองประเทศทั่วโลก โดยมียูโรที่มีซึ่งอยู่ที่ 20% และเงินเยนที่ 6% รัสเซียขายน้ำมันให้ประเทศต่าง ๆ โดยใช้สกุลเงินของประเทศคู่ค้าล่าสุดบริษัทน้ำมันใหญ่ในรัสเซียออกพันธบัตร 2,500 ล้านหยวน รัสเซียเป็นประเทศหนึ่งที่เป็นคู่ค้าของสหรัฐอเมริกามาตั้งแต่ยุคสงครามเย็น (Cold war) ล่าสุดสงครามระหว่างรัสเซียและยูเครน สหรัฐฯ สั่งอายัดเงินของรัสเซียในการค้าระหว่างประเทศในระบบ SWIFT ไว้ 3 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ยังคงความเจ็บใจอย่างยิ่งแก่รัสเซีย แค้นนี้ต้องชำระ รัสเซียซึ่งเป็นผู้ผลิตและส่งออกน้ำมันรายใหญ่ที่สุดของโลกรายหนึ่งทำการค้ากับอินเดียและจีนด้วยสกุลเงินของประเทศคู่ค้า ไม่ผ่านระบบ SWIFT อีกต่อไป

การประกาศขึ้นภาษีของทรัมป์เปรียบเสมือนตัวกระตุ้นให้ BRICS ร่วมมือกันแน่นขึ้นเพื่อลดอิทธิพลของสหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาที่มีเศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็ว กลุ่ม BRICS คือประเทศหลัก 5 ประเทศอื่นมี บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ ประชากรของ 5 ประเทศนี้รวมกันเป็น 3.6 พันล้านคนเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรโลก

นอกจากนี้ประเทศผู้ก่อตั้ง 5 ประเทศยังมีประเทศคู่ค้าน้ำมันใหญ่ ๆ ที่เข้าร่วม BRICS อาทิเช่น ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย อิหร่าน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ประเทศไทยก็แสดงเจตจำนงที่จะเข้าร่วมสมาชิกกลุ่ม BRICS เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศกำลังพัฒนาและเศรษฐกิจใหม่ การประชุมล่าสุดของ BRICS ที่บราซิล บราซิลประเทศเจ้าภาพประกาศตัวหนีจากอิทธิพลของดอลลาร์กลุ่ม BRICS กำลังจัดตั้งอัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินของประเทศกลุ่ม BRICS ด้วยประเทศผู้ผลิตน้ำมันใหญ่ ๆ อย่าง ซาอุดีอาระเบีย ก็เข้าร่วมกับกลุ่ม BRICS เลยทำให้เงิน Oil Dollar จะลดบทบาทลงอย่างเห็นได้ชัด

ประธานาธิบดีทรัมป์ประกาศขึ้นภาษีสินค้านำเข้าจากกลุ่มประเทศและผู้เข้าร่วม BRICS 10% จริงๆ แล้วเป้าหมายของประธานาธิบดีทรัมป์ไม่ว่าจะเป็นนโยบายของรัฐบาล โดนัลด์ ทรัมป์ สมัยที่ 1 และนโยบายของรัฐบาล โดนัลด์ ทรัมป์ 2 มีจุดมุ่งหมายสำคัญตรงที่ประเทศจีน และในขณะที่จีนจะมีเป้าหมายสำคัญคือลดอิทธิพลของดอลลาร์สหรัฐ ในการค้าระหว่างประเทศทั่วโลก การใช้เงินสกุลดอลลาร์ในการค้าระหว่างประเทศได้ลดลงจากที่เคยใช้ 80% ของการค้าโลกตกลงมาเหลือแค่ 40% ในปี 2024 ในขณะที่สกุลเงินหยวนมีใช้การค้าโลกขยับขึ้นมาเป็น 55% ในปี 2024 นี่คือนโยบายที่ท้าทายอย่างยิ่งสำหรับสหรัฐฯ

ประเทศกลุ่มเหล่านี้ต่างเร่งรีบซื้อทองคำเข้าไปเพื่อเป็น ‘เงินสำรองของประเทศ’ แทนการใช้เงินสกุลดอลลาร์

ทำไมต้องทองคำ

เพราะเป็นวัสดุหายากมีกำลังการผลิตที่จำกัด และเป็นวัสดุที่ไม่เสื่อมสลาย ทองคำถูกนำมาใช้เป็นทรัพย์สินสำรองของประเทศมากขึ้น เป็นเงินทุนที่ไม่ถูกถ่ายเท โยกย้ายหรือขโมยไปได้ (Stability and Reliable) ในขณะที่เศรษฐกิจประเทศต่าง ๆ กำลังหวั่นไหว และสกุลเงินสำรองสำคัญสำหรับประเทศกำลังหวั่นไหวและผันแปรไปอย่างรวดเร็วแล้วแต่เศรษฐกิจของประเทศเจ้าของเงินตรานั้น ๆ จากอดีตทองคำคือสัญลักษณ์ของความมั่งคั่งตั้งแต่อียิปต์โบราณ

ทองคำถูกนำมาทำเป็นเหรียญกษาปณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นตัวกลางสำหรับการค้า ดังที่กล่าวไว้เป็นบันทึก ก่อนหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทองคำมากกว่า 60% ทั่วโลกถูกเก็บไว้ที่สหรัฐฯ รัฐบาลสหรัฐฯ จึงใช้ทองเป็นตัวสำคัญสำหรับการค้าระหว่างประเทศโดยตั้งค่าดอลลาร์ยึดติดกับทองคำให้มี 35 ดอลลาร์สหรัฐเทียบเท่ากับ 1 Troy Ounce และให้ประเทศต่าง ๆ ผูกค่าสกุลของตนเองเทียบกับเงินดอลลาร์ในการค้าระหว่างประเทศประเทศต่าง ๆ ต้องมีเงินสำรองประเทศเพื่อเป็นที่แน่ใจของคู่ค้าว่าประเทศนั้น ๆ มีเงินที่จะชำระสินค้า เงินสำรองประเทศของประเทศต่าง ๆ เริ่มต้นใช้สกุลดอลลาร์เป็นเงินสำรองประเทศ

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศต่าง ๆ อย่างยุโรป และญี่ปุ่น ค่อยๆ พ้นตัวและขยายตัวทางอุตสาหกรรมของตนเองมากยิ่งขึ้นและสามารถส่งสินค้าไปขายยังประเทศต่าง ๆ เมื่อได้เงินดอลลาร์มาก็ขอแลกเป็นทองคำจากสหรัฐฯ ในขณะที่สหรัฐฯ ใช้จ่ายอย่างมากในสงครามเกาหลี - เวียดนามจนตัวเองมีหนี้สินมากมายและทองคำใน Fort Knox ร่อยหรอลงเรื่อย ๆ ประธานาธิบดี Richard Nixon จึงประกาศอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว และตั้งกำแพงภาษีกับประเทศต่าง ๆ ที่ส่งสินค้าเข้ามาในสหรัฐฯ ประเทศต่าง ๆ จึงมีสกุลเงินสำรองอื่น ๆ อย่างเช่น ยูโร (EUR) เยน (YEN) และทองคำ เป็นทรัพย์สินประกันเสถียรภาพการเงินของประเทศนั้น ๆ

ทองคำมีบทบาทเป็นเงินสำรองประเทศ ตลอดมา 80 ปีทองคำเป็นทรัพย์สินที่มีความเสี่ยงน้อยที่สุด ราคาทองคำสูงขึ้นเรื่อย ๆ จาก 35 ดอลลาร์สหรัฐต่อ 1 Troy Ounce มาที่ 4,400 ดอลลาร์สหรัฐต่อ 1 Troy Ounce ณ ปัจจุบัน หลังจากที่รัสเซียถูกอายัดเงิน 3 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐในการค้าระบบ SWIFT ในช่วงสงครามกับยูเครน รัสเซียและจีนจึงหนีออกจากการค้าในระบบ SWIFT และเริ่มสะสมทองคำเป็นเงินสำรองประเทศแทนเงินสกุลดอลลาร์ ทำให้ราคาทองคำทะยานขึ้นอย่างรวดเร็ว ตลอดเวลา 6-7 ปีที่ผ่านมาทองคำเป็นวัสดุหายาก ข้อมูลจาก World Gold Council แจ้งว่าในเหมืองทองต่าง ๆ ทั่วโลกสามารถผลิตทองคำได้ 2,500 – 3,000 ตันต่อปี และถ้าความต้องการของทองคำสูงขนาดนี้ทองคำทั่วโลกจะถูกขุดออกมาใช้หมดภายในระยะเวลา 20 ปีข้างหน้า

ปัจจุบันจีน อินเดีย และรัสเซีย ซื้อทองคำเข้าประเทศ จากตัวเลขทางการจีนมีทองคำอยู่ 2,500 ตัน ซึ่งเท่ากับการผลิตทองทั่วโลกต่อปี แต่นักวิเคราะห์หลายท่านคาดว่าจีนมีทองคำอยู่ 5,000 ตัน ประเทศจีนและรัสเซียจึงมีความพยายามอย่างยิ่งที่จะ De-Dollarization โดยส่วนหนึ่งใช้ทองคำเป็นเงินสำรองประเทศของคู่ค้าและใช้สกุลของคู่ค้าในกลุ่ม BRICS โดยมีทองคำเป็นตัวหนุน รัสเซียขายน้ำมันให้กับจีนและอินเดีย จะทำให้การชำระเงินด้วยสกุลเงินประเทศคู่ค้าในประเทศกลุ่ม BRICS ซึ่งมีประเทศผู้ผลิตน้ำใหญ่ ๆ ของโลก จากอาหรับและรัสเซีย ด้านกลุ่ม BRICS ได้สร้างระบบการชำระเงินของ BRICS chips เช่น Petro Dollars จะค่อยๆ ลดบทบาท และนี่อาจเป็นจุด De-Dollarization ที่สำคัญ

ทองคำคืออีกอาวุธหนึ่งที่สำคัญใน De-Dollarization

ผลกระทบจากภาษีนำเข้าของทรัมป์ต่อประเทศไทย

ภาพจาก: <https://www.workpointtoday.com/trump-758509-2>

การประกาศภาษีนำเข้าสินค้าของประธานาธิบดีทรัมป์สำหรับประเทศไทยครั้งล่าสุดที่อัตรา 19% มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมและการแข่งขันของประเทศไทยอย่างไร

ณ วันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2568 ภาษีนำเข้าของประธานาธิบดีทรัมป์ มีดังตารางด้านล่างดังต่อไปนี้

อัตราเปอร์เซ็นต์	รายชื่อสมาชิกประเทศ
10%	โคลอมเบีย, สหราชอาณาจักร (อังกฤษ), สิงคโปร์, ชิลี, ออสเตรเลีย
15%	เยอรมนี, ญี่ปุ่น, เกาหลีใต้, ไอร์แลนด์, อิตาลี, ฝรั่งเศส, เนเธอร์แลนด์, เบลเยียม, อิสราเอล, สเปน, สวีเดน, ตุรกี, ออสเตรีย
19%	ไทย, มาเลเซีย, อินโดนีเซีย, เขมร
20%	เวียดนาม, ไต้หวัน
25%	เม็กซิโก
30%	จีน, แอฟริกาใต้
35%	แคนาดา
39%	สวิตเซอร์แลนด์
50%	บราซิล, อินเดีย

ประเทศที่มีอัตรากาสิโนต่ำที่สุด 5 ประเทศ ได้แก่ อังกฤษ, สิงคโปร์, ออสเตรเลีย, ชิลี และ โคลอมเบีย ที่ประธานาธิบดีทรัมป์ใจดีที่สุด อาจเป็นประเทศที่ไม่ภาษีนำเข้าสินค้าอยู่แล้วอย่างสิงคโปร์ หรือเป็นประเทศที่ได้เปรียบดุลการค้ากับสหรัฐฯ น้อยมาก กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มประเทศผู้ที่เป็นพันธมิตรที่สำคัญของสหรัฐฯ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และประเทศต่าง ๆ ในสหภาพยุโรป ประเทศเหล่านี้มีภาษีนำเข้าอยู่ที่ 15% สำหรับกลุ่มประเทศในเอเชียอันมี ประเทศไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย เขมร ที่จะต้องเสียภาษีที่ 19% เวียดนาม เกาหลีใต้ และ ไต้หวันอยู่ที่ 20% ประธานาธิบดีทรัมป์จะเก็บภาษีนำเข้าจากเม็กซิโก 25% ซึ่งต่ำกว่าประเทศแคนาดาที่

ถูกเก็บ 35% ที่เป็นประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศจีนถูกจัดเก็บ 30% บราซิลและอินเดีย 2 ประเทศที่แข่งขันกับสหรัฐฯ มากที่สุดถูกเก็บมากถึง 50%

จากข้อมูลปี 2024 ประเทศไทยส่งสินค้าออกไปยังสหรัฐฯ

- อันดับที่ 1: คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ มูลค่า 370,702 ล้านบาท คิดเป็น 19.23% ของสินค้าที่ส่งออกไปสหรัฐฯ
- อันดับที่ 2: อุปกรณ์สื่อสาร มีมูลค่า 165,967 ล้านบาทคิดเป็น 8.45% ของสินค้าที่ส่งออกไปสหรัฐฯ
- อันดับที่ 3: ผลิตภัณฑ์ยาง คิดเป็น 157,841 ล้านบาท คิดเป็น 8.81% ของสินค้าที่ส่งออกไปสหรัฐฯ
- อันดับที่ 4: เครื่องปรับอากาศ คิดเป็นอัตราส่วน 3.37%ผลิตภัณฑ์ ของสินค้าที่ส่งออกไปสหรัฐฯ

สินค้าคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์สื่อสาร และเครื่องใช้ไฟฟ้า มีสัดส่วนการส่งออกไปสหรัฐฯ มากที่สุด ประเทศมาเลเซียและเวียดนามซึ่งเป็นประเทศคู่แข่งที่ส่งสินค้าเหล่านี้ไปสหรัฐฯ อเมริกาเช่นเดียวกันกับประเทศไทยส่งออกมีภาษีนำเข้าสินค้าเหล่านี้ไม่แตกต่างจากประเทศไทย จึงไม่น่าห่วงเรื่องผลกระทบจากการขึ้นภาษีของทรัมป์ในการแข่งขันจากประเทศมาเลเซียและเวียดนามมีการส่งออกไปสหรัฐฯ

สำหรับผลิตภัณฑ์ยาง ล้อยางคือผลิตภัณฑ์ที่ส่งออกสำคัญของประเทศไทยไปสหรัฐฯ ไทยและอินโดนีเซียเป็นแหล่งผลิตล้อยางอันดับต้น ๆ ของโลก ประเทศไทยส่งออกล้อยางไปสหรัฐฯ ปีละ 3.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับยางธรรมชาติไทยส่งยางธรรมชาติไปสหรัฐฯ 531 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯหรือคิดเป็น 5.4% ของการส่งออกยางธรรมชาติของไทย ถู่มือยางคือผลิตภัณฑ์ที่สำคัญที่ไทยส่งไปสหรัฐฯ ด้วยจำนวนส่งออก 581 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ถ้าเอามาวิเคราะห์ผลกระทบภาษีนำเข้าผลิตภัณฑ์ยาง ประเทศไทยก็ไม่ได้เสียเปรียบในด้านการแข่งขันส่งออกผลิตภัณฑ์ยางไปสหรัฐฯ เพราะคู่แข่งล้อยางที่ส่งไปสหรัฐฯ คือจีน และอินโดนีเซีย ก็มีภาษีนำเข้าที่ 19% และ 30% ตามลำดับ ส่วนยางธรรมชาติไทยคือประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติได้มากที่สุด คู่แข่งของไทยคืออินโดนีเซียและเวียดนามต่างมีภาษีนำเข้าสหรัฐฯ 19% และ 20% ตามลำดับ ส่วนคู่แข่งถู่มือยางของไทยคือมาเลเซีย ไทยไม่ใช่คู่แข่งถู่มือยางของมาเลเซียอยู่แล้วด้วยอัตราภาษี 19% ที่เท่ากัน ฉะนั้นผลิตภัณฑ์ยางของไทยจึงไม่มีผลกระทบจากภาษีนำเข้าของทรัมป์ที่เรียกเก็บกับประเทศอาเซียนด้วยกัน

ที่สำคัญคือความสามารถในการผลิต ต้นทุนการผลิต และเทคโนโลยีของอุตสาหกรรม เราเองสามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่ง ได้มากน้อยแค่ไหน

อุตสาหกรรมยานยนต์ในประเทศไทย

อุตสาหกรรมยานยนต์ในประเทศไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2504-2555) เติบโตจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรก รัฐบาลยุค นายกรัฐมนตรี จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เลือกอุตสาหกรรมยานยนต์เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักที่รัฐให้การส่งเสริมและพัฒนา อุตสาหกรรมยานยนต์นำมาซึ่งอุตสาหกรรมต่อเนื่องและการพัฒนาระบบคมนาคม การขนส่งและเศรษฐกิจของประเทศ

ในช่วงแรกอุตสาหกรรมยานยนต์ในประเทศไทยคือโรงงานประกอบรถยนต์ โดยผู้ผลิตนำชิ้นส่วนต่างๆ จากต่างประเทศมาประกอบในประเทศไทยภายใต้นโยบายส่งเสริมการลงทุน รัฐบาลตั้งภาษีนำเข้ารถยนต์สำเร็จรูปในอัตราที่สูงเพื่อให้อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ในประเทศเติบโตได้ ภาษีนำเข้าขณะนั้นคือร้อยละ 60 สำหรับรถยนต์นั่งส่วนบุคคล ร้อยละ 40 สำหรับรถบรรทุกขนาดเล็ก ร้อยละ 20 สำหรับรถบรรทุกขนาดใหญ่ โรงงานประกอบรถยนต์เริ่มต้นด้วยบริษัทไทย มอเตอร์ อินดัสทรี ที่ร่วมทุนกับ บริษัทแองโกล-ไทย มอเตอร์ และบริษัทอังกฤษประกอบรถยนต์ ตามมาด้วยโรงประกอบรถยนต์เพียตและนิสสัน ในปี พ.ศ. 2504 มีรถยนต์ผลิออกมาในปีแรกจำนวน 525 คัน ขณะที่อุตสาหกรรมยานยนต์ทั้ง 3 แห่งต้องเผชิญกับการแข่งขันจากผู้ที่น่าเข้ารถยนต์ ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 80

ในปี พ.ศ. 2511-2520 เป็นระยะเวลาที่อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ไทยเริ่มเติบโตขึ้น มีการผลิตส่วนยานยนต์ง่าย ๆ ขึ้นในประเทศเพื่อทดแทนชิ้นส่วนที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ รัฐบาลตั้งนโยบายให้ผู้ประกอบรถยนต์ต้องใช้ชิ้นส่วนยานยนต์ภายในประเทศร้อยละ 25 ของมูลค่ารถยนต์ และปรับภาษีนำเข้ารถยนต์นั่งส่วนบุคคลขึ้นมาเป็นร้อยละ 80 รถบรรทุกเล็กร้อยละ 60 รถบรรทุกใหญ่ร้อยละ 40 บริษัทผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์จากประเทศญี่ปุ่นและยุโรปเริ่มทยอยเข้ามาตั้งโรงงานเพื่อผลิตชิ้นส่วนป้อนผู้ประกอบการรถยนต์ ขณะที่บริษัท เหล็กสยาม (Siam Iron And Steel) ของคนไทยเริ่มผลิตชิ้นส่วนเหล็กให้ผู้ประกอบการรถยนต์เหล่านั้น

ในช่วงปี พ.ศ. 2521-2529 ถือว่าอุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ของไทยเจริญเติบโตขึ้นถึงระดับหนึ่ง มีการปรับสัดส่วนการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ภายในประเทศขึ้นมาร้อยละ 50 สำหรับรถยนต์นั่งส่วนบุคคล และร้อยละ 40 สำหรับรถบรรทุกขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ในขณะเดียวกันรัฐบาลห้ามนำเข้ารถยนต์สำเร็จรูปจากต่างประเทศ และผู้ประกอบรถยนต์ลดจำนวนรุ่นของรถยนต์ลงจาก 84 รุ่นเหลือเพียง 42 รุ่น ด้วยนโยบายเหล่านี้ทำให้ผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศเติบโตและเพิ่มจำนวนขึ้น รัฐบาลได้กำหนดรายการชิ้นส่วนยานยนต์ที่ผู้ประกอบการรถยนต์ต้องซื้อชิ้นส่วนยานยนต์ที่ผลิตได้จากในประเทศ

พ.ศ. 2537 นายกรัฐมนตรีอานันท์ ปันยารชุน เป็นผู้พัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไทยไปอีกขั้นหนึ่ง ด้วยประสบการณ์ด้านธุรกิจและอดีตเป็นประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย นายกรัฐมนตรีอานันท์ เล็งเห็นว่าอุตสาหกรรมผู้ประกอบรถยนต์ได้รับการปกป้องด้านการแข่งขันจากรถยนต์นำเข้ามาตลอด 20 ปี ทำให้อุตสาหกรรมนี้ไม่มีการพัฒนาขีดความสามารถ ผู้ประกอบรถยนต์เหล่านี้จึงถูกบังคับให้ปรับปรุงประสิทธิภาพเทคโนโลยีและคุณภาพของรถยนต์ให้ทัดเทียมกับรถยนต์นำเข้า รัฐบาลสมัยนายอานันท์ เน้นการผลิตส่งออกพร้อมกับการยกเลิกการห้ามนำเข้ารถยนต์สำเร็จรูปจากต่างประเทศ

ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2542 รัฐบาลของนายกรัฐมนตรีชวนโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ออกนโยบายแรงกระตุ้นการลงทุนในประเทศ และให้ความสำคัญกับการขยายการลงทุนของอุตสาหกรรมยานยนต์และผู้ประกอบชิ้นส่วนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมยานยนต์ ทำให้ผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ ย้ายฐานการผลิตจากญี่ปุ่นมาลงทุนในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

ผู้ผลิตชิ้นส่วน Tier 1 (ผู้ส่งสินค้าถึงโรงงานรถยนต์โดยตรง) ส่วนใหญ่เป็นบริษัทต่างชาติที่ขยายฐานการผลิตมาประเทศไทยตามการเคลื่อนย้ายของผู้ผลิตรถยนต์ ผู้ผลิตชิ้นส่วน Tier 2 (ผู้ผลิตวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนให้กับผู้ประกอบชิ้นส่วนที่ส่งให้ผู้ผลิตรถยนต์โดยตรง) อาจเป็นการลงทุนร่วมระหว่างบริษัทต่างชาติกับนักธุรกิจไทย หรืออาจเป็นผู้ประกอบการที่เติบโตขึ้นมาจากโรงงานผลิตชิ้นส่วนเล็ก ๆ สำหรับผู้ผลิตชิ้นส่วน Tier 3 ส่วนใหญ่ยังเป็นนักธุรกิจไทย เป็นโรงงานประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก

อุตสาหกรรมยานยนต์ไทยได้เติบโตอย่างมีประสิทธิภาพโดยเน้นคุณภาพเพื่อการส่งออก ด้านนโยบายรถคันแรกของ นายทักษิณ ชินวัตร การผลิตรถยนต์ในปี พ.ศ. 2556 ยอดการผลิตรถยนต์ในประเทศไทยมีจำนวน 2.4 ล้านคัน แต่ปัจจุบัน ยอดผลิตรถยนต์ได้ลดลงมาเหลือ 1.65 ล้านคัน และมียอดส่งออกประมาณ 1 ล้านคัน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงวิกฤตต้มยำกุ้ง (พ.ศ. 2540-2542) นายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย ออกนโยบายแรงกระตุ้นการลงทุนในประเทศไทยครั้งใหญ่โดยมุ่งเน้นที่อุตสาหกรรมยานยนต์และผู้ประกอบการชิ้นส่วน จำนวนรถยนต์ที่ผลิตภายในประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 100,000 คันในปี พ.ศ. 2527 เป็น 1.1 ล้านคัน ในปี พ.ศ. 2548 ประเทศไทยได้เริ่มส่งออกรถยนต์ในปี พ.ศ. 2541 ด้วยจำนวน 14,966 คัน และในปี พ.ศ. 2553 ไทยส่งออกรถยนต์เกือบ 900,000 คัน ขณะที่มูลค่าการส่งออกของเครื่องยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ทำรายได้ให้ประเทศสูงถึง 39,000 ล้านบาทใน พ.ศ. 2553

ในตลาดรถยนต์ในประเทศไทย ผู้ผลิตรถยนต์ญี่ปุ่นมีส่วนแบ่งตลาดเกือบร้อยละ 80 นำโดยโตโยต้า ฮิซุชิ นิสสัน มิตซูบิชิ ฮอนด้า และมาสด้า ด้วยความพร้อมของบุคลากรด้านการผลิต วิศวกร และผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในห่วงโซ่อุปทานครบวงจร ทำให้อุตสาหกรรมยานยนต์เติบโตและผลิตรถยนต์จำนวน 1.65 ล้านคัน ในปี พ.ศ. 2554 และมีพยากรณ์ว่าจำนวนรถยนต์ที่ผลิตในปี พ.ศ. 2555 จะสูงถึง 2.2 ล้านคันและอาจเติบโตถึง 3 ล้านคันในอีก 18 เดือนข้างหน้า แต่เพราะปัญหาเศรษฐกิจทั้งของประเทศไทย อันเกิดจากหนี้ครัวเรือน การผลิตรถยนต์ของไทยก็หยุดนิ่งอยู่ที่ 1.65 ล้านคันต่อปี

อุตสาหกรรมยานยนต์เป็นอุตสาหกรรมที่ก่อเกิดรายได้ 330,000 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2554 หรือคิดเป็นร้อยละ 12 ของมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมประเทศไทย (โตขึ้นจากร้อยละ 6.4 ในปี พ.ศ. 2546) และอุตสาหกรรมยานยนต์เป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 2 รองลงมาจากอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม โดยอุตสาหกรรมยานยนต์ (ตลอดห่วงโซ่อุปทาน) มีการจ้างงานกว่า 400,000 คน และมีการส่งออกถึงร้อยละ 60 นอกจากนี้ประเทศไทยยังเป็นฐานการผลิตมอเตอร์ไซค์ โดยในปี พ.ศ. 2554 มียอดการผลิตรวม 2 ล้านคัน โดยส่งออกไปประเทศเพื่อนบ้าน 200,000 คัน

รถบรรทุกเล็กขนาด 1 ตัน คือรถยนต์ยอตนนิยมบริษัทผู้ผลิตรถบรรทุกให้ความสำคัญกับการพัฒนารถบรรทุกเล็กในประเทศไทย จนปัจจุบันไทยเป็นผู้ผลิตรถบรรทุกเล็กที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากสหรัฐฯ (เครื่องยนต์รถบรรทุกเล็กของสหรัฐฯ จะใหญ่กว่า) รถบรรทุกเล็กมีจำนวนการผลิตเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนรถยนต์ที่ผลิตในประเทศไทย

นอกจากนี้ ยังมีตลาดเล็กที่มีลักษณะจำเพาะอยู่กลุ่มหนึ่งคือ ผู้ประกอบรถบัสและรถแทรกเตอร์ เกษตร ซึ่งผู้ประกอบการจะเป็นผู้ประกอบการไทย สินค้าที่ผลิตได้จำหน่ายเฉพาะในประเทศ

แม้อุตสาหกรรมยานยนต์ไทยจะนำรายได้เข้าสู่ประเทศมากมาย แต่ผู้ผลิตรถยนต์ในประเทศไทยเป็น บริษัทต่างชาติ ผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ต้องอาศัยเทคโนโลยีจากต่างชาติและร่วมลงทุนต่างชาติ ประเทศไทยยังไม่สามารถสร้างขีดความสามารถในการออกแบบและผลิตรถยนต์เอง นี่คือจุดอ่อนของอุตสาหกรรมยานยนต์ไทยในการพัฒนาไปอีกขั้นหนึ่ง

สำหรับอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ของประเทศไทยซึ่งได้เจริญตามอุตสาหกรรมยานยนต์ไทยนั้น ชิ้นส่วนเหล่านี้มีการส่งออกมากกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนการผลิตได้ภายในประเทศ โดยมีผู้ผลิตชิ้นส่วน Tier 1 จำนวน 700 บริษัทสำหรับอุตสาหกรรมยานยนต์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทต่างชาติหรือบริษัทที่มีการร่วมลงทุนกับต่างชาติ กลุ่มบริษัทไทยซัมมิต เป็นกลุ่มบริษัทใหญ่ที่ผลิตชิ้นส่วนส่งอุตสาหกรรมยานยนต์ทั้งภายใน และภายนอก ทั้งนี้ ยังมีอีกมากกว่า 330 บริษัทที่ส่งชิ้นส่วนให้อุตสาหกรรมมอเตอร์ไซค์ สำหรับ Tier 2 และ Tier 3 มีผู้ประกอบการเกินกว่า 1,000 บริษัท

แม้รัฐบาลใหม่จะให้การอุดหนุนรถยนต์ไฟฟ้าจีนในระบบภาษีและตั้งความหวังว่าจะมีการผลิตรถยนต์ไฟฟ้าร้อยละ 30 ในปี พ.ศ. 2573 แต่รถยนต์ไฟฟ้าของจีนจะเข้ามาได้เร็วแค่ไหน ก็ยังคงเป็นคำถามที่ผู้เขียนพยายามศึกษา เพราะการเข้ามาของรถยนต์ไฟฟ้าของจีนในประเทศไทย จะทำลายห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมยานยนต์ในไทยที่โตโยต้าและบริษัทเครือข่ายของรถยนต์ญี่ปุ่นได้สร้างไว้ การเปลี่ยนแปลงจากเทคโนโลยีขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้าไม่อาจเกิดขึ้นได้ง่าย เพราะโตโยต้ากำลังกำลังทำพนันด้วยการพัฒนาประสิทธิภาพของเทคโนโลยี Hybrid โตโยต้ายังรักษาระดับความเชื่อมั่นของผู้ใช้รถยนต์ในประเทศ

ในขณะที่ความนิยมรถไฟฟ้าจีนไม่ได้โดดเด่นอย่างที่คุณคิด สถิติการขายรถยนต์ไฟฟ้าของ BYD NETA Changan และ MG จากปี พ.ศ. 2563-2567 มีทั้งสิ้น 107,322 คัน เป็นการขายในปี พ.ศ. 2567 อยู่ที่ 70,137 คัน ด้านระบบการตั้งตัวแทนจำหน่ายและอะไหล่ที่ยังไม่พร้อม อีกทั้งค่าประกันรถยนต์ไฟฟ้าจะสูงกว่าประกันของรถยนต์ระบบเครื่องยนต์ ค่าซ่อมหรือค่าเปลี่ยนแบตเตอรี่ของรถยนต์ไฟฟ้ามีราคาเกือบเท่ากับการซื้อรถคันใหม่ ราคารถเก่าที่ใช้แล้วมีค่าเกือบเท่ากับศูนย์ ผู้คนที่มียาได้ปานกลางและศึกษาความเป็นไปของรถไฟฟ้าและกลับมาสนใจรถยนต์โตโยต้า Hybrid ที่สามารถประหยัดน้ำมันได้ 35 กิโลเมตรต่อลิตร

การใช้การอุดหนุนระบบภาษีที่หวังจะให้รถไฟฟ้าเข้ามาสร้างอุตสาหกรรมรถไฟฟ้าในไทย จะเป็นตัวบั่นของอุตสาหกรรมยานยนต์ในไทยที่มีห่วงโซ่อุปทานที่สมบูรณ์ที่สุด

อุตสาหกรรมยานยนต์ไทยและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

ในกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ไทยนับเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมยานยนต์ ประเทศอาเซียนมีการผลิตรถยนต์จำนวน 3 ล้านคันในปี พ.ศ. 2554 ประเทศไทยมีการผลิตรถยนต์สูงถึง 1.6 ล้านคัน และส่งออกจำนวน 1 ล้านคัน ขณะที่อินโดนีเซียมีจำนวนการผลิตเกือบ 900,000 คัน และส่วนใหญ่ผลิตขึ้นเพื่อใช้ภายในประเทศ โดยโตโยต้าและไดฮัทสึ (ผลิตในกลุ่มโตโยต้า) มีส่วนแบ่งตลาดเกินกว่าร้อยละ 60 มาเลเซียมียอดการผลิตประมาณ 500,000 คัน ฟิลิปปินส์มีการผลิตรถยนต์จำนวนเล็กน้อย (ปัจจุบันโรงงานฟอร์ดมอเตอร์ฟิลิปปินส์ได้ประกาศปิดกิจการไปแล้ว)

การเปิดการค้าเสรีในปี พ.ศ. 2558 จะเป็นโอกาสที่ดีสำหรับอุตสาหกรรมยานยนต์ไทยและชิ้นส่วนยานยนต์ เพราะในจำนวนเพื่อนบ้านทั้ง 9 ประเทศนอกเหนือจาก 3 ประเทศที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังไม่มีอุตสาหกรรมยานยนต์ภายในประเทศเลย ด้วยจำนวนประชากรกว่า 600 ล้านคน และรายได้ต่อหัวของประชากรเอเชียเติบโตในอัตราที่สูง และการค้าเสรีที่เกิดขึ้นในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ย่อมเป็นโอกาสที่ดีสำหรับอุตสาหกรรมยานยนต์ของไทยที่เติบโตไปอีกขั้น

ความท้าทายของอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ปัจจุบันอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ มีบทบาทและความสำคัญช่วยกำหนดทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยไปอีกระดับหนึ่ง เรามีประวัติการพัฒนาชิ้นส่วนยานยนต์มากกว่า 50 ปี โดยเริ่มจากโรงงานประกอบรถยนต์แบบนำชิ้นส่วนยานยนต์จากต่างประเทศเข้ามาประกอบ

หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้งในประเทศไทย ผู้ผลิตหันมาผลิตรถยนต์ที่ใช้ภายในประเทศมากขึ้น รถบรรทุกขนาดเล็กขนาด 1 ตัน เป็นรถยนต์นิยมของประเทศไทย จนประเทศไทยกลายเป็นฐานผลิตรถยนต์อันดับ 1 (ยกเว้นสหรัฐฯ ที่ใช้รถกระบะกำลังสูงกว่าของเรามาก)

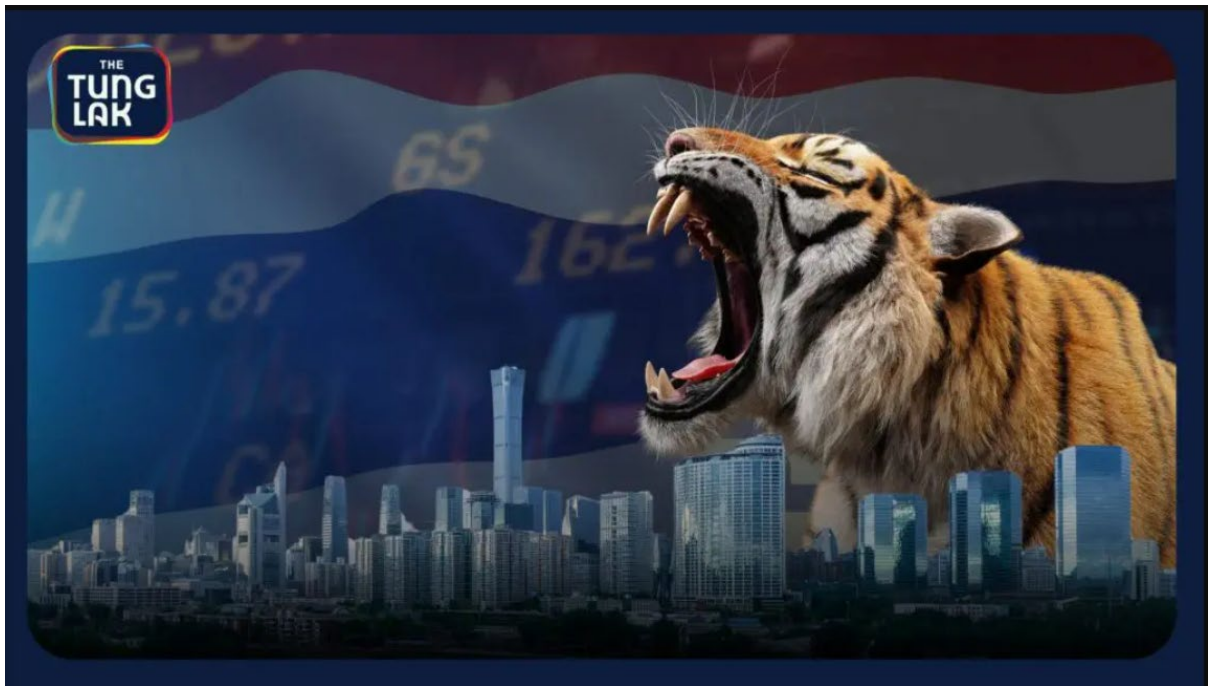
อีโคคาร์เคยเป็นความคาดหวังและเป็นนโยบายที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแห่งประเทศไทยจะเน้นให้เป็นรถยนต์รุ่นใหม่ตัวถัดไป ด้วยประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะเกิดขึ้นในอีก 3 ปีข้างหน้า จะเป็นแรงผลักดันให้อุตสาหกรรมยานยนต์ของประเทศไทยยิ่งแข็งแกร่งยิ่งขึ้น มีการคาดคะเนว่า ปริมาณการผลิตรถยนต์ของประเทศไทยจะมีอยู่ไปถึง 4 ล้านคัน ในอีก 5 ปีข้างหน้า บริษัท Suzuki เข้ามาลงทุนผลิตอีโคคาร์แต่กลับไม่ประสบความสำเร็จอย่างที่เกิดขึ้นในอินเดีย ในที่สุด Suzuki ก็ตัดสินใจปิดกิจการในประเทศไทย

อุตสาหกรรมยานยนต์สร้างอุตสาหกรรมต่อเนื่องให้กับอุตสาหกรรมไทยอย่างมากมาย แม้อุตสาหกรรมรถยนต์ประเทศไทยจะอยู่ในมือของบริษัทต่างชาติทั้งสิ้น แต่ตามสถิติผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ปัจจุบันมีมากกว่า 2,300 ราย ซึ่งเป็นผู้ประกอบการไทยและต่างชาติที่ลงทุนเพื่อรับรองความต้องการของอุตสาหกรรมนี้ นี่คือห่วงโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมยานยนต์ที่สร้างมูลค่ามากกว่า 2 ล้านล้านบาทต่อปี ชิ้นส่วนยานยนต์ของไทยมีการส่งออกไปสู่ประเทศอินโดนีเซียและเวียดนาม

แม้ผู้ประกอบการรถยนต์คือบริษัทต่างชาติ แต่บริษัทเหล่านี้ต่างต้องสร้างพันธมิตรทางการค้าในตลอดห่วงโซ่อุปทาน เราพร้อมหรือยังที่จะเป็นพันธมิตรที่มีคุณค่าในห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมรถยนต์

การจะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในห่วงโซ่อุปทานนี้ ผู้ประกอบการชิ้นส่วนยานยนต์ทั้งหลายต้องเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง และพัฒนาตัวเองเสมอ เพื่อให้พร้อมที่จะรองรับกับความต้องการของอุตสาหกรรมยานยนต์ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เราต้องเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการทั้งปัจจุบันและอนาคต

บทที่ 2

ภาพจาก: <https://pso.co.th>

จะเกิดอะไรขึ้นกับประเทศไทย ประเทศที่กำลังมีปัญหาทั้งการเมืองการคอร์รัปชันของนักการเมือง และทุกหน่วยงานของภาครัฐ โครงสร้างทางเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันที่ลดลงมาเจอกับภาษี 19% อุตสาหกรรมไทยจะเดินไปทิศทางไหน มีผู้เชี่ยวชาญออกมาพูดและวิเคราะห์มากมายแต่ไม่มีใครกล้าที่จะพูดและวิเคราะห์ปัญหาที่แท้จริงของประเทศไทยและวิกฤตของประเทศไทยแม้มีหรือไม่มีปัญหาภาษีของทรัมป์ ผู้เขียนอยากจะใช้โอกาสนี้สื่ออย่างตรงไปตรงมากับผู้อ่านหนังสือเล่มนี้ว่า ประเทศไทยเราอยู่ใน Loss Decades มามากกว่า 30 ปี เศรษฐกิจถูกล้อมด้วยปัญหาการเมือง การคอร์รัปชันอย่างรุนแรงจากนักการเมืองและหน่วยงานของรัฐ ประเทศไทยที่เคยรุ่งโรจน์สมัย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ไทยเคยเป็นผู้ผลิตสำคัญของทวีปเอเชีย จนถูกได้รับการขนานนามว่า “เสือตัวที่ 5” ของเอเชีย เราเคยมีอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจ 8-9% เป็นระยะเวลา 5-6 ปี แต่ปัจจุบันอัตราการขยายตัวของไทยเรากลับเหลือเพียงแค่ 1.2-1.5% ซึ่งเป็นประเทศที่อัตราการเจริญเติบโตที่ต่ำมาก ๆ ในอาเซียน เราไม่มีการพัฒนาโครงสร้างอุตสาหกรรมเลย อุตสาหกรรมหลาย ๆ อุตสาหกรรมก็ได้ย้ายฐานการผลิตไปจากประเทศไทย

เกิดอะไรขึ้นกับประเทศไทย อยากจำแนกปัญหาออกเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ

1. เราขาดขีดความสามารถในการแข่งขัน ขีดความสามารถของประเทศไทยลดลง

- เราขาดผู้นำที่เข้มแข็ง ที่เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติ เศรษฐกิจถูกล้อมรอบด้วยนักการเมือง โดยเฉพาะนักการเมืองที่เติบโตจากนักการเมืองท้องถิ่น เกิดการคอร์รัปชันอย่างรุนแรง จากนักการเมืองและหน่วยงานของรัฐ
- การเรียน การศึกษา อยู่ในระบบที่ไม่มีการพัฒนาเป็นระยะเวลานาน ภาษาอังกฤษที่อ่อนด้อย แม้ผู้ที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยยังไม่มีศักยภาพที่จะกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ ขาดซึ่งเทคโนโลยีที่อุตสาหกรรมต้องการ
- อดีตภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจไทยเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจไทยให้เติบโตเป็นเวลากว่า 15 ปี ภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจไม่สามารถนำพาการพัฒนาประเทศเหมือนเก่า ทั้งนี้ทั้งนั้น เพราะเราขาดการพัฒนาเทคโนโลยีภาคอุตสาหกรรม สร้างธุรกิจและอุตสาหกรรมในภาคอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ในหลาย ๆ ด้านห้องวิจัยเอกชนที่มี ส่วนใหญ่

จะใช้ห้องวิจัยโรงงานทำงานด้านวิเคราะห์คุณภาพวัตถุดิบและสินค้าเป็นสำคัญ มีการทำวิจัยและพัฒนาอย่างมาก ภาคอุตสาหกรรมเองเป็นผู้ผลิตตามความต้องการของลูกค้า (Made To Order) ขาดการวิจัยที่นำไปสู่นวัตกรรม ในขณะที่ภาครัฐ และภาคการวิจัยในมหาวิทยาลัยก็ไม่สามารถสร้างเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมที่อนาคตต้องการ การสร้างนวัตกรรมขาดหายไป

2. อุตสาหกรรมครึ่งสมัยพลเอกเปรม ดิถสุสานนท์ พัฒนา Eastern Seaboard และประเทศไทยที่พบแหล่งแก๊สธรรมชาติ ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกใช้ไปกว่า 20 ปี ก็เกือบจะหายไปจากอ่าวไทย เราต้องนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ อุตสาหกรรมปิโตรเลียมและปิโตรเคมีไทยไม่สามารถแข่งขันกับประเทศจีน หรือประเทศผู้ผลิตจากอาหรับ (หรือแม้แต่สถาบันการศึกษาปิโตรเลียม ปิโตรเคมีของมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ยังหานิสิต นักศึกษาที่มีความสนใจในเรื่องนี้ได้น้อยลง) นี่คือการอุตสาหกรรมหนึ่งที่กำลังเรื้อนหายไปจากอุตสาหกรรมที่เคยรุ่งโรจน์
3. ตั้งแต่คุณอนันต์ ปันยารชุนเข้ามาช่วยขับเคลื่อนอุตสาหกรรมรถยนต์ไทยที่ต้องใช้ชิ้นส่วนจากประเทศไทยและเพิ่มภาษีนำเข้ารถยนต์สำเร็จรูป ประเทศไทยได้กลายเป็นดีทรอยต์ตะวันออก แต่การเข้ามาของรถไฟฟ้าจีนที่รับการส่งเสริมจากสำนักงานส่งเสริมการลงทุน (BOI) กลับเป็นตัวเร่งในการฆ่าอุตสาหกรรมรถยนต์เครื่องยนต์สันดาปที่เป็นจุดเด่นของไทย ระยะเวลา 3 ปีในการส่งเสริมด้านภาษีเพื่อนำเข้ารถไฟฟ้าของจีนมาเปิดตลาดรถไฟฟ้าจีนเข้ามาเพื่อเอาตลาดประเทศไทย ถึงเวลาที่ต้องมีการผลิตในประเทศไทย แต่การผลิตของ EV ยังไม่สามารถใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศได้มากนัก จึงเป็นชิ้นส่วนนำเข้ามาประกอบในประเทศไทยเป็นส่วนใหญ่ รถไฟฟ้าจีนคือตัวป่วนห่วงโซ่อุปทานอุตสาหกรรมรถยนต์ไทย
4. นักการเมือง ข้าราชการและระบบข้าราชการเป็นผู้ที่สร้างวงจรคอร์รัปชันที่ยิ่งใหญ่ และทำให้งบประมาณที่ใช้สร้างประเทศสูญหายโดยไร้ประโยชน์ไปกว่าครึ่ง ทำให้โอกาสและทำลายโอกาสการสร้างโครงการเศรษฐกิจที่สร้างสรรค์ของประเทศ
5. เรามีภาวะประชากรที่ลดลง ประชากรในช่วงวัยทำงานลดลงเหลือเพียง 14 ล้านคนคิดเป็นร้อยละ 19.5% จากประชากรทั้งหมดในประเทศไทย 71.62 ล้านคน ประชากรที่เกิดใหม่น้อยกว่าประชากรที่ตายไป
6. เรามีภาวะการฉีกหักที่สูง มีหนี้ประเทศอยู่ถึง 1.94 ล้านล้านบาท คิดเป็น 64.8% ของ GDP และมีหนี้ครัวเรือนสูงถึง 16.2 ล้านล้านบาท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนี้บ้าน 37.9%, หนี้ส่วนบุคคล 19.47% และหนี้รถยนต์ 17.4% ปัญหาครัวเรือนจะไม่สามารถลดลงหากปัญหาการจ้างงานในอุตสาหกรรมที่ถดถอย
7. คนไทยอ่อนด้อยในการทำการตลาดในต่างประเทศ สินค้าเกษตรซึ่งเป็นผลิตผลมาจากประชากรกว่า 20 ล้านคน มีปัญหา ทำให้เวลาผลผลิตที่ออกมาทุกฤดูกาลจะมีราคาต่ำ ด้วยความเกรงกลัวสหรัฐฯและเกรงใจจีน เราถูกจะสหรัฐฯ บีบด้วยคำขู่ของภาษีจากทรัมป์ แต่สินค้าจากจีนก็ล้นทะลักเข้ามา ทำให้อุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคและบริโภคกำลังความกระทบกระเทือนจากการทะลักเข้ามาของสินค้าอุปโภคและบริโภคจีน

เศรษฐกิจไทยมายืนอยู่ปากเหวได้อย่างไร

Moody's สถาบันการเงินที่น่าเชื่อถือได้แถลงใน Moody's Thailand Sovereign Outlook ว่าเศรษฐกิจของประเทศไทยถดถอยมาตลอด จากที่เคยมีเศรษฐกิจเฉลี่ยร้อยละ 7.5 ในช่วง ค.ศ.1980-1989 มาอยู่ที่เฉลี่ยร้อยละ 5.1 ใน ค.ศ. 1990-1999 และเฉลี่ยร้อยละ 4.5 ในช่วง ค.ศ. 2000-2009 อีกทั้งตกลงมาอยู่ที่ร้อยละ 3.3 ในช่วง ค.ศ. 2010-2019 และแล้วเศรษฐกิจไทยนั้นก็ถดถอยอย่างหนักในช่วงปี ค.ศ. 2020-2024 มีการพยากรณ์ว่าเศรษฐกิจไทยใน ค.ศ. 2025 จะเติบโตร้อยละ 2 (แต่ World Bank มีการคาดการณ์ล่าสุดว่า GDP ของประเทศไทยใน ค.ศ. 2025 จะมีอัตราเติบโตเพียงแค่อ้อยู่ที่ร้อยละ 1.6) ทั้งนี้ทั้งนั้นมาจากผลของความไม่สงบและไร้ประสิทธิภาพของรัฐบาลที่คอร์รัปชัน บวกกับผลของความไม่แน่นอนอันเนื่องมาจากกีดกันทางการค้าที่เกิดขึ้นทั่วโลก การลงทุนในภาคเอกชนและเงินลงทุนจากต่างประเทศได้ชะงักลงมาตลอดเวลา 20 ปี ในขณะที่เดียวกันหนี้สินในครัวเรือนของประเทศไทยกลับสูงถึงร้อยละ 90 ของ GDP

และในขณะเดียวกันที่ TDRi ให้อัตราการเติบโตของ 5 ประเทศหลักของอาเซียนได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนาม มีอัตราการเติบโตในปี ค.ศ. 2025 เฉลี่ยร้อยละ 4.1 การส่งออกของประเทศไทยเติบโตอยู่ในระดับร้อยละ 1-2 ต่อปีในปีค.ศ. 2025 ตัวเลขเหล่านี้บ่งบอกว่าเศรษฐกิจไทยมีประสิทธิภาพการเติบโตที่ต่ำที่สุดใน 5 ประเทศอาเซียน

TDRi ยังชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่ได้รับจากสงครามการค้าจากสหรัฐอเมริกาทำให้จีนส่งสินค้าที่ผลิตได้ ต้องส่งออกสู่ตลาดของประเทศต่าง ๆ และตลาดอาเซียนคือตลาดที่ใหญ่สำหรับสินค้าจีน และด้วยกำลังการผลิตที่สูงทำให้สินค้าจากประเทศจีนราคาที่ถูกกว่าสินค้าเดียวกันที่มีการผลิตที่ประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะสินค้ากลุ่มวัตถุดิบ สินค้าวัตถุดิบสำเร็จรูป สินค้าอุปโภคบริโภค พลาสติก โลหะ เครื่องจักร และแม้แต่รถยนต์ไฟฟ้า ประเทศอาเซียนโดยเฉพาะประเทศไทยคือที่จีนได้มีการทุ่มสินค้าเหล่านี้และทำรายอุตสาหกรรมในประเทศเหล่านั้น โดยเฉพาะสินค้าอุปโภค บริโภค และสินค้าอุตสาหกรรมประเภทปิโตรเคมี พลาสติก และรถยนต์ไฟฟ้า กำลังเข้ามาปั่นอุตสาหกรรมปิโตรเคมีในประเทศไทย (Moody's ให้บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) มาอยู่ใน Negative Outlook)

แนวโน้มเศรษฐกิจของประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทยรายงานแนวโน้มเศรษฐกิจของประเทศไทย ประมาณการ ณ วันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2568 ว่า:

เศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ. 2568 และ พ.ศ. 2569 มีแนวโน้มการขยายตัวที่ร้อยละ 2.3 และ 1.7 ตามลำดับ โดยอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2568 ที่ร้อยละ 2.3 จากข้อมูลเศรษฐกิจในไตรมาสที่ 1 และเครื่องชี้วัดเศรษฐกิจในไตรมาสที่ 2 นี้ มีแนวโน้มการขยายตัวดีกว่าที่ประเมินไว้ ในการส่งออกที่ขยายตัวได้สูงจากกลุ่มสินค้า อิเล็กทรอนิกส์และสินค้าที่มีการส่งออกไปยังสหรัฐฯ ส่งผลต่อภาคผลิตและภาคบริการที่เกี่ยวข้อง มองไปข้างหน้า เศรษฐกิจมีแนวโน้มขยายตัวชะลอตัวลงตั้งแต่ช่วงครึ่งหลังของปี พ.ศ. 2568

ครึ่งปีหลัง พ.ศ. 2568 มีการคาดการณ์ว่าการส่งออกสินค้าจะได้รับผลกระทบมากขึ้นจากนโยบายภาษีนำเข้าของสหรัฐฯ การบริโภคภาคเอกชน มีแนวโน้มชะลอตัวลงตามแนวโน้มรายได้และความเชื่อมั่นที่ลดลง

จำนวนนักท่องเที่ยวยังขยายตัวได้ในครึ่งปีหลัง ส่วนธุรกิจส่วนหนึ่งยังถูกกดดันจากสินค้านำเข้าจากจีนและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลง

สำหรับ TDRi มองว่าการเติบโตของประเทศไทยจะเป็นรูป K-Shape อุตสาหกรรมที่จะเติบโต คือ อุตสาหกรรมกลุ่มเกษตร ปิโตรเลียมและภาคการบริการ ส่วนกลุ่มยานยนต์และขนส่งจะมีการฟื้นตัวที่ช้า

อุตสาหกรรมที่จะหดตัวลงคือ อุตสาหกรรมก่อสร้าง และเครื่องดื่ม โดยรวม GDP จะมีการเติบโตประมาณร้อยละ 1.8 ในปี พ.ศ. 2568 แต่จะเติบโตช้าลงในปีถัดไป

เศรษฐกิจมหภาคของไทย

ในภาพรวมเศรษฐกิจของประเทศไทยมีการเติบโตอยู่ในระดับที่ต่ำ โดยคาดการณ์ว่าทั้งปี ค.ศ. 2025 จะโตขึ้นอีกร้อยละ 1.8-2.0 และมีปัจจัยสำคัญ คือการฟื้นตัวของการท่องเที่ยวและการส่งออก ประเทศไทยยังคงพึ่งพาการท่องเที่ยวและการส่งออกเป็นปัจจัยหลักของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ต่อเนื่องจากปี ค.ศ. 2024 เศรษฐกิจไทยอยู่ในสถานะชะลอตัว อันเป็นผลมาจากมูลค่าการส่งออกที่หดตัว การท่องเที่ยวที่หดหายไปจากนักท่องเที่ยวชาวจีน ภาคการผลิตในอุตสาหกรรมที่ชะลอตัว (การใช้กำลังการผลิตลดลงเป็นอย่างมาก) อัตราเงินเฟ้อทั่วไปชะลอตัวลงอัตราเงินเฟ้อของไทยอยู่ที่ร้อยละ 0.8 อัตราการว่างงานเพิ่มมากขึ้น หนี้สินครัวเรือนอยู่ในระดับที่สูง

ประเทศไทยมีหนี้สินสาธารณะในช่วงเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2025 ที่จำนวน 11.7 ล้านล้านบาท คิดเป็น 60% ของ GDP หนี้สาธารณะนี้ประกอบด้วยหนี้รัฐบาล หนี้รัฐวิสาหกิจ และหนี้จากหน่วยงานของภาครัฐ หนี้สาธารณะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงการระบาดของ Covid-19 เนื่องจากรัฐบาลขาดดุลการคลังมากขึ้นเพื่อชดเชยรายได้ที่ลดลง และค่าใช้จ่ายในโครงการการฟื้นฟูประเทศ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่หนี้สาธารณะอยู่ในระดับที่ต่ำ ทั้งนี้ทั้งนั้น ต้องเป็นผลงานของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ทำงานอย่างอิสระ ควบคุมการใช้จ่ายของภาครัฐบาล และคุมอัตราดอกเบี้ยนโยบายล่าสุดที่ร้อยละ 1.5 (ได้ทำการปรับลดลงมา 0.25 จาก 1.75 ในการประชุมเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม ค.ศ. 2025)

(1) ปัญหาหนี้สินครัวเรือน

หนี้ครัวเรือนในไทยเพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ 95.5 ต่อ GDP ประเทศไทยในช่วงการแพร่ระบาดของ Covid-19 แม้จะทยอยปรับลดลงมาอยู่ที่ 87.4 ในช่วงไตรมาสที่ 1 ของปี ค.ศ. 2025 ภาระหนี้สินที่สูงจะส่งผลให้ฐานะทางการเงินของภาคครัวเรือนมีความเปราะบางและส่งผลกระทบไปยังการบริโภค รวมถึงการขยายตัวทางเศรษฐกิจ อีกทั้งการศึกษา ปัจจัยหลักที่ทำให้สัดส่วนของหนี้ครัวเรือนต่อ GDP สูงขึ้นในหลายช่วงเวลาส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล โดยเฉพาะนโยบาย “รถคันแรก” ของนางสาว

ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (ช่วงปี ค.ศ. 2011-2012) ซึ่งเป็นมาตรการจูงใจทางภาษีในการซื้อรถยนต์ รวมไปถึงการกู้เพื่อซ่อมแซมที่อยู่อาศัยหลังจากน้ำท่วมครั้งใหญ่ในปี ค.ศ. 2011

ในขณะที่ภาคครัวเรือนไทยยังขาดความมั่นคงในการสร้างงานและความคุ้มครองทางสังคม ซึ่งมีส่วนทำให้คนไทยส่วนใหญ่มีเงินออมไม่เพียงพอเพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน พอถูกกระตุ้นด้วยนโยบายจากทางภาครัฐบวกกับช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำจากการแพร่ระบาดของ Covid-19 มีการปลดการจ้างงานในภาคการผลิต ทำให้ภาคครัวเรือนมีความยากลำบากในการชำระหนี้สิน มีการกู้ยืมนอกระบบที่มีดอกเบี้ยสูงถึงร้อยละ 1-2 ต่อเดือน ยิ่งซ้ำเติมใส่ภาคครัวเรือน ภาระหนี้ในระบบสูงถึงร้อยละ 95.5 ต่อ GDP (ซึ่งยังไม่รวมหนี้สินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยที่สูงมาก) เมื่อปี ค.ศ. 2015 หนี้สินในภาคครัวเรือนลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 87.4 ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพราะความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อของธนาคาร

หนี้ครัวเรือนเป็นปัญหาต่อการบริโภคโดยรวม สินทรัพย์ทั้งรถจักรยานยนต์ รถยนต์ และที่อยู่อาศัยต้องถูกยึด ส่งผลกระทบต่อทั้งอุตสาหกรรมรถยนต์ จักรยานยนต์ ที่มียอดจำหน่ายและผลผลิตลดลงอย่างต่อเนื่อง อุตสาหกรรมรถยนต์เป็นอุตสาหกรรมที่มีห่วงโซ่อุปทานใหญ่และเชื่อมโยงไปถึงอุตสาหกรรมเหล็ก ชิ้นส่วนยานยนต์ อุตสาหกรรมยางและพลาสติก เมื่อกำลังการซื้อรถยนต์ลดลงเพราะปัญหาหนี้สินครัวเรือน ส่งผลกระทบต่อทั้งการผลิตของรถยนต์ (โดยเฉพาะรถกระบะ) ที่ต้องลดกำลังการผลิตลงและผลลัพธ์คือมีการลดกำลังการผลิตตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน คนงานที่เคยมีค่าจ้าง-ค่าล่วงเวลาก็ลดลง ในบางโรงงานก็มีการลดจำนวนคนงานลง ซึ่งยังเป็นผลติดกับปัญหาหนี้สินครัวเรือนของไทยมากขึ้น

(2) วิกฤตประชากรของไทย

หลายคนทราบดีเกี่ยวกับวิกฤตของประชากรไทย ประเทศไทยมี “อัตราการตายมากกว่าการเกิด” ประชากรไทยมีแนวโน้มที่จะลดลงไปเรื่อย ๆ ซึ่งในอนาคตอีก 50 ปีข้างหน้าโดยประมาณ ประชากรไทยจะลดลงไปครึ่งหนึ่ง จาก 60 กว่าล้านคน เหลือเพียง 30 กว่าล้านคน ประเทศจะเต็มไปด้วยผู้สูงอายุ คนวัยแรงงานจะหายาก คนวัยเด็ก คนวัยหนุ่มสาว ก็จะลดลงและเหลือน้อยลงเป็นอย่างมาก อีก 15 ปีแรงงานไทยจะหายไป 5 ล้านคน ทั้งหมดนี้เกิดจากการที่คนไทยมีลูกน้อยลง

ศาสตราจารย์ Richard A. Easterlin เป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงจากมหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนีย (University of Pennsylvania) ซึ่งหนึ่งในคณะผู้เขียนได้มีโอกาสเป็นลูกศิษย์ของท่าน ท่านได้นำเสนอแนวคิดที่โดดเด่นในวงการเศรษฐศาสตร์หลากหลายแนวคิด เช่น The Easterlin paradox และ The Easterlin hypothesis สำหรับแนวคิด Reluctant Economist ที่ท่านได้ตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อเดียวกัน โดยประเด็นหลักของหนังสือเล่มนี้คือ การลองคิด “นอกกรอบ” โดยเฉพาะกรอบความคิดที่นักเขียนยุคนั้น ๆ ใช้คิด ซึ่งการคิดอยู่ในกรอบแบบเดิม ๆ ก็อาจจะจำกัดความคิดของเราในการเข้าใจปัญหาและการหาทางออก และสิ่งที่ทำให้การคิดนอกกรอบไม่ใช่เรื่องง่ายเป็นเพราะ เมื่อคนเรามีการคิดนอกกรอบ “คนในกรอบก็จะไม่ชอบ ไม่พอใจ และไม่เข้าใจ”

สำหรับวิกฤตประชากรที่เกิดขึ้นจากการที่คนในประเทศมีลูกน้อยลง แนวคิด Reluctant Economist จะชวนให้เราคิดว่า สาเหตุหลักที่ทำให้คนในประเทศ “เลือก” ที่จะมียู่น้อยลง เป็นเพราะคนเรายังไม่ “รู้สึก” ว่าตัวเองนั้นประสบความสำเร็จเพียงพอที่จะมีลูก แนวคิดนี้อ้างอิงมาจาก “ทฤษฎีรายได้สัมพัทธ์” (Relative Income Hypothesis) ซึ่งเชื่อว่าการที่คนวัยหนุ่มสาวตัดสินใจมีลูก ไม่ได้ดูจาก “รายได้จริง” (Absolute Income) ว่าตอนนี้มีเงินมากเพียงพอหรือไม่ แต่เกิดจากการเปรียบเทียบระหว่าง “มาตรฐานการใช้ชีวิตตอนนี้” กับ “มาตรฐานการใช้ชีวิตที่คาดหวัง” ซึ่งคนหนุ่มสาวเหล่านี้ล้วนได้รับอิทธิพลมาจากครอบครัว สิ่งแวดล้อม สื่อสังคมต่าง ๆ และรูปแบบการใช้ชีวิตที่เติบโตมาจากรุ่นพ่อแม่

ดังนั้นหากคนรุ่นใหม่จะ “รู้สึก” ว่าตัวเองยังไม่ประสบความสำเร็จเพียงพอตาม “มาตรฐานการใช้ชีวิตที่คาดหวัง” เช่น ยังคิดว่าตอนนี้ยังไม่มีคุณภาพชีวิตที่ดีเท่า หรือ ดีกว่ารุ่นพ่อแม่ หรือยังคิดว่าต้นทุนการ

ใช้ชีวิตต่าง ๆ มีแต่จะสูงขึ้น ค่าเช่าบ้านที่แพงขึ้น ค่าเทอมจะส่งลูกให้เรียนที่ดี ๆ ก็มีแต่จะแพงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเดี๋ยวนี้หลายคนก็ตั้งความหวังว่าต้องส่งลูกเรียนโรงเรียนอินเตอร์ ค่าครองชีพต่าง ๆ ก็แพงขึ้นเพราะภาชีนำเข้า-ส่งออกที่สูงขึ้นจากสงครามทางการค้า นอกจากนี้ ใคร ๆ ก็มีแต่ออกมาพูดว่า AI จะแย่งงานของคนไปหมด แล้วคนจะไปหางานจากไหนเพื่อที่จะมีเงินมาเลี้ยงลูกในอนาคต หรือการที่คนเราเห็น “ภาพลวงตา” สื่อสังคมต่าง ๆ ว่า ความสำเร็จต้องมีรถสปอร์ตหลายคัน มีบ้านหรู หรือไปเที่ยวที่แพง ซึ่งภาพเหล่านี้จำนวนไม่น้อยเป็น “ภาพลวงตา” ที่ถูกจัดฉากขึ้นมาเพื่อเป็นการแสดง เพื่อเพิ่มยอดวิว ยอดการติดตาม (Follower) เท่านั้น ดังนั้นตรรกะที่ความรู้สึกละลานี้ ยังเป็นความรู้สึกที่คนวัยหนุ่มสาวรู้สึกจริง ๆ คนเหล่านี้ก็จะเลือกชะลอการมีลูก หรือ ตัดสินใจไม่มีลูกไปเลย

(3) ปัญหาโครงสร้างตลาดแรงงานไทย

“เงินเดือนต่ำ ไร้ความมั่นคง” นี่คือจุดเปราะบางที่ชี้ถึงเศรษฐกิจประเทศไทยที่มีการเติบโตช้า จนสะท้อนออกมาในจุดเปราะบาง คนทำงานในระบบจะถูกกระทบ แนวโน้มตลาดแรงงานของไทยในระบบจะลดลง

“เงินเดือนต่ำ ไร้ความมั่นคง” นี่คือผลสะท้อนถึงจุดเปราะบางที่ชี้ถึงเศรษฐกิจประเทศไทยที่มีการเติบโตที่ช้า มีหนี้สินในครัวเรือนที่สูง ส่งผลสะท้อนออกมาที่จุดเปราะบาง คือ การจ้างงานในตลาดแรงงานของคนในระบบที่ลดลง และขาดความมั่นคง การว่างงานที่ดูต่ำตอนนี้จะค่อย ๆ สูงขึ้น

“ธุรกิจไทยเจอความเสี่ยงทั้งภายนอก ภาชี 19% จากสหรัฐฯ และสินค้าจากจีนที่ท่วมเข้ามาภายในเศรษฐกิจไทยซึม ๆ อันเนื่องมาจากหนี้ในครัวเรือนที่สูงขึ้นถึงร้อยละ 87.4 ของ GDP

คนไทยมีรายได้น้อยเพราะมีรายได้ประเทศที่ไม่เติบโต GDP ปีนี้คงต่ำกว่าร้อยละ 2 และ GDP ปีหน้าคงจะต่ำกว่าร้อยละ 1.5

หนี้ครัวเรือนสูงถึงร้อยละ 87.4 ของ GDP เป็นแผลในครัวเรือน คนที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาทต่อเดือน จะมีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ยังมีทั้งหนี้สินที่ต้องจ่าย หนี้ในครัวเรือน หนี้บ้าน หนี้รถ หนี้บัตรเครดิต บางคนอาจจะมีติดหนี้ในระบบที่ต้องจ่ายอยู่ทุกเดือน

คนไทยทำงานนอกระบบสูงถึงร้อยละ 53 ส่วนจัดอยู่ในแรงงานขนส่ง การค้า-ขายส่วนตัว และแพลตฟอร์มต่าง ๆ งานนอกระบบจะอิสระมีรายได้เฉลี่ย 8,000 บาทต่อคน/เดือน แต่ไร้ซึ่งความมั่นคงเท่าคนทำงานในระบบ ที่มีรายได้เฉลี่ย 16,000 บาท ต่อคน/เดือน Gen z ที่จบใหม่จะหางานทำยากขึ้น และเข้าสู่แรงงานนอกระบบมากยิ่งขึ้น ความรู้ที่เรียนมานานเข้าก็จะหายไป

“จากตัวเลขของคนทำงานในระบบ มีตัวเลขว่างงานร้อยละ 0.9 เท่านั้น แต่คนที่จบใหม่จะมีตัวเลขที่หางานทำไม่ได้ร้อยละ 5.5 ตัวเลขการว่างงานจะเริ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตลาดแรงงานนั้นเปราะบางมาก และแม้คนที่มีการทำงานอยู่ แต่มีเงินติดกระเป๋าน้อย”

ถ้าดูชั่วโมงการทำงานใช้ตัวเลข 35 ชั่วโมง/การทำงานแต่ละสัปดาห์ กลุ่มที่เสมือนว่างงานคือกลุ่มคนที่ทำงานต่ำกว่า 20 ชั่วโมง/สัปดาห์ ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ธุรกิจเราขณะนี้ปิดตัวมากกว่าธุรกิจที่เปิดตัว โจทย์ยากของเราคือสินค้าส่งออกที่ขาดความสามารถในการแข่งขัน และการเข้ามาอย่างรุนแรงของสินค้าที่นำเข้าจากจีน เศรษฐกิจภายในซึม ๆ การจ้างงานของธุรกิจมีความเสี่ยงสูง ธุรกิจส่งออก หรือธุรกิจที่มีการแข่งขันกับตลาดโลก มีจำนวน 5 ล้านคน หรือร้อยละ 12 ของการจ้างงานทั้งหมดของประเทศ ในขณะที่ธุรกิจความเสี่ยงปานกลางมีจำนวน 4 ล้านคนหรือร้อยละ 10 ของประเทศ ในอนาคตอันใกล้ธุรกิจความเสี่ยงสูงจะโดนก่อน ธุรกิจเริ่มต้นด้วยกาลดชั่วโมงการทำงาน ชั่วโมงโอทีจะค่อย ๆ หายไปถ้ายังอยู่ไม่ได้ก็จะปิดธุรกิจ

อ้างอิงจาก : จากคลิป Exclusive Interview Ep.50 "ตลาดงานไทยกำลังเปลี่ยนโครงสร้าง"
“เงินเดือนต่ำ ไร้ความมั่นคง” มีแรงงานไทยกว่า 9 ล้านชีวิตที่กำลังเผชิญกับความเสี่ยง

(4) การทะลักเข้ามาของสินค้าจีนมีผลกระทบกับอุตสาหกรรมภาคการผลิต SME

ภาคการผลิตของจีนมีกำลังการผลิตมากเกินไปความต้องการ และมีแนวโน้มจะเร่งส่งออกไปยังตลาดในประเทศต่าง ๆ เพื่อระบบสินค้า ขณะที่ความตึงเครียดทางการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีน จีนต้องหาตลาดใหม่เพื่อทดแทนการส่งออกไปยังสหรัฐฯ ที่ลดลง รัฐบาลจีนจำต้องขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่ซบเซา ทำให้ต้องเร่งภาคการผลิตและภาคการส่งออกมากขึ้น ประเทศในโซนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คือตลาดที่สามารถเข้าถึงง่ายที่สุดโดยเฉพาะประเทศไทย เพราะ FTA ASEAN +8 สินค้าเหล่านี้จะเข้าสู่ประเทศไทยโดยปราศจากภาษี สินค้าจากจีนราคาถูก ส่งผลกระทบต่อผู้ผลิต และผู้ประกอบการในไทย โดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภค เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า ผัก ผลไม้สดและปรุงแต่ง เสื้อผ้า รองเท้า เครื่องใช้ในบ้าน และของใช้ในครัว

ในปี ค.ศ. 2023 ประเทศไทยขาดดุลการค้ากับจีน 36.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ จากสถิติของหอการค้าที่มีโรงงานกว่า 1234 โรงงานที่ต้องปิดตัวลง อันเป็นผลให้เกิดการว่างงานกว่า 35,114 คน และผลกระทบจากการเข้ามาของสินค้าถูก ๆ จากจีนจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยเพิ่มขึ้น

จากเศรษฐกิจที่ไม่ได้รับการดูแล การพัฒนา Economic Infrastructure ในภาคอุตสาหกรรมเองก็ขาดการพัฒนาเทคโนโลยี ขาดการสร้างธุรกิจและอุตสาหกรรมในภาคอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ในหลาย ๆ ด้าน และอุตสาหกรรมก็เป็นการผลิตตามความต้องการของลูกค้า (Made To Order) ขาดการวิจัยที่นำไปสู่นวัตกรรม ในขณะที่สถาบันดูแลเทคโนโลยีและนวัตกรรมรัฐก็อยู่ในสภาพการทำงานแบบข้าราชการไทย

การเชื่อมโยงการวิจัยภาครัฐของสถาบันการศึกษาและสถาบันกับอุตสาหกรรม และสร้างนวัตกรรมก็ขาดหาย อุตสาหกรรมยานยนต์ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมหลักสำคัญของประเทศไทยที่เชื่อมโยงไปถึงอุตสาหกรรมเหล็ก อุตสาหกรรมยางและพลาสติก กำลังได้รับการกระทบอย่างหนักจากกำลังซื้อภายในประเทศ อีกทั้งการเข้ามาของรถยนต์ไฟฟ้าจากจีน กำลังการผลิตรถยนต์ดลดยลงจาก 5 ล้านคันต่อปีลงมาเหลือเพียง 1.7 ล้านคันต่อปี ทำให้ส่งผลกระทบต่อทั้งอุตสาหกรรมเหล็ก อุตสาหกรรมยาง อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์และพลาสติก อีกทั้งการให้สิทธิประโยชน์การนำเข้ารถยนต์ไฟฟ้าของจีน ทำให้อุตสาหกรรมรถยนต์ระบบเผาไหม้ภายในในประเทศไทยที่มีห่วงโซ่อุปทานที่แข็งแกร่งถูกกระทบอย่างหนัก

(5) คอร์รัปชัน มະเร็งที่ท้าทายชาติ

คุณเกรียงไกร เอียรานุกุล ประธานสภาอุตสาหกรรมไทยชี้ว่า ‘การคอร์รัปชันฝังรากลึกในทุกกระบวนการ’ โดยเฉพาะการประชุมงานรัฐ ซึ่งมี ‘ค่าใช้จ่ายใต้โต๊ะ’ ในหลาย ๆ โครงการสูงถึง 20-30% ของมูลค่าโครงการ และสิ่งที่น่ากลัวกว่าคือ ‘ต้นทุนแฝง’ เช่น การบิดราคาวัสดุก่อสร้าง การผูกขาดช่องทางอนุมัติ และการตีความกฎเกณฑ์ความอื้อเอื้อของเจ้าหน้าที่บางหน่วยงาน

คอร์รัปชันในประเทศไทย ใกล้เคียงจะถูกลดเครดิตเรตติ้งข้อมูลของสำนักติดอันดับเครดิต ต่างประเทศชี้ว่า บรรยากาศ “การลงทุนของไทยกำลังขาดเสถียรภาพ” หลายหน่วยงานได้ปรับแนวโน้มเครดิตของไทย จาก Stable เป็น Negative แล้ว ซึ่งเป็นสัญญาณเตือนว่า หากไทยไม่ยกระดับความโปร่งใส มีความเสี่ยงถูกปรับลดเรตติ้ง มีความเป็นไปได้สูง

นายเกรียงไกรกล่าวว่า “ไทยเคยเป็นดาวรุ่งเศรษฐกิจของอาเซียน แต่วันนี้กลับกลายเป็นประเทศที่นักลงทุนหลีกเลี่ยงเพราะระบบราชการที่ล่าช้า กฎหมายที่ไม่โปร่งใส และการคอร์รัปชันที่เพิ่มขึ้นอย่างก้าวนำไปไกล โดยเฉพาะการปฏิรูประบบอนุญาตที่ลดดุลพินิจและเพิ่มความโปร่งใส ประเทศไทยถูกมองเป็น ‘ฐานฟอกเงิน’ ขนาดใหญ่ในภูมิภาค ประเทศไม่ได้เสียแค่เพียงการลงทุนที่มีคุณภาพเท่านั้น แต่กำลังกลายเป็นเป้าหมายของ ‘นักลงทุนสีเทา’ และ ‘นักลงทุนสีดำ’ ที่ไหลเข้าไหลเข้ามาในไทย เป็นทางผ่านแหล่งฟอกเงิน และตั้งฐานธุรกิจที่ผิดกฎหมาย

“ตัวเราไม่ปฏิรูประบบให้โปร่งใส ประเทศไทยจะเหลือเพียงนักลงทุนที่ประเทศอื่นไม่รับ และกลายเป็นแหล่งรองรับของเสียจากภูมิภาค”

กระบวนการยุติธรรมล่าช้า-กฎระเบียบซับซ้อน หมักตอปัญหาทุจริต นี่คือนั่นตอใหญ่ที่ทำให้คอร์รัปชันเฟื่องฟู ได้แก่

- ดุลพินิจมากเกินไปเป็นของข้าราชการบางหน่วยงาน
- กฎหมายตีความได้หลายทาง
- คดีคอร์รัปชันใช้เวลาสอบสวน 15 ปี ทำให้ ‘ความยุติธรรมกลายเป็นความไม่ยุติธรรม’
- กฎระเบียบจำนวนมากเป็นเครื่องมือสร้างต้นทุนให้เอกชนแบบไม่จำเป็น

ทางสภาอุตสาหกรรมจึงเสนอให้เร่งทำ ‘กิลด์ด้านกฎหมาย’ ตัดกฎหมายที่ซับซ้อน-เปิดช่องทุจริต พร้อมลดระบบตรวจสอบที่มีกรอบเวลาที่แน่นอน

นายมานะ นิมิตรมงคล ประธานองค์กรด้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) กล่าวว่า ความเสียหายจากคอร์รัปชันในไทยสูงกว่า 5 แสนล้านบาทต่อปี

- 2-3 แสนล้านบาทจากการจัดซื้อจัดจ้างโดยภาครัฐ
- 1 แสนล้านบาทกว่าโครงการก่อสร้างทั่วประเทศ
- ส่วนที่เหลือมาจากการซื้อขายและการผูกขาดผลประโยชน์

ปัญหาเหล่านี้ทำให้ความเชื่อมั่นการลงทุนไทยร่วงลงอย่างต่อเนื่องไม่หยุด

รัฐบาลเร่งปฏิรูปในทันทีที่ก่อนประเทศจะตกหลุมลึกเกินไป หากไทยไม่เร่งเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ความเชื่อมั่นต่อประเทศจะยิ่งเสื่อมถอย ส่งผลให้ความเชื่อมั่นในเศรษฐกิจไทยลดลง

“หากไม่ลงมือวันนี้ อีกไม่นานอาจสายเกินไป”

นี่คือวิกฤตสำคัญที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ ใครจะมาผ่าตัดมะเร็งคอร์รัปชันนี้ได้

การปราบปรามคอร์รัปชันของจีน

ประธานาธิบดีสี จิ้นผิงของจีนกล่าวว่า ‘การบริหารประเทศที่ดีต้องบริหารพรรคให้ดีกว่า ก่อน โดยเฉพาะการปราบคอร์รัปชัน’ สี จิ้นผิง กล่าวถึงการปราบคอร์รัปชันในจีนสั้น ๆ ว่า ‘จับเสือดีแมลงวัน’ และ ‘ปฏิบัติการล่าจิ้งจอก’ ด้วยประชากรจำนวน 1,400 ล้านคนและงบประมาณ 9.32 ล้านล้านหยวน หากขาดซึ่งผู้นำที่เข้มแข็งที่จะดูแลประชากรและงบประมาณมหาศาลก็ยากที่จะควบคุมการเกิดคอร์รัปชัน จีนในยุคก่อนสี จิ้นผิง มีปัญหาการคอร์รัปชันในองค์กรอย่างมาก ด้วยนโยบายการลงทุนมหาศาลผ่านรัฐบาลท้องถิ่นเพื่อให้ประเทศก้าวไปข้างหน้า สิ่งที่มาตามคือการคอร์รัปชัน นี่คือนั่นตอใหญ่ที่สุดของประเทศที่กำลังพัฒนาที่ไม่มีระบบการปกครองที่มีพื้นฐานอันยาวนาน มีการประมาณการว่าในช่วงของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ได้มีการจับกุมและลงโทษไปแล้วกว่า 4,380,000 คนรวมทั้งบุคคลสำคัญในโปลิตบูโร (Politburo Standing Committee) เจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนอื่น ๆ ถ้าพบเห็นว่าการคอร์รัปชันจะมีการลงโทษ 4 ขั้นตอน

- 1) ตักเตือน
- 2) ลงโทษทางวินัย
- 3) ลงโทษอย่างหนัก
- 4) ลงโทษอย่างร้ายแรงถึงขั้นประหารชีวิต

จับเสื่อตีแมลงวัน คือปฏิบัติการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใหญ่โตขนาดไหน หรือจะเป็นตัวเล็กตัวน้อยในองค์กร ถ้ากระทำความผิดโดยการคอร์รัปชัน ซึ่งควบคุมถึงทุกหน่วยงานแม้แต่ภาคเอกชน การกวาดล้างนี้ทำให้กลุ่มจีนสีเทากลุ่มใหญ่จำเป็นต้องหนีออกจากประเทศจีน เราเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่ม ‘จีนสีเทา’

จีนสีเทาเหล่านี้ก็ออกมาอยู่ตามตะเข็บชายแดนไทยฝั่งพม่า ลาว และเขมร หรือเข้ามาทำธุรกิจโดยใช้เงินในการเชื่อมต่อกับนักการเมืองในประเทศนั้น ๆ ในการทำธุรกิจถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมายบ้าง กลุ่มทุนจีนเหล่านี้มักตั้งรากฐานปฏิบัติการในประเทศเพื่อนบ้านหรือตามตะเข็บชายแดนของไทยก่อนค่อยเริ่มขยายอิทธิพลมายังประเทศเพื่อนบ้าน ผ่านการลงทุนในรูปแบบของธุรกิจต่าง ๆ อาทิเช่น อสังหาริมทรัพย์ คาสีโน และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการพนันออนไลน์ และเชื่อมโยงกับนักการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐที่ใช้ธุรกิจต่าง ๆ เป็นช่องทางในการฟอกเงินที่ได้รับอย่างผิดกฎหมาย รัฐบาลจีนออกมาตรการไล่ล่าจึงจอก เพราะคนจีนสีเทาเหล่านี้นอกจากสร้างความเดือดร้อนให้คนในประเทศลาว พม่า กัมพูชา ไทยและประเทศต่าง ๆ แม้แต่คนจีนเอง ‘กลุ่มสแกมเมอร์’ ของกลุ่มจีนสีเทาเป็นการทำลายเงินเก็บของผู้บริสุทธิ์จำนวนมาก

กลุ่มสแกมเมอร์เริ่มก่อตัวเป็นรูปร่างตั้งแต่ช่วงแพร่ระบาดของ Covid-19 ตามตะเข็บชายแดนพม่า ลาว เขมร เมื่อนักธุรกิจของคาสีโนในพื้นที่เหล่านี้ได้รับผลกระทบจากโรคระบาดครั้งนี้ ‘กลุ่มสีเทา’ เหล่านี้จึงหันมาทุ่มเททำธุรกิจ สแกมเมอร์ หรือเรียกว่า ‘แก๊งคอลเซ็นเตอร์’ หลอกหลวงออนไลน์ แก๊งคอลเซ็นเตอร์เหล่านี้ไม่เฉพาะเจาะจงคนในประเทศแถบนี้เท่านั้น ยังเป็นอาชญากรรมข้ามพรมแดนที่รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ แม้แต่ประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย และการกระทำนี้กระทบถึงนักธุรกิจจีนมากมาย จีนจึงมีโครงการ “ปฏิบัติการไล่ล่าจึงจอก”

รัฐบาลจีนต้องการไล่ล่าจึงจอกเหล่านี้ แต่ไม่ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่และรัฐบาลไทยเท่าที่ควร อะไรคือสาเหตุ เป็นคำถามที่ผู้เขียนตั้งไว้ให้ผู้เกี่ยวข้องตอบ ซึ่งปัจจุบัน แม้แต่สหรัฐฯ ก็ยังออกมาประณามกลุ่มสแกมเมอร์ในกัมพูชาที่เข้าไปสร้างความเดือดร้อนกับชาวอเมริกา

จะมีใครเข้ามาจัดการกับการคอร์รัปชันกลุ่มสแกมเมอร์ที่อยู่ในกัมพูชาและตามตะเข็บชายแดนพม่าอย่างจริงจัง

คำตอบคือ **ไม่มี** เพราะนักการเมืองคือต้นตอของคอร์รัปชันหลายท่านมีส่วนเกี่ยวข้องและร่ำรวยจากการร่วมมือกับกลุ่มสแกมเมอร์

ผู้นำกับยุทธศาสตร์ความเป็นเลิศ

Kissinger เลือกลี กวนยู ผู้นำสิงคโปร์ เป็น 1 ใน 6 ผู้นำโลก ที่สร้างประวัติศาสตร์จากการสมานระหว่างบุคลิกภาพความเป็นผู้นำกับสภาพแวดล้อมที่เผชิญอยู่ เป็นสถาปนิกที่ออกแบบการพัฒนาประเทศตัวเอง ในสภาพที่เป็นเมืองท่าเรือที่ยากจนมีผู้คนหลายเชื้อชาติ และประเทศเพื่อนบ้านไม่เป็นมิตร ให้กลายมาเป็นนครรัฐที่มั่นคง การบริหารงานที่ดีเลิศ มีความมั่งคั่งและมีอัตลักษณ์ของชาติ ที่ความสร้างความสามัคคีในหมู่คนที่หลากหลาย ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1968 ลี กวน ยู นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ อายุ 45 ปี ขอลาพักงานเพื่อมาแสวงหาความคิดใหม่ ๆ ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เขาบอกหนังสือพิมพ์ของนักศึกษา Harvard Crimson ว่า ตั้งใจจะศึกษาสิ่งที่ทำในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการกำหนดสถานการณ์ (ad hoc) โดยไม่ได้รับคำแนะนำจากใคร

Littauer Center ของฮาร์วาร์ด ปัจจุบันคือ Kennedy School of Government เชิญ ลี กวนยูมาพบปะพูดคุยกับอาจารย์ด้านการปกครอง เศรษฐกิจ และการพัฒนา เวลานั้น นักวิชาการอเมริกันรู้จัก ลี กวนยู น้อยมาก รู้แต่เพียงว่าเป็นผู้นำพรรคการเมืองกึ่งสังคมนิยมและของประเทศเกิดหลังยุคอาณานิคม ลี กวนยู ตั้งคำถามบรรดาอาจารย์เหล่านั้นว่า มีความเห็นอย่างไรต่อสงครามเวียดนาม ในเวลานั้นนักวิชาการอเมริกันคัดค้านสงครามเวียดนาม และการที่สหรัฐฯ จะเข้าไปเกี่ยวข้อง จากนั้นที่ประชุมเชิญให้ ลี กวนยู แสดงความเห็นในเรื่องนี้ ลี กวนยู พูดออกมาตรงประเด็นว่า “พวกคุณทำให้ผมเบื่อหน่าย” และอธิบายต่อไปว่า สิงคโปร์เป็นประเทศเล็ก การอยู่รอดของประเทศนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นของอเมริกา ในภารกิจที่สร้างความมั่นคงของโลกและมีอำนาจพอที่จะต่อต้านขบวนการกองโจรคอมมิวนิสต์ที่กำลังบั่นทอนประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

Kissinger มองว่า คำพูดของ ลี กวนยู สะท้อนการวิเคราะห์ความเป็นจริงด้านภูมิรัฐศาสตร์ของภูมิภาคนี้และพูดในสิ่งที่เป็ผลประโยชน์แห่งชาติของสิงคโปร์ 2 อย่าง คือ การบรรลุศักยภาพกับความสามารถทางเศรษฐกิจและการมีความมั่นคง สิงคโปร์จะทำในสิ่งที่จะทำให้ประเทศตัวเองบรรลุเป้าหมาย 2 อย่างนี้ เป้าหมายของสิงคโปร์มาจากการวิเคราะห์ที่ชัดเจนของ ลี กวนยู ต่อจุดยืนทั้งของอเมริกาและของสิงคโปร์ในเวทีโลก

ความเป็นผู้นำที่แตกต่างจากประเทศอื่น

Kissinger บอกว่า เมื่อ ลี กวนยู เป็นผู้นำสิงคโปร์ ที่เป็นเอกราชในปี 1965 เขาต้องรับผิดชอบประเทศที่ไม่เคยมีฐานะการเป็นประเทศมาก่อน ไม่มีอดีตทางการเมือง เป็นเพียงดินแดนในอาณานิคม ความสำเร็จของ ลี กวนยู คือการเอาชนะสภาพที่เป็นมาก่อนของประเทศ สถาปนาแนวคิดให้สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีเอกลักษณ์ตัวเอง คือการสร้างอนาคตที่มีพลวัตของประเทศ ที่ประกอบด้วยความหลากหลายทางเชื้อชาติ และเปลี่ยนแปลงเมืองที่เต็มไปด้วยความยากจน ให้กลายเป็นเศรษฐกิจที่ดีที่สุดในโลกความสำเร็จของ ลี กวนยู เกิดขึ้นท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยเลย ดินแดนของสิงคโปร์เล็กกว่านครซิดนีย์ ฮ่องกง และไต้หวัน ทรัพยากรธรรมชาติพื้นฐาน แม้แต่น้ำดื่มก็มีไม่เพียงพอ ประชากร 1.9 ล้านคน ประกอบด้วยสามเชื้อชาติจีน มาเลย์ และอินเดีย ที่มีความตึงเครียดระหว่างกัน ถูกล้อมรอบด้วยประเทศที่ใหญ่กว่า และมีอิทธิพลมากกว่า ที่อยากจะมีท่าเรือน้ำลึกและตั้งอยู่ในทำเลยุทธศาสตร์เส้นทางการค้าทางทะเล แบบสิงคโปร์

“ลี กวนยู กล่าวว่า สิงคโปร์จะไม่สามารถอยู่รอด หากไม่กระทำการในสิ่งที่เป็มาตรฐานระดับสูงสุดที่เป็นไปได้”

เขาเตือนคนสิงคโปร์ไว้ในหนังสือ From Third World to First (2000) ว่าสิงคโปร์ไม่ใช่ประเทศที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ตามธรรมชาติ หากแต่เป็น “ประเทศที่ถูกสร้างขึ้นด้วยมือมนุษย์” (Man-made Country) และยังได้สําคัญไว้กว่าหากสิงคโปร์ไม่มีรัฐบาลและประชาชนที่โดดเด่นเหนือกว่าประเทศเพื่อนบ้าน สิงคโปร์จะดำรงอยู่ต่อไปไม่ได้

ดังนั้นในการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของสิงคโปร์ในฐานะการเป็นประเทศ นโยบายในประเทศและต่างประเทศจะเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด ความอยู่รอดของสิงคโปร์จึงต้องการ 3 อย่าง คือ

- 1) การเติบโตของเศรษฐกิจ เพื่อหล่อเลี้ยงประชากร
- 2) ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวของคนในประเทศ เพื่อให้ความสามารถดำเนินนโยบายในระยะยาว
ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวของคนในประเทศ เพื่อให้ความสามารถดำเนินนโยบายในระยะยาว
- 3) นโยบายต่างประเทศที่คล่องตัว เพื่ออยู่รอดท่ามกลางประเทศยักษ์ใหญ่ เช่นรัสเซีย จีน และเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซียกับอินเดีย

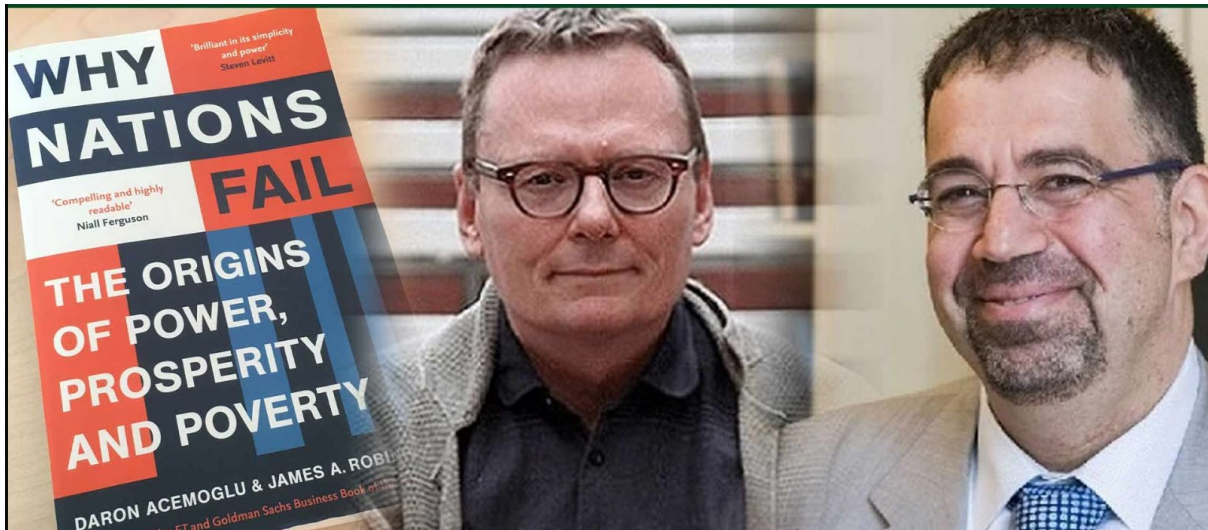
แต่วิสัยทัศน์ของ ลี กวนยู ไม่ได้มีแค่การอยู่รอดของสิงคโปร์เท่านั้น แต่รวมถึงความเจริญรุ่งเรืองผ่านจากการแสดงหาความเป็นเลิศ สิ่งนี้มีความหมายมากกว่าผลงานความเป็นเลิศของตัวบุคคล แต่หมายถึงการที่ความเป็นเลิศ กลายเป็นวัฒนธรรมและค่านิยมที่ซึมซับทั่วสังคม

ดังนั้นในงานบริการของรัฐบาล การดำเนินธุรกิจ สาธารณสุข หรือการศึกษา ผลงานแบบคุณภาพในเกณฑ์เฉลี่ยและการคอร์รัปชันคือสิ่งที่รับไม่ได้ คนละเมียดกฎหมายไม่มีโอกาสแก้ตัวครั้งที่สอง ส่วนความล้มเหลวก็เป็นเรื่องที่สังคมไม่ยอมรับ ในจุดนี้ สิงคโปร์มีชื่อเสียงไปทั่วโลกในเรื่องการดำเนินงานที่เป็นเลิศแบบรวมหมู่ความรู้สึกในความสำเร็จร่วมกัน จึงช่วยสร้างความเป็นเอกภาพในสังคม แม้จะมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม

ดังที่มีหนังสืออีกหลายเล่มที่กล่าวว่าความเป็นผู้นำของ ลี กวนยู รัฐบาลที่สร้างสิงคโปร์จากท่าเรือที่ยากจนมีผู้คนหลายเชื้อชาติ มาเป็นประเทศศูนย์กลางเศรษฐกิจและการเงิน มีความมั่นคง การบริหารที่ดีเลิศ “สิ่งที่กำหนดชะตาชีวิตของสิงคโปร์ไม่ใช่แค่ความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่เด็ดเดี่ยว สร้างประเทศมาจากสิงคโปร์ที่เป็นท่าเรือเล็ก ๆ ยากจนมาเป็นประเทศเศรษฐกิจที่สำคัญอันดับหนึ่งของเอเชีย ภายใต้ประชากรที่มีความเหลื่อมล้ำกันเล็กน้อย แต่สิ่งที่ผู้เขียนยกย่องมากที่สุดคือทั้ง ลี กวนยู และลูกชาย หลี่ เสียนหลง ก็ดำเนินนโยบายตามแบบฉบับของผู้เป็นพ่อ สิงคโปร์แม้จะมีผู้นำที่ Dictator แต่เป็นผู้นำที่ไม่คอร์รัปชัน นี่คือนจุดสำคัญที่ทำให้รัฐบาลสิงคโปร์สามารถพัฒนาประเทศโดยไม่ถูกครหาว่าเป็น “ผู้โกงกินประเทศ” ลี กวนยู หรือแม้แต่ หลี่ เสียนหลง สิ่งที่ตระกูลนี้จะไม่กล้าข้ามเส้นคือ “ความโลภ” ทำให้ตระกูลนี้เป็นที่กล่าวขานนับถือด้านความเป็นผู้นำที่ดีขั้นบันฑิต

ลี กวนยู ว่า สิ่งที่กำหนดชะตาชีวิตของสังคม ไม่ใช่ความมั่งคั่งทางวัตถุหรืออำนาจ แต่เป็นคุณภาพประชาชนของประเทศนั้นและวิสัยทัศน์ของผู้นำ เหมือนที่ ลี กวนยู เคยพูดไว้ว่า “ถ้าคุณเป็นแค่คนมองโลกเป็นจริง คุณจะกลายเป็นคนธรรมดาเดินบนท้องถนน และคุณก็จะล้มเหลว ดังนั้น คุณจึงต้องลอยตัวเหนือความเป็นจริง และพูดว่า นี่คือนสิ่งที่เป็นไปได้”

ทำไมประเทศถึงล้มจม (Why Nations Fail)

อ่านหนังสืออีกเล่มหนึ่ง Why Nations Fail ของ Daron Acemoglu และ James A. Robinson เป็นหนังสือที่สะท้อนในอีกมุมมองอีกมุมหนึ่งที่ต่างไปจากหนังสือของ Henry A. Kissinger ที่พูดถึงผู้นำที่น่ายกย่อง หนังสือเล่มนี้พูดถึงความยากจนและความแตกต่างระหว่างรายได้ของชนชั้นผู้มีอำนาจในประเทศกับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ประเทศที่ถูกปกครองโดยผู้มีอำนาจที่เป็นคนส่วนน้อยของประเทศและประชากรของประเทศส่วนใหญ่ พวกเขา กำลังเผชิญอยู่กับอะไร มีการเดินขบวนภายในประเทศเพื่อเปลี่ยนแปลงผู้นำขจัดปัญหาคอร์รัปชันที่ครอบงำประเทศ แต่จนแล้วจนรอดประเทศเหล่านั้นยังจมอยู่กับวนเวียนอำนาจของอภิสิทธิ์ชนเล็ก ๆ เพียงกลุ่มเดียวที่ยึดอำนาจทางการเมือง

“สิ่งนี้เปลี่ยนแปลงได้ไหม”

ความล้มเหลวของเศรษฐกิจเป็นเพราะปัจจัยความไม่เอื้ออำนวยต่อการเกษตร อุตสาหกรรม และอาชีพความเป็นอยู่ของประชากรส่วนใหญ่ในประเทศหรือประเทศขาดการพัฒนาทิศทางด้านเกษตรกรรมและการเสาะหาตลาดใหม่ ๆ ด้านบริหารการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม และด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลให้ประเทศเจริญ แท้จริงแล้วประเทศต่าง ๆ สามารถดำเนินนโยบายและแผนการบริหารประเทศที่ถูกต้องเพื่อสร้างความแข็งแกร่งด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศได้ ขอเพียงประเทศนั้น ๆ มีผู้นำที่มีความแข็งแกร่งจริงจังที่อยากทำงานเพื่อประเทศ ดังเช่น ผู้นำลี กวนยู ในการนำพาสิงคโปร์จากประเทศที่เป็นท่าเรือเล็ก ๆ ที่มีประชากรหลากหลายชนชาติขึ้นมาเป็นประเทศที่มีความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชากรที่ดี

แต่ความเหลื่อมล้ำในโลกของประเทศอันเกิดจากรายได้ การเมือง และฐานะความเป็นอยู่ อันเป็นสาเหตุความเหลื่อมล้ำของความยากจนและความมั่นคง ถ้าความเหลื่อมล้ำเหล่านี้ไม่ถูกกำจัดการทำให้ประเทศนั้น ๆ ก้าวข้ามความยากจนสู่ความมั่นคงได้ยาก

ความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจในประเทศไม่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและการบริหารการเงินของประเทศเพียงอย่างเดียว แต่เกี่ยวข้องกับการเมืองและนักการเมือง นักการเมืองมีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในประเทศอย่างมากในรูปแบบที่น่าสนใจ แม้ประเทศที่ร่ำรวยจากน้ำมัน แต่ถ้าประเทศนั้น ๆ อยู่ในมือของผู้นำที่ไม่มีการกระจายสิทธิทางการเมืองให้ทั่วถึงประเทศผู้ร่ำรวยทางน้ำมันก็ไม่อาจจะเป็นประเทศที่รุ่งเรืองหากขาดผู้นำที่ดี ตรงกันข้ามถ้าเรามาดูสิงคโปร์ประเทศที่มีผู้นำที่เข้มแข็งและมีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว อีกทั้งประเทศเกาหลีใต้ก็เป็นอีกประเทศที่ผู้เขียนอยากยกเป็นตัวอย่าง จำได้ว่าสมัยที่ผู้เขียนเป็นผู้จัดการภูมิภาคเอเชีย ฝ่ายการวางแผนของ DuPont (45 ปีที่แล้ว) เกาหลีใต้ยังเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาที่อาศัยแรงงานและการพัฒนาอุตสาหกรรมที่อาศัยแรงงานพัฒนาประเทศ

ประเทศเกาหลีใต้ลงทุนด้านการศึกษาระดับประถมศึกษาเกาหลีใต้ได้รับการศึกษาในอัตราที่สูงและได้เข้าเรียนรู้สูงขึ้น บริษัทในเกาหลีใต้จึงสามารถใช้ประโยชน์จากประชากรที่มีการศึกษาและนโยบายส่งเสริมการลงทุนการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรม การส่งออกและการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วภายในประเทศจนเกาหลีใต้ได้กลายเป็น ปาฏิหาริย์ทางเศรษฐกิจ (Miracle on The Han River) หนึ่งในเอเชียอย่างรวดเร็ว ทั้งอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และแม้แต่อุตสาหกรรมหลักอย่างอุตสาหกรรมผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนและตลาดการเงิน บริษัทต่างชาติก็สามารถได้แรงงานที่มีคุณภาพและมีความรู้ความสามารถร่วมมือกับบริษัทเหล่านี้ได้ง่าย เกาหลีใต้คือตัวอย่างของประเทศที่มีเศรษฐกิจเปิดกว้างไม่ผูกขาด

“การผูกขาดและคอร์รัปชันอย่างรุนแรงและเข้าใจว่าเป็นความชอบธรรมในระบบสังคมอย่างไทย ๗ เป็นอุปสรรคร้ายแรงของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ”

การรวบอำนาจไว้ที่ชนชั้นสูงคือกำแพงที่กีดขวางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม

สถาบันการเงินและเศรษฐกิจซึ่งเป็นสิ่งสุดท้ายที่สังคมเลือก จะเป็นระบบเปิดกว้างเกื้อหนุนเศรษฐกิจหรือแบบขูดรีดถ่วงความเติบโตทางเศรษฐกิจ และความเติบโตทางอุตสาหกรรมของประเทศ ระบบผูกขาด ขูดรีดและอำนาจการเมืองอยู่ในกลุ่มคนกลุ่มน้อยปัจจัยเหล่านี้จะปิดกั้นการพัฒนาขีดความสามารถของประเทศ ระบบผูกขาดจะปิดกั้นผู้ที่มีความสามารถเข้ามาแข่งขันและพัฒนาประเทศเศรษฐกิจจะพังลงเมื่อสถาบันเศรษฐกิจถูกขูดรีดและรองรับด้วยสถาบันการเมืองแบบขูดรีดที่ชะลอหรือกระทั่งกีดขวางความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ

ชาติต่าง ๆ จะสำเร็จหรือล้มเหลวก็ขึ้นอยู่กับทางเลือกรูปแบบและผู้นำสถาบันทางการเมือง

สถาบันแบบขูดรีดเกิดขึ้นมากในประเทศต่าง ๆ สถาบันขูดรีดมีตรรกะที่ทรงพลังคือ สร้างความมั่งคั่งนิดหน่อยและค่อย ๆ กวาดเอาความมั่งคั่งไปสู่ชนชั้นสูง (ชนกลุ่มน้อย) หลังจากชนชั้นสูงรวมอำนาจรัฐได้แล้วพวกเขาก็มีแรงจูงใจในการในการลงทุนและสร้างมั่งคั่งสนับสนุนให้ผู้อื่นลงทุนเพื่อที่จะได้รีดทรัพย์จากประชาชนอีกที พวกเขาเรียกสถาบันแบบขูดรีดนี้ว่า ความเป็นไปได้ที่จะสร้างความเติบโตที่ขูดรีดได้ คือสิ่งกระตุ้นในการรวมศูนย์รัฐและพวกเขาเรียกเศรษฐกิจแบบนี้ว่า “การเมืองแบบประชาธิปไตย”

สถาบันแบบขูดรีดไม่เพียงโตและทำให้ประเทศชาติโตได้จำกัด เพราะพวกเขามองข้ามถึงการพัฒนาประเทศทำให้ประเทศขาดนวัตกรรมอีกทั้งจะทำลายสิ่งที่สร้างสรรค์ สถาบันการขูดรีดนี้นำมาซึ่งศึกภายในประเทศและการแก่งแย่งกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ ทำให้ไม่มีเสถียรภาพของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สังคมเกิดความไร้ระเบียบกฎหมายและสังคมล้มเหลววนวาย

“นี่คือสัจจะในหมู่มโจร”

ทำไมนักการเมืองของประเทศไทยถึงมาถึงจุดนี้

“เป็นที่พหุติกรรมของกรรมการในการใช้ถ้อยคำกับผู้ที่มาเบิกความ บางคำพูดอาจจะไม่มีผล แต่ทันทีที่มีผลการวินิจฉัยออกมาอาจจะมีผลกระทบย้อนกลับไปว่ามีการปฏิบัติกับผู้นี้อย่างไร ในมุมมองของสังคมและภาพลักษณ์ของผู้พิพากษา พร้อมถ้าหากผลการวินิจฉัยออกมาเป็นประโยชน์ต่อแพรทอธธาร ในทางนี้ ไม่เกี่ยวข้องกับกฎหมายแต่อย่างใด เป็นประโยชน์พยายามที่นอกกฎหมายโดยสิ้นเชิง

ความจริงแล้วการแทรกแซงมีอยู่หลายครั้ง ถ้าเป็นเรื่องของประชาชนทั่วไปไม่ค่อยได้ยิน แต่ถ้าเป็นเรื่องของนักการเมืองหรือผู้มีอำนาจจะได้เรื่องเช่นนี้บ่อย สมัยก่อนเรียก ‘วิ่งเต้น’ หรือที่สมัยนี้เรียกว่าดิล ตัวอย่างการยุบพรรคไทยรักไทย ยุบพรรคประชาธิปัตย์ มีการวิ่งให้ 30 ล้านบาท อ้างอิงจากตุลาการว่า กลุ่มที่วิ่งคือมีอำนาจอยู่ขณะนี้ แต่ศาลไม่รับและมิมัดเอากันที่ว่าให้ยุบพรรค ในส่วนของคนที่คอยวิ่งเต้นก็ติดคุกในที่สุด โดยคนที่มาวิ่งให้เป็นรัฐมนตรีในมหาวิทยาลัย และหวังว่าองค์กรอิสระมีความมั่นคง ในส่วนของศาล

อยากให้เป็นที่พักสุดท้าย ยังต้องบอกว่า ณ ตอนนีกระบวนการยุติธรรมของไทยยังคงพึ่งพาได้ เราถึงได้ยืนในหลวงรัชการที่ 9 รับสั่งว่า “เมื่อกฎหมายเราได้อยู่แล้วสิ่งที่ต้องการคือต้องสร้างนักกฎหมายที่ดีแท้ ถึงจะสามารถรักษาความชอบธรรมในบ้านเมืองได้ เพราะลำพังคนที่มีความรู้อย่างเดียวไม่พอ”

คิดว่าคนดียังอยู่ได้แม้จะน้อยก็ต้องอยู่ได้ แต่ระบบการเมืองที่ใช้เงิน ทำให้คนที่ไม่ซื้อเสียงมายากขึ้น ดังนั้นสมัยนี้ทุกพรรคเล็ก พรรคน้อย เลยจำเป็นต้องเป็นรัฐบาลเพื่อหาเงิน เพื่อผลการเลือกตั้งในสมัยหน้า เพราะฉะนั้นความอยากจะเป็นฝ่ายค้านเลยจะหมดไป

หลายองค์กรมาจากประชาชน การที่เรามีรัฐบาลอย่างนี้ก็ล้วนมาจากการเราเลือกกันเอง ถ้าเราเลือกนักการเมืองที่ดี ที่ไม่ได้มาจากการใช้เงินซื้อเสียงเราจะได้นักการเมืองที่ดี ในทางกลับกันถ้าเราเลือกนักการเมืองที่มาจากกระบบการใช้เงิน เขาก็ต้องหาเงิน ดังนั้นการทุจริตเลวร้ายไปทั่วทุกหย่อมหญ้า บ่อนการพนันเกิดขึ้นทั่วไป เช่น กว่าจะได้เป็นผู้การ ผู้กำกับต้องเสียกี่ล้านบาท สุดท้ายแล้วล้วนก็ต้องกลับมาหาเงิน ระบบคอร์รัปชันทำให้ระบบราชการตำแหน่งสำคัญ ๆ ให้นำมาจากการซื้อหา มาถึงแม้อยากจะทำแต่ก็ไม่ได้ เพราะคนที่อยากทำตำแหน่งสูง ๆ ต้องเสียเงินเพื่อจ่ายค่าตำแหน่งก็ต้องหาเงินคืน นี่คือนั่นที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง เราได้แต่หวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกองค์กรจะยึดถือเรื่องความถูกต้อง ชอบธรรม แต่ปัญหาทุกวันนี้เพราะนักการเมืองมุ่งเน้นเพื่อให้ประโยชน์กับครอบครัวมากกว่ามองประโยชน์ของประเทศชาติ นี่คือนั่นที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพสังคมปัจจุบันนี้

คดีชั้น 14 ผมคือคนแรกที่ร้องไปยังแพทยสภา ขณะนี้เชื่อว่าคุณทักษิณได้ประกาศตั้งแต่ต้นว่าจะกลับมาอย่างเทห์ ๆ ไม่ติดคุก ดังนั้นเมื่อกลับเข้ามาจริง ๆ และมีแนวโน้มเป็นแบบนี้จริง ๆ จึงกลัวว่าผมจะมีปัญหา เพราะกลัวว่าผมจะถูกบังคับให้ไปรับรองหรือให้ความเห็นที่ไม่จริงเพราะวันหนึ่งมันจะย้อนกลับ

ในเรื่องของนายกรัฐมนตรีนั้นยังไม่สามารถวิจารณ์ได้ ถ้าดูตามเนื้อผ้าคนทั่วไปมองว่าข้อเท็จจริงเป็นแบบนี้หรือน่าจะเป็นแบบนั้น แต่เบื้องหลังคือมีการวิ่งคดีหรือไม่ วิ่งสำเร็จไหม นั่นอาจจะเป็นคำตอบที่ชัดมากกว่า อย่างเช่นคดีที่กรณี คุณเศรษฐา ผิดแต่เชื่อว่าวิ่งสำเร็จ พูดกันว่า 7 ต่อ 2 คะแนนด้วยซ้ำในห้องอาหารสภาแต่สุดท้ายก็หลุดด้วยคะแนนที่ 5 ต่อ 4 เช่นเดียวกันเรื่องนายกคนปัจจุบันนี้ผลเป็นอย่างไร อาจจะได้เป็นไปตามครรลองข้อเท็จจริงที่เห็นกัน ถ้าเป็นคดีของชาวบ้านการคาดการณ์อาจจะสามารถทำได้ แต่คดีที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่มีอำนาจมีเงินอาจจะไม่เป็นเช่นนั้น ดังนั้นต้องดูต่อไปไม่มีอะไรสามารถบอกได้ว่าผลคืออะไร บอกได้เพียงว่าถ้าเขาเชื่อว่าหลุดคงไม่ลาออก ถ้าเชื่อว่าหลุดคงไม่ลาออกเพื่อให้คนอื่นเป็นต่อ เพื่อเป้าหมายสุดท้ายคือให้รัฐบาลอยู่ได้ครบ 4 ปี เพราะไม่มีพรรคไหนที่คิดอยากจะออกมาจากรัฐบาล ทุกพรรคล้วนเพื่อหวังผลว่าจะเป็นรัฐมนตรี แต่ในขณะที่ไปคาดการณ์ว่าข้อเท็จจริงจะเป็นอย่างไรเป็นเพียงการประเมินจากคนธรรมดาทั่วไป “แต่กรณีที่ผู้พุดมีฐานะ มีตำแหน่ง และมีอำนาจ ผลลัพธ์อาจจะออกมาอีกแบบหนึ่งก็ได้ ซึ่งต้องรอติดตาม”

อ้างอิงจากบทสัมภาษณ์ของคุณชวน หลีกภัย เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2568

สิ่งที่ชวนได้สัมภาษณ์เป็นสิ่งที่เกิดกับนักการเมืองไทย นักการเมืองน้ำดีอย่างชวนมีไม่กี่คนในบรรดานักการเมืองหลายร้อยคน ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในตอนสุดท้ายของบทที่แล้วว่านักการเมืองเป็นผู้สร้างวงจรการคอร์รัปชันที่ยิ่งใหญ่

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs)

ผู้เขียนขอหยิบยกทฤษฎีจิตวิทยาของ Abraham H. Maslow's มาวิเคราะห์ความต้องการของนักการเมืองไทย ทฤษฎีจิตวิทยาของ Abraham H. Maslow's Hierarchy of Needs อันมีชื่อเสียงในปี ค.ศ. 1943 ในเอกสาร “A Theory of Human Motivation” มาสโลว์ได้กล่าวไว้ว่ามนุษย์มีความต้องการทั้งหมด 4 ขั้นตอน เรียงลำดับความต้องการต่ำสุดจนถึงสูงสุดดังนี้

1. ความต้องการพื้นฐานทางด้านร่างกาย เป็นความต้องการพื้นฐานของการดำรงชีวิตของมนุษย์ อันมีปัจจัย 4 เป็นสำคัญคือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่พักอาศัย
2. ความต้องการความมั่นคง ความปลอดภัยของชีวิต อันเกิดจากเมื่อมนุษย์ได้ปณิธานความต้องการด้านร่างกายและมนุษย์จะมุ่งหาความมั่นคงและความปลอดภัยของชีวิต ความต้องการที่จะยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เช่น การมีพื้นที่ปลอดภัย การงานที่มั่นคง มีเงินเก็บออม ระบบประกันช่วยเหลือในกรณีของอุบัติเหตุและการเจ็บป่วย
3. ความต้องการความรักและสังคม (Belonging and Love Needs) เมื่อมีความปลอดภัยและความมั่นคง คนเราล้วนต้องการความรัก ความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความต้องการเป็นเจ้าของ เจ้าของความรัก การยอมรับเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่ม
4. ความต้องการที่จะได้รับการยอมรับยกย่องในตน (Esteem Needs) เป็นความต้องการการยอมรับของสังคม คนเรามักต้องการสร้างสถานะและภาพลักษณ์ของตนให้สูงขึ้น เติบโตขึ้น มีความภาคภูมิใจและสร้างความนับถือกันในกลุ่มในความสำเร็จของตนเอง

ผู้เขียนอยากเพิ่ม Theory of Human Motivation ขึ้นมาอีกข้อหนึ่ง “ทฤษฎีความโลภ” เพื่อใช้ในการอธิบายมนุษย์กลุ่มหนึ่งในสังคมคอร์รัปชันของประเทศไทย ขอเรียกสิ่งที่มีมนุษย์กลุ่มนี้ต้องการที่อยู่นอกเหนือ Maslow's Hierarchy of Needs ว่า Greedy and Endless Needs

มนุษย์ทุกคนมีความต้องการข้อที่ 3 แต่หลาย ๆ คนจะสร้างความต้องการเลยไปถึงข้อที่ 5 โดยลืมนึกถึงความดีงาม ความสามารถที่ตนเองมีโดยไม่ต้องการยกย่องที่ดีต่อสังคมใน Esteem Needs ข้อที่ 4 คนกลุ่มนี้มุ่งมองหาลาภยศและอำนาจอย่างไม่มีที่สิ้นสุด คนกลุ่มนี้มีแต่ความโลภที่ไม่มีที่สิ้นสุด

แต่ในสภาวะสังคมนักการเมืองและพ่อค้าที่อิงการเมืองการเมือง กฎความต้องการของมาสโลว์ ไม่อาจใช้ได้กับนักการเมือง (หรือที่เรียกกันว่ากลุ่มนักเลือกตั้ง) เพราะความต้องการของเขาเกินเลยจากข้อที่ 4 ความต้องการของมาสโลว์เขามองข้ามความต้องการและการยอมรับยกย่องในตน การยกย่องของสังคม พวกเขาอยากถูกสาปแช่งจากสังคม (อย่างเสีย ๆ หาย ๆ) เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทองมากมาย และพวกเขาได้เงินทองมากมายเหล่านี้ไปทำอะไร ผู้เขียนเชื่อว่าเป็นเงินทองที่พวกเขาโกงกันไปด้วยอำนาจและการเชื่อมโยงทางการเมืองทั้งตระกูลกันไป 10 ชั่วโมงก็ใช้และกินไม่หมด แต่ทำไมพวกเขายังไม่หยุดความต้องการลงที่ข้อ 4 ของมาสโลว์อันเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่มนุษย์ควรแสวงหาความดี ความสามารถ และการทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติ ชุมชน อุตสาหกรรม และชาติ อันทำให้ทุกคนพูดถึงในทางที่ดีและยกย่องในความเก่งและความสามารถ ถ้า Abraham H. Maslow ยังอยู่และมีนักการเมืองเหล่านี้ประเทศไทย คงจะสร้างทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ข้อที่ 5

นี่คือทฤษฎีความระยำของนักการเมืองไทยและผู้มุ่งหาลาภยศและอำนาจจากเส้นสายทางการเมือง “คนเหล่านี้ทนถูกตำหนิจากสังคมทำไมทั้ง ๆ ที่พวกเขามีครบทุกอย่าง เป็นสิ่งที่ผู้เขียนไม่อาจเข้าใจ และอธิบายความโลภและหน้าด้านของคนกลุ่มนี้ให้ชัด ๆ”

ประเทศไทยต้องการ “ผู้นำ” ที่มีสละอดและกล้าจัดการกับปัญหา

คำถามที่ว่า ผู้นำมีบทบาทอย่างไร ในการกำหนดทิศทางความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ หนังสือ Leadership ของ Kissinger ให้คำตอบว่า บทบาทของผู้นำและศิลปะการบริหารงานของรัฐ มีบทบาทสำคัญที่กำหนดทิศทางความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ

หนังสือ Leadership เลือกแบบอย่างผู้นำโลก 6 คนที่ Kissinger รู้จักเป็นการส่วนตัว 1 ใน 6 ที่ Kissinger ชื่นชมคืออดีตนายกรัฐมนตรี ลี กวนยู ของสิงคโปร์ผู้นำโลกที่ Kissinger รู้สึกเป็นมิตรที่เข้ากันได้มากที่สุด Kissinger ชื่นชมความสำเร็จของลี กวนยู ที่เปลี่ยนแปลงสิงคโปร์จากเกาะเล็ก ๆ ที่มีฐานะยากจน และประชากรหลากหลายเชื้อชาติ ให้กลายมาเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและการเงินที่สำคัญ

สิ่งสำคัญของความเป็นผู้นำ

Kissinger เขียนไว้ในบทนำของ Leadership ว่า ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์การเมืองแบบไหน ทุกสังคมจะอยู่ในภาวะเปลี่ยนผ่านตลอดเวลา จากอดีตที่เป็นความทรงจำของสังคม มาสู่วิสัยทัศน์ของอนาคต แนวคิดถึงอนาคต จะสร้างแรงบันดาลใจให้กับวิวัฒนาการของสังคมนั้น ตลอดเส้นทางวิวัฒนาการนี้

“ความเป็นผู้นำคือสิ่งที่ขาดไม่ได้ เพราะสังคมต้องมีการตัดสินใจ สร้างความไว้วางใจการรักษาพันธะความมุ่งมั่น และการเสนอแนวทางของอนาคตข้างหน้า ที่สังคมจะก้าวเดินไปให้ถึง”

ในบรรดาสถาบันของสังคม เช่น รัฐ ศาสนา กองทัพ บริษัทธุรกิจ และโรงเรียน ความเป็นผู้นำเป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อช่วยให้คนเราก้าวจากจุดตัวเองยืนอยู่ในปัจจุบัน ไปสู่จุดหมายที่ไม่เคยไปมาก่อน หรือไม่กล้า แม้แต่การคาดคิดที่จะไปถึง หากปราศจากภาวะการเป็นผู้นำ สถาบันต่าง ๆ ของสังคมก็จะล่องลอยไปตามกระแส ประเทศกลายเป็นสิ่งที่หมดความสำคัญ ไร้ความหมาย และเสี่ยงที่จะประสบหายนะภัย

“ผู้นำจะคิดและกระทำในฐานะบทบาทของสะพาน ที่เชื่อมต่อระหว่างอดีตกับอนาคต และระหว่างค่านิยมที่ยึดถือกันอยู่ กับความมุ่งมั่นของผู้คนต่าง ๆ ที่ผู้นำจะเป็นคนนำพาไปสู่อนาคตดังกล่าว ภาระที่ท้าทายต่อผู้นำคือการวิเคราะห์ โดยเริ่มต้นจากการประเมินสังคมที่เป็นจริง ผ่านประวัติศาสตร์ ค่านิยม และความสามารถของสังคม”

หลังจากนั้น ผู้นำก็ต้องประเมินสิ่งที่รู้จากอดีต กับข้อสรุปเรื่องการคาดการณ์อนาคต ซึ่งจะไม่แน่นอนเพราะการคาดการณ์อนาคต ย่อมจะมาจากข้อมูลไม่สมบูรณ์ ความคิดความเชื่อมั่นในอนาคต แม้จะคิดว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเป็นความจริง แต่ก็ยังไม่มีข้อพิสูจน์มาสนับสนุน แต่การคาดการณ์อนาคต ทำให้ผู้นำสามารถกำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์จะสร้างแรงบันดาลใจแก่สังคมได้ “ผู้นำก็ต้องเป็นนักการศึกษา สามารถสื่อสารเป้าหมาย โน้มน้าวคนที่เห็นต่าง และระดมเสียงสนับสนุน”

หนังสือ Leadership กล่าวว่า ภารกิจเป็นสะพานเชื่อมอดีตกับอนาคตนั้น ลักษณะสำคัญในตัวของผู้ผู้นำคือความกล้าหาญ และบุคลิกภาพ ความกล้าหาญที่จะตัดสินใจเลือกทิศทางอนาคต ส่วนบุคลิกภาพบุคลิกภาพก็คือความหนักแน่น ในการเดินบนหนทางไปสู่เป้าหมาย ที่ประโยชน์และอันตรายยังมองไม่เห็นชัดเจน ในช่วงระยะเปลี่ยนผ่าน ความเป็นผู้นำจึงเป็นสิ่งสำคัญ

การพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมของไทย

ประเทศไทยเติบโตจากประเทศเกษตรกรรม อุตสาหกรรมยุคโบราณจะเป็นหัตถกรรมแบบง่าย ๆ เช่น สิ่งทอ เครื่องปั้นดินเผา เครื่องเงิน เครื่องทอง สินค้าอุตสาหกรรมเกือบทั้งหมดต้องนำเข้าจากต่างประเทศ พ่อค้าชาวจีนเข้ามาเปิดโรงสีไฟ โรงเลื่อยไม้ และเหมืองดีบุก หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. 2475 คณะราษฎรชูเศรษฐกิจแบบรัฐทุนนิยม (state capitalism) โดยจัดตั้งองค์การรัฐวิสาหกิจทางการค้า อุตสาหกรรมอันเป็นรัฐวิสาหกิจขึ้นมา

แต่หลังจากการเปลี่ยนแปลงโดย จอมพลผิน ชุณหะวัณ ในปี พ.ศ. 2490 คณะทหารนำระบบทุนแบบเบ็ดเสร็จโดยผู้นำทหารเข้ามาถือหุ้นในรัฐวิสาหกิจ เช่น อุตสาหกรรมกระดาษ น้ำตาล กระสอบ โรงกลั่นน้ำมัน โรงเหล้า การค้าข้าว การค้าไหม การปฏิวัติของจอมพล ป. พิบูลสงครามในปี พ.ศ. 2481 ในช่วง 10 ปีของการปกครองโดยทหารจอมพล ป. พิบูลสงครามที่ใช้ระบบชาตินิยม จำกัดอาชีพคนต่างด้าว พ่อค้าคนจีนเริ่มเปลี่ยนแซ่เป็นชื่อและนามสกุลไทยและอาศัยเส้นสายทางทหารเพื่อเข้าทำธุรกิจผูกขาดต่าง ๆ ในช่วงนั้น อุตสาหกรรมวิสาหกิจมีอุตสาหกรรมถึง 86 แห่ง รัฐบาลตั้งกำแพงเพื่อปกป้องรัฐวิสาหกิจเหล่านั้น แต่สัดส่วนรายได้อุตสาหกรรมต่อรายได้ประชาชาติขณะนั้นยังค่อนข้างเล็กโดยคิดเป็นร้อยละ 13 ของ GDP ในประเทศ พ.ศ. 2503

จุดเปลี่ยนสำคัญในระบบเศรษฐกิจไทยอยู่ในช่วงรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 รัฐบาลเข้ามาปรับโครงสร้างเศรษฐกิจโดยผ่านความช่วยเหลือของธนาคารโลก จอมพล สฤษดิ์ เชิญ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มาเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ดร.ป๋วย ควบคุมและจัดระเบียบการเงินอย่างเข้มงวดตลอดเวลา รัฐบาลขายบริษัทและรัฐวิสาหกิจที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับสาธารณูปโภคให้กับเอกชนและจัดตั้งหน่วยงานที่เป็นพื้นฐานการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ เช่น สำนักงานงบประมาณ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแห่งประเทศไทย เปิดรับการลงทุนจากต่างชาติมากขึ้นโดยการปรับลดภาษีนำเข้าวัตถุดิบ ควบคุมค่าแรง ทำให้ประเทศไทยสามารถดึงดูดนักลงทุนต่างชาติมาร่วมลงทุนในประเทศได้ถึง 16,000 ล้านบาทในช่วงปี พ.ศ. 2503-2525 ซึ่งการลงทุนส่วนใหญ่มาจากประเทศยุโรปและญี่ปุ่น ทางด้านอุตสาหกรรมยาง บริษัทบริดจสโตนและก๊อดเยียร์เริ่มตั้งโรงงานผลิตยางล้อรถยนต์ในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2510 และ พ.ศ. 2512 ตามลำดับ บริษัทโอโนเว รับเบอร์ จากญี่ปุ่นได้เข้ามาตั้งโรงงานผลิตยางและยางนอกของยางล้อรถจักรยานยนต์ในปี พ.ศ. 2512 บริษัทยางล้อรถยนต์ได้นำมาซึ่งความต้องการยางธรรมชาติทำให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราใน 14 จังหวัดทางภาคใต้มากยิ่งขึ้น

อีกหนึ่งจุดเปลี่ยนสำคัญของเศรษฐกิจการลงทุนและอุตสาหกรรมในประเทศไทยเกิดขึ้นอีกครั้ง หลัง นิกสันช็อก (Nixon Shock) พ.ศ. 2513 ที่ 1-ริชาร์ด นิกสัน ประกาศเพิ่มภาษีสำหรับสินค้านำเข้าสหรัฐอเมริกา เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 และประกาศยกเลิกอัตราแลกเปลี่ยนคงตัว (Fixed Exchange Rate) เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ที่กำลังได้เปรียบทางการค้ากับสหรัฐปรับอัตราสกุลเงินของตัวเองให้แข็งค่าขึ้นเมื่อเทียบกับสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐ ตามมาด้วยออยล์ช็อก (Oil Shock) พ.ศ. 2516 เมื่อประเทศผู้ผลิตน้ำมันส่งออก (OPEC) ประกาศลดกำลังการผลิตลงร้อยละ 25 และขึ้นราคาน้ำมันจาก 3 ดอลลาร์ต่อบาเรลเป็น 12 ดอลลาร์ต่อบาเรล ทำให้เศรษฐกิจทั่วโลกเกิดการชะลอตัวลง เศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาตกต่ำลง ส่งผลให้สหรัฐฯ เกิดการขาดดุลทางการค้ามากยิ่งขึ้น และการใช้จ่ายทางการทหารในสงครามเวียดนามเป็นภาระอันหนักอึ้ง

นักศึกษาออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านการส่งกำลังทหารไปสู้รบที่เวียดนาม จนในที่สุดประธานาธิบดี เจอรัลด์ ฟอर्ड (Gerald Ford) ต้องประกาศถอนกำลังทหารในอินโดจีนออกทั้งหมดในปี พ.ศ. 2518 ประเทศไทยและฟิลิปปินส์มีรายได้จากการเป็นฐานทัพให้สหรัฐอเมริกาทำให้ขาดรายได้ไปช่วงหนึ่ง

การเมืองในประเทศไทย พ.ศ. 2516-2519 เกิดความวุ่นวายหนัก จึงทำให้นิสิต นักศึกษาออกมาต่อต้านระบบการปกครองที่เผด็จการของ จอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นระยะเวลากว่า 4 ปีของการต่อสู้อย่างรุนแรงระหว่างนิสิตนักศึกษาที่มีพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลังปะทะกับระบบการปกครองของทหารและการปกครองแบบขจัดของ นายกรัฐมนตรี อานันทร์ กรียวิเชียร (ในช่วงรักษาการนายกรัฐมนตรี) จนนำไปสู่การนองเลือดถึง 2 ครั้ง ส่งผลให้เศรษฐกิจหยุดชะงักลง

หลังจากปี พ.ศ. 2520 ในยุคของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ต่อเนื่องจาก พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (พ.ศ. 2523-2534) เป็นช่วงที่ต่างชาติเข้ามาในไทยเพื่อการส่งออกมากขึ้นโดยอาศัยค่าแรงงานที่ถูกและค่าเงินที่แข็งตัว (เงินบาทผูกติดกับสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐมาตลอด ด้วยอัตราแลกเปลี่ยนที่ 24.50 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) อุตสาหกรรมญี่ปุ่นได้ประสบปัญหาเพราะอัตราแลกเปลี่ยนของตัวเองที่แข็งค่าขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 360 เยนต่อดอลลาร์สหรัฐ มาที่ 120 เยนต่อดอลลาร์สหรัฐ อีกทั้งญี่ปุ่นประเทศที่นำเข้าพลังงานจากประเทศในกลุ่มอาหรับ กำลังประสบกับปัญหาพลังงานอุตสาหกรรมญี่ปุ่นจำต้องย้ายฐานการผลิตออกนอกประเทศ

ประเทศไทยตามแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 4 ในปี พ.ศ. 2520-2524 และฉบับที่ 5 ในปี พ.ศ. 2525-2529 ที่มุ่งเน้นการปรับปรุงสาธารณูปโภคเพื่อส่งเสริมการลงทุนให้มีโครงสร้างการผลิตส่งออกและการเร่งผลิตเพื่อพัฒนานิคมอุตสาหกรรมชายทะเลตะวันออก จนสามารถดึงดูดการลงทุนจากญี่ปุ่นเข้ามาได้มาก อุตสาหกรรมรถยนต์มีการพัฒนาไปสู่อีกระดับหนึ่งเพราะมีข้อบังคับให้รถยนต์ประกอบในประเทศต้องมีวัตถุดิบและชิ้นส่วนจากภายในประเทศไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 นำมาซึ่งการพัฒนาอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ เคมี พลาสติก อุตสาหกรรมเหล็ก อุตสาหกรรมรองเท้าและสิ่งทอ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากและมีการพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบ

อุตสาหกรรมการส่งออกของไทยในช่วงปี พ.ศ. 2520-2538 มีการเติบโตขึ้นมาก รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้สร้างความสัมพันธ์กับภาคธุรกิจมากยิ่งขึ้น นักธุรกิจต่างตั้งสมาคมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อนโยบายเศรษฐกิจของรัฐ เช่น สมาคมธนาคารแห่งประเทศไทย สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าแห่งประเทศไทย รวมทั้งมีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน (ก.ร.อ.) เพื่อเป็นเวทีทางการในการส่งต่อข้อเสนอต่อรัฐบาลด้านปัญหาเศรษฐกิจ

ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2538 สมัย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ไปจนถึง นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรีถือเป็น 1 ในยุคทองของเศรษฐกิจไทย โดยที่ไทยได้รับผลประโยชน์อย่างมากจากการลงทุนของญี่ปุ่น (และไต้หวัน) ที่ใช้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตส่งออก เศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ. 2530-2538 การเติบโตของ GDP มีตัวเลขในระดับเฉลี่ย 9 ปีเกือบร้อยละ 9 สำหรับต่างชาติ ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงานราคาถูก

ช่วงปลายของทศวรรษ เงินทุนที่ไหลเข้าสู่ไทยจำนวนมากทำให้เกิดสภาพคล่องทางการเงิน และด้วยอัตราดอกเบี้ยเงินกู้จากต่างประเทศที่ต่ำกว่าเงินกู้ยืมในประเทศทำให้มีการกู้ยืมเงินในสกุลเงินต่างประเทศอย่างมาก นักธุรกิจไทยมีการกู้เงินเพื่อเข้ามาขยายกิจการในไทยจนไทยมีหนี้สินเพิ่มขึ้นมากมาย และเงินกู้จากต่างประเทศเหล่านี้ไม่ได้รับประกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน ขณะเดียวกันสภาพคล่องของตลาดเงินและต้นทุนการกู้ยืมที่ต่ำกว่าเงินกู้มาก (คิดเป็นเงินบาท) ทำให้เกิดกลุ่มทุนใหม่

กลุ่มทุนใหญ่เหล่านี้สะสมความมั่งคั่งจากเงินทุนที่ไหลเข้ามาและสร้างความร่ำรวยจากอสังหาริมทรัพย์ โทรคมนาคม และตลาดเงิน มีบริษัทเงินทุนเกิดขึ้นเป็นดอกเห็ดในสมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี เศรษฐกิจของไทยเติบโตอย่างร้อนแรงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2538 ราคาอสังหาริมทรัพย์และดัชนีหุ้นสูงเกินความเป็นจริง ส่งผลให้เศรษฐกิจของไทยเข้าสู่ภาวะฟองสบู่แตกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537

ในปี พ.ศ. 2538-2539 สมัยที่ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี นักธุรกิจมากมายผูกพันกับนักการเมือง รัฐบาลระเบียบการเงินการธนาคาร กลุ่มทุนใหม่ประสบปัญหาทางการเงิน บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์หลายแห่งเริ่มทยอยปิดกิจการ ทำให้ภาคการเงินในประเทศไทยเกิดความไม่แน่นอนและไม่มั่นคง อีกทั้งภาคการส่งออกของประเทศก็เริ่มประสบของการส่งออกที่ลดลง ประเทศจีนที่เริ่มเปิดประเทศใหม่เริ่มส่งสินค้าถูก ๆ ออกมายังตลาดในเอเชีย หนี้สินของต่างประเทศคิดเป็นร้อยละ 40 ของ GDP ในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 เมื่อค่าเงินบาทถูกโจมตีการธนาคารแห่งประเทศไทยจำเป็นต้องเข้ามาปกป้องเงินบาทจนทำให้เงินทุนสำรองระหว่างประเทศหดหายไปเกือบหมด พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ต้องประกาศลอยตัวค่าเงินบาททำให้เกิดภาวะการล่มสลายของเศรษฐกิจไทย กองทุนเงินระหว่างประเทศ (IMF) ให้เงินกู้แก่ประเทศไทยโดยภายใต้เงื่อนไขที่ว่ารัฐบาลไทยต้องอยู่ในการควบคุมที่เข้มงวดตามคำแนะนำของ IMF ช่วงนั้นนายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัยและ นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้เข้ามารับตำแหน่ง รัฐบาลไทยต้องใช้นโยบายที่เข้มงวดทางการเงินและรัดเข็มขัดตลอดระยะเวลา 4 ปีที่ได้เข้ามาบริหารประเทศจนทำให้เศรษฐกิจมีการฟื้นตัวกลับมาเป็นบวกได้ในที่สุด

สมัยที่นายกรัฐมนตรีนาย ชวน หลีกภัย เข้ามาบริหารประเทศเป็นช่วงที่เศรษฐกิจไทยย่ำแย่ แต่การถดถอยของเศรษฐกิจไทยกลับเกิดขึ้น ในปี พ.ศ. 2544 พรรคไทยรักไทยชนะผลการเลือกตั้ง พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร ได้ขึ้นมาดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 23 ของไทย ตลอดเวลา 6 ปีที่รัฐบาลทักษิณใช้นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ ขยายการลงทุนในประเทศ เร่งส่งเสริมระบบคมนาคม การขนส่งและการค้าระหว่างประเทศตามมาด้วยนโยบายการทำให้เกิดสภาพคล่องทางการเงินและใช้ระบบประชานิยมโดยให้เงินส่วนที่เหลือมากมายกับชุมชนคนรากหญ้า เช่น ดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราต่ำแก่เกษตรกร นโยบาย 1 ตำบล 1 ล้านบาท ตลอดจนค่ารักษาพยาบาล 30 บาทรักษาทุกโรค

ตลอดระยะเวลา 6 ปีของการดำรงตำแหน่งรายได้ต่อหัวของประชากรไทยเติบโตร้อยละ 38 ของค่า GDP ที่เติบโตจาก 4.9 ล้านล้านบาทเป็น 7.1 ล้านล้านบาท แต่เพราะปัญหาคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในรัฐบาลทำให้เกิดความไม่สงบภายในประเทศ ตลอดระยะเวลา 2 ปีสุดท้ายของการดำรงตำแหน่งมีความวุ่นวายมากมายจนทำให้ต้องหลบหนีออกนอกประเทศ มีการเปลี่ยนแปลงนายกรัฐมนตรีหลายครั้ง จนมาถึงนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะที่ขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและอยู่ในตำแหน่งเกือบ 3 ปี ตลอดระยะเวลา 3 ปีที่นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ขึ้นมาเป็นรัฐมนตรีก็เกิดความวุ่นวายจนต้องประกาศยุบสภาและจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วประเทศ และผลสุดท้ายพรรคเพื่อไทยชนะการเลือกตั้งโดยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรได้ขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกและคนที่ 28 ของประเทศไทย บ้านเมืองเข้าสู่ความสงบชั่วคราวอีกครั้ง แต่ความโลภของนางสาวยิ่งลักษณ์ร่วมกับพรรคพวกได้ก่อคดี “จำนำข้าว”

รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ทำให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศอย่างมาก ในที่สุดพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ต้องปฏิวัติ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรถูกตัดสินให้ชดใช้ความเสียหายการจํานำข้าว 35,000 ล้านบาทและจําคุก 5 ปีแต่นางสาวยิ่งลักษณ์ได้หลบหนีออกนอกประเทศทั้งนายบุญทรง เตริยาภิรมย์ ถูกศาลตัดสินจําคุก 48 ปี ในช่วงที่นางสาวยิ่งลักษณ์ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมีกรณีโด่งดังของรัฐบาลชุดนั้น อีกคดี “นิรโทษกรรมเหมาเป่ง” หรือ “นิรโทษกรรมฉบับสุดซอย” นิรโทษกรรมฉบับสุดซอยได้เผชิญกับกระแสต่อต้านจากทั้งนักการเมือง ฝ่ายค้าน นักวิชาการ และประชาชน มีการชุมนุมประท้วงกลุ่มต่าง ๆ กระจายไปทั่วทั้งกรุงเทพฯ ทำให้นางสาวยิ่งลักษณ์ต้องประกาศยุบสภา จนนำมาซึ่งการเกิดรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 นำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ยึดอำนาจรัฐบาลรักษาการของคุณนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล ผู้ที่ปฏิบัติการแทนนางสาวยิ่งลักษณ์ ณ ขณะนั้น นางสาวยิ่งลักษณ์ได้หลบหนีออกนอกประเทศ ทิ้งไว้ให้คุณบุญทรง เตริยาภิรมย์รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ต้องติดคุกถึง 48 ปี

เป็นเวลากว่า 9 ปีเต็มที่ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เข้ามาบริหารประเทศตั้งแต่รัฐประหารปี พ.ศ. 2557 ตลอดเวลานั้น พลเอกประยุทธ์ถืออำนาจในการออกกฎหมายไว้ตลอดและแต่งตั้งพวกพ้องทำหน้าที่ออกกฎหมายในนามสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) โดยมีอำนาจออกประกาศและคำสั่งตาม ‘มาตรา 44’ และใน 4 ปีสุดท้ายหลังการเลือกตั้ง พลเอกประยุทธ์ถือเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรพร้อมสมาชิกวุฒิสภาที่คัดสรรเองอีก 250 คนใช้อำนาจออกพระราชกำหนด (พ.ร.ก.) ร่วมกันถึง 40 ฉบับ 16 ฉบับที่จัดว่าเร่งด่วนเพื่อการปรับตัวให้ประเทศไทย ‘ทันสมัย’ หรือสามารถยืนอยู่ในตำแหน่งที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ เช่น กฎหมาย การทำประมงที่ต้องปลด ‘ใบเหลือง’ จากการทำประมงที่ผิดกฎหมายและละเมิดสิทธิแรงงานในอุตสาหกรรม และพ.ร.บ.การรักษาเสถียรภาพของระบบการเงินและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ พ.ร.ก. มาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 พ.ร.ก. หลายฉบับเหล่านี้เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยโดยรวม

โดยรวมระยะเวลา 9 ปีของพลเอกประยุทธ์ เป็นช่วงที่ประเทศไทยก้าวกลับมาสู่ความสงบอีกครั้ง แต่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ถูกล้อมหน้าและหลังด้วยพรรคพวกที่มาจากทหารและนักการเมือง (ที่เติบโตจากนักการเมืองท้องถิ่นที่สร้างฐานะขึ้นมาจากเส้นสายธุรกิจการเมือง) ผู้คนเหล่านี้คัดลอกเสถียรภาพของพลเอกประยุทธ์เป็นเวลา 9 ปีของความสงบที่ว่างเปล่า เศรษฐกิจที่ย่ำอยู่กับที่

ใน พ.ศ. 2566 มีการเลือกตั้งขึ้นภายในประเทศไทย ภายหลังการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรคก้าวไกลได้ที่นั่งสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด พรรคเพื่อไทยได้ที่นั่งรองลงมา แต่ด้วยความกลัวที่ว่าพรรคก้าวไกลจะขึ้นมาเป็นรัฐบาล และจะนำความเปลี่ยนแปลงที่ ‘นักอนุรักษ์นิยม’ ไม่ปรารถนา จึงมีการพลิกเสียงในสภาผู้แทนราษฎร โดยให้พรรคเพื่อไทยเป็นแกนนำ โดยมีพรรคภูมิใจไทยและพรรคเล็ก ๆ รวมตัวกันครองเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร และแต่งตั้งนางสาวแพทองธาร ชินวัตร ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี นายทักษิณ ชินวัตรใช้อิทธิพลและเส้นสายสัมพันธ์กับอนุรักษ์นิยมในการกลับมาเมืองไทย และได้รับการนิรโทษกรรมจําคุก 8 ปีเหลือเพียง 1 ปี

กว่า 2 ปีของ นางสาวแพทองธาร ที่เข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีภายใต้การชี้นำของ นายทักษิณ ผู้ที่เป็นพ่อ นั้น มีแต่ภารกิจที่เอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกันของนักการเมืองที่สนับสนุนรัฐบาลของ นางสาวแพทองธาร ส่วนของผู้เป็นพ่อนั้นก็สามารถหลุดพ้นจากการจ้องจําคุกเพื่อมารักษาตัวอยู่ที่ชั้น 14 ของโรงพยาบาลตำรวจ และแล้ว นางสาวแพทองธาร ก็สะดุดขาตัวเองด้วยคลิปเสียงสนทนากับ นายสุนเซน ผู้นำประเทศกัมพูชา จนถูกศาลอาญานักการเมืองสั่งให้หลุดพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ด้วยความช่วยเหลือของพรรคประชาชน (พรรคก้าวไกลเก่า) ส่งผลให้ นายอนุทิน ชาญวีรกูล ผู้นำของพรรคภูมิใจไทย ได้ก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 33 ของประเทศไทย 4 เดือนที่รักษาการของ นายอนุทิน จะแสดงความเป็นผู้ นำ การเปลี่ยนแปลง หรือ นายอนุทิน จะกล้า ๆ กลัว ๆ เพราะอยู่ภายใต้อิทธิพลนักการเมืองที่ค้าบลังก์นายกรัฐมนตรี 4 เดือน

ตัวอย่างเหตุการณ์ในเนปาล อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นล่าสุดในเนปาล คือ เหตุการณ์เดินขบวนของกลุ่มที่เรียกตัวเองว่ากลุ่ม Gen Z ที่ขึ้นมาประท้วงรุนแรงครั้งใหญ่ในประเทศเนปาลถึง ขัณฑ์ประเทศ จนนายกรัฐมนตรี KP Sharma Oli ต้องลาออกและรัฐมนตรีหลายท่านถูกทำร้าย ขณะที่ผู้ประท้วง Gen Z ถูกปราบปรามจนมีผู้เสียชีวิตหลายคน เนปาลซึ่งเป็นประเทศที่ปกครองภายใต้ระบอบกษัตริย์มานานแต่ความยากจน การคอร์รัปชัน และความเหลื่อมล้ำภายในเนปาลไม่เคยได้รับการแก้ไข ประชากรถูกปกครองโดยผู้มีอำนาจในประเทศ จนประเทศเนปาลติดอันดับเป็นประเทศที่ยากจนที่สุดในเอเชีย ประเทศเนปาลตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 เริ่มเข้าสู่การปกครองระบบประชาธิปไตยแบบมีกษัตริย์เป็นประมุข หลังปี ค.ศ. 2008 ที่เนปาลประกาศเป็นสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตย แม้มีการเปลี่ยนแปลง (ในนาม) แต่อำนาจการปกครองยังอยู่ในมือคนกลุ่มเก่า ปัญหาที่ไม่เคยได้รับการแก้ไข ถิ่นฐานวันยิ่งหนักขึ้น ระบบคอร์รัปชันยังเป็นโรคเรื้อรัง งบประมาณมีการรั่วไหล การใช้อำนาจการฉ้อราษฎร์บังหลวงกลายเป็นเรื่องปกติในเนปาล คนรวยกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มอภิสิทธิ์ชน ในขณะที่คนส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความอยู่รอด มีการเดินขบวนต่อต้านระบบเผด็จการมาตลอด ในระยะเวลาของการประท้วง จบลงด้วยทหารเข้ามาควบคุมเมืองหลวงและยุติความรุนแรง

อีกเหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นเป็นการประท้วงทั่วทั้งประเทศของอินโดนีเซีย เริ่มต้นจากการประท้วงหลังจากการประกาศให้เงินที่พักสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 580 คนของสภาฯ คิดเป็น 50 ล้านรูเปียหรือ เทียบกับเงินไทยคิดเป็น 100,000 บาท หากนำมารวมกับเงินเดือนแล้วสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีรายได้ 100 ล้านรูเปีย ตามด้วยประเด็นการเสียชีวิตของไรเดอร์แพลตฟอร์ม Affan Kurniawan ที่ถูกตำรวจชนเสียชีวิต เหตุการณ์ลุกลามจนไปถึงมีการประท้วงตามเมืองใหญ่ ๆ ของอินโดนีเซีย เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลมีความโปร่งใส ในการปราบปรามการคอร์รัปชัน การจลาจลเกิดความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ มีการบุกกรุกเข้าไปภายในบ้านของนักการเมือง ขโมยทรัพย์สิน เผาอาคาร ในขณะที่ตำรวจมีการปราบปรามจนผู้ประท้วงเสียชีวิตหลายคน ท้ายที่สุดประธานาธิบดี ปราโบโว ซูเบียนโต ต้องประกาศยกเลิกเบี้ยเลี้ยงและสิทธิประโยชน์หลายอย่างของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและมีการให้คำมั่นสัญญาว่าจะมีการสอบสวนเหตุการณ์การเสียชีวิตของไรเดอร์หนุ่มอย่างโปร่งใส

ล่าสุดที่ฟิลิปปินส์ประชาชนกลุ่มใหญ่ ออกมาประท้วงและขับไล่รัฐบาลฟิลิปปินส์ เรื่องของการคอร์รัปชัน และ อภิสิทธิ์ชนของนักการเมือง และลูกหลานนักการเมือง

ฟิลิปปินส์เคยเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจที่เจริญที่สุดในอาเซียน ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งระบบการศึกษา และแล้วประเทศฟิลิปปินส์ก็เป็นอย่างหนึ่งประเทศหนึ่งที่กำลังตกอยู่ในสภาพถูกปกครองโดยนักการเมือง การเลือกตั้งที่มาแสดงผลประโยชน์ เฟอร์ดินานด์ มาร์กอส เป็นประธานาธิบดีที่ปกครองประเทศอย่างผู้ครองอำนาจเบ็ดเสร็จและคอร์รัปชันมาตลอด 20 ปี จนประชาชนออกมาโค่นล้มรัฐบาล จนมาร์กอส และครอบครัวถูกเนรเทศออกนอกประเทศ คอราซอน อาคีโน ประธานาธิบดีหญิงที่ขึ้นมาดูแลประเทศ แต่ถามว่าการประท้วง การต่อต้านรัฐบาลโดยประชาชนสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศได้หรือไม่ แน่นอนว่าคำตอบเดิม ๆ คือ **ไม่** ถ้าตราบไคที่ระบบการเมืองเป็นแบบเดิม ๆ ที่ผู้มีอำนาจ ซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนน้อยที่แสวงอำนาจการเมืองแบบเก่า ๆ ไม่มีผู้นำที่ดีที่มองเห็นถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าความร่ำรวยของครอบครัวตนเอง และพวกพ้อง ในที่สุด บองบอง มาร์กอส ผู้ลูกก็กลับมาเป็นประธานาธิบดีของฟิลิปปินส์ ทุกอย่างเป็นไปซ้ำแล้ว ซ้ำอีก ประชาชนออกมาเดินขบวนขับไล่ผู้นำในข้อหาเดิม ๆ โกงกิน คอร์รัปชัน

“ถามว่า การประท้วงของประชาชนกลุ่ม Gen Z ในเนปาลและการประท้วงของประชาชนในอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ทั้ง 3 เหตุการณ์ที่มีการรวมตัวกันออกมาขับไล่รัฐบาล จะสามารถเปลี่ยนอนาคตของประเทศและประชาชนในเนปาล อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ได้หรือไม่”

คำตอบ : เป็นความหวังที่ทุกคนหวังว่าการเดินขบวนต่อต้านระบบการปกครองที่ไม่ถูกต้อง ต่อต้านการคอร์รัปชันและความเหลื่อมล้ำ จะสามารถแก้ไขปัญหาคความยากจน เศรษฐกิจที่ตกต่ำได้ (ทั้ง 2 เหตุการณ์) ได้ยุติลงโดยผู้มีอำนาจ ในกรณีของเนปาล ทหารออกมาปราบปรามและยุติการจลาจลในประเทศ แต่ในกรณีของอินโดนีเซียผู้ปกครองอำนาจเดิม ออกมาให้คำมั่นสัญญามากมายเพื่อยุติเหตุการณ์) แต่หากผู้ครองอำนาจหลุดไปชุดหนึ่ง ก็จะมีตัวแทนอีกชุดหนึ่งขึ้นมา ทำให้ความยากจน การคอร์รัปชัน และความเหลื่อมล้ำในประเทศจะไม่ได้รับการแก้ไขในท้ายที่สุด

เราจะเห็นการเดินขบวนครั้งสมัยนายทักษิณและต่อต้านรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งมีผู้คนล้มตาย จนแล้วจนรอดก็มีตัวแทนของผู้มีอำนาจชุดใหม่ขึ้นมา สุดท้ายแล้วทุกอย่างก็กลับเข้าสู่สภาพเดิมหรือแย่กว่าเดิม

สิ่งเราต้องการคือ “ผู้นำที่แท้จริง ผู้นำที่ดี มีความสามารถ” ที่ไม่ใช่ตัวแทนของกลุ่มอำนาจของประเทศและระบบรัฐสภาที่ผู้แทนราษฎรใช้เงินจำนวนมากในการเลือกตั้ง และเพื่อให้ได้เข้าไปเป็นผู้แทนราษฎรในสภาที่ต่างก็พากันแย่งชิงรัฐบาล เพื่ออำนาจ และกอบโกยผลประโยชน์ในรัฐสภา ที่มีแต่กลุ่มชนคอร์รัปชันเพื่อกอบโกยงบประมาณประเทศ (ภาษีประชาชน) ผู้นำที่แท้จริงของประเทศไทยเคยมีหรือไม่

“มี” พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ผู้นำที่ซื่อสัตย์และผู้ที่สร้างประเทศไทยให้เติบโตในด้านเศรษฐกิจตัวพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นผู้นำที่ไม่โลภ ไม่ถูกล้อมรอบด้วยผู้คนที่หลังกอบโกย อีกท่านที่เป็นผู้นำที่ดีและน่านับถือคือ คุณอนันท์ ปันยารชุน แม้ท่านจะขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีรักษาการ 2 สมัย แต่ท่านได้ใช้เวลาเพียงสั้น ๆ ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาอุตสาหกรรมของประเทศอย่างชาญฉลาดและกล้าหาญ ทำให้อุตสาหกรรมรถยนต์ประเทศไทยขึ้นมาเป็น *Detroit of The East*

คุณอนันท์ ปันยารชุน

คือผู้ที่มีความสามารถและมากไปด้วยประสบการณ์ โดยท่านเคยเป็นเอกอัครราชทูตประจำเยอรมนี สหรัฐอเมริกา และแคนาดา อีกทั้งยังดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ ก่อนจะก้าวเข้าสู่

วงการอุตสาหกรรมและดำรงตำแหน่งเป็นประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ท่านจึงเป็นผู้นำที่มีประสบการณ์ทั้งต่างประเทศ และธุรกิจ ท่านเป็นคนชาญฉลาดและเด็ดเดี่ยว

ต่อมา ท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีสืบต่อจากพลเอก สุจินดา คราประยูร ที่ปฎิวัติรัฐบาลชุดพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ คุณอนันต์เป็นนายกรัฐมนตรีที่ไม่ยอมก้มหัวให้กับคณะปฏิวัติและคณะรัฐมนตรีก็ประกอบไปด้วยนักวิชาการที่เข้าสู่อการบริหารประเทศ

ส่งผลให้คณะรัฐมนตรีถูกยกย่องว่าเป็น “คณะรัฐมนตรีที่มีสะอาด” และทำงานเพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติเป็นที่ตั้ง ทั้งในด้านการศึกษา สาธารณสุข การเกษตร และอุตสาหกรรม โดยมุ่งเน้นการส่งออกและความเป็นอยู่ของประชาชน

ในสมัยที่ 2 เมื่อคุณอาทิตย์ อุไรรัตน์ นำเสนอคุณอนันต์กลับเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกสมัยหนึ่ง คุณอนันต์จึงเข้ามาเป็นรัฐมนตรีรักษาการและจัดการการเลือกตั้งให้สะอาด โปร่งใส เราต้องมีผู้นำที่ชาญฉลาด มีประสบการณ์ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน กล้าหาญ และปราบปรามสิ่งที่ไม่ถูกต้องแม้จะเป็นหน่วยงานหรือองค์กรที่มีอำนาจจากผู้มีอิทธิพลอยู่ก็ตาม

การพัฒนา การวิจัยและนวัตกรรม

อีกปัจจัยที่สำคัญที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงอยู่เสมอกับอาจารย์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นักวิจัยจากศูนย์วิจัยของประเทศและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาการวิจัยของประเทศ และน้อง ๆ ในสาขาอุตสาหกรรมถึงความสำคัญของการพัฒนาการวิจัย และเชื่อว่าอุตสาหกรรมการวิจัยภาคการผลิตของไทยโดยทั่วไปว่า “อุตสาหกรรมการผลิตของไทยโดยทั่วไปนั้นยังอยู่ลักษณะการผลิตตามความต้องการ (Made to Order)” ตัวอย่างเช่น ในอุตสาหกรรมยานยนต์ผู้ผลิตรายหนึ่งที่ยี่ห้อใหญ่ ๆ โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นและประเทศในโซนยุโรป ที่มีนโยบายจะพัฒนาผู้ผลิตขึ้นส่วนภายในประเทศไทย แม้เริ่มต้นผู้ผลิตขึ้นส่วน (Tier 1 and Tier 2) ของบริษัทญี่ปุ่นเข้ามาเปิดกิจการบ่อนระบบขึ้นส่วนให้ระบบ Tier 1 and Tier 2 กับบริษัทผู้ผลิตรายรายหนึ่ง (OEM) แต่พวกเขาจะมองหาผู้ผลิตภายในประเทศที่มีขีดความสามารถในการพัฒนาเทคโนโลยีร่วมกับเทคโนโลยีอย่างการผลิตขึ้นส่วนและสามารถร่วมวิจัยในชิ้นส่วนของระบบรถยนต์รุ่นใหม่ ๆ พวกเขาพร้อมที่จะพัฒนาผู้ผลิตที่ขึ้นมาเป็นผู้ผลิตร่วมพัฒนาและผลิตขึ้นส่วนใหม่ ๆ

ผู้เขียนเคยนำโจทย์ และคำถาม “ทำไมอุตสาหกรรมและผู้ผลิตในประเทศไทยละเลยในการทำวิจัยและพัฒนา และการวิจัยของมหาวิทยาลัยและภาครัฐจึงมีส่วนช่วยในการพัฒนาขีดความสามารถในการสร้างนวัตกรรมประเทศได้อย่างไร” ไปสัมภาษณ์นักวิจัยหลาย ๆ ท่าน

ผศ.ดร. กฤษฎา สุชีวะ อดีตหัวหน้าภาคเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเคมี มหาวิทยาลัยมหิดล และอดีตรองผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ กล่าวถึงความสามารถการวิจัยเทคโนโลยีว่า

“ในอุตสาหกรรมยางบ้านเรา นอกจากบริษัทที่มีการร่วมลงทุนกับต่างชาติแล้วส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทที่โตขึ้นจากธุรกิจครอบครัว ทุกอย่างทำเองไม่มีคนคอยช่วย แม้รุ่นถัดมาจะมีการศึกษาที่ดีแต่ก็ยังไม่ค่อยกล้าลงทุนในการวิจัยและยังปิดกั้นไม่ค่อยเปิดในการพูดคุย ทีมงานยังไม่แข็ง จากที่เข้าไปสัมผัสคนกลุ่มนี้ยังมีข้อจำกัดและส่วนใหญ่ยังไม่ยอมลงทุนเรื่องจากวิจัย มีมาขอคำปรึกษาให้ช่วยเทคโนโลยีให้แต่พอพูดถึงเวลาที่ต้องลงทุนก็ถอย”

อุตสาหกรรมผลิตยางไทยส่วนใหญ่ยังอยู่ในขั้นการรับจ้างผลิต ยังมองไม่เห็นถึงความจำเป็นต้องทำนวัตกรรมใหม่ ฉะนั้นการพัฒนาจึงเป็นไปได้ช้า และยังไม่สามารถสร้างแบรนด์ตัวเองให้เข้มแข็งได้ เราจึงตั้งศูนย์ยางขึ้นมาเพื่อสนับสนุนด้านการวิจัย แต่ผู้ที่มาใช้บริการส่วนใหญ่จะมาขอแค่ทดสอบในสิ่งที่เขาขาดเพื่อนำมาสนับสนุนในส่วนขาย ยังไม่ได้คิดไปถึงขั้นพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่น เคยพยายามชักชวนให้

ทำงานพัฒนาผลิตภัณฑ์กับทางศูนย์แต่ก็ไม่ค่อยสนใจนัก อาจมีบ้างแต่พอเห็นค่าใช้จ่ายก็เริ่มทยอยถอยออกไป นี่เป็นปัญหาของ SMEs ในอุตสาหกรรมยางไทยที่ควรจะต้องลงทุนเรื่องการวิจัยและพัฒนาเพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างความรู้และเทคโนโลยีของตัวเองให้สามารถแข่งขันได้ แต่สุดท้ายยังไม่ได้ทำ นอกจากนี้ศูนย์ก็ยังพยายามจัดหลักสูตรฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องให้แก่อุตสาหกรรมยาง เพื่อสนับสนุนในด้านความรู้และเทคโนโลยีที่กลุ่มนี้ยังขาดอยู่แต่ก็อาจจะยังไม่เพียงพอ

โจทย์ในปัจจุบัน คือ ทำอย่างไรจึงจะทำให้ภาครัฐกับภาคเอกชนทำงานร่วมกันอย่างแท้จริง โดยเอกชนเป็นผู้นำการวิจัยที่เป็นประโยชน์กับอุตสาหกรรมให้ได้ ในต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่นจะมีสมาคมยางที่สมาชิกส่วนใหญ่มาจากภาคอุตสาหกรรม เป็นเวทีในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างนักวิชาการของภาครัฐกับนักวิชาการของภาคเอกชน สมาคมจะจัดสัมมนาหรือการประชุมวิชาการบ่อยครั้ง มีสมาชิกเข้าร่วมมากมาย โดยรับผิดชอบค่าใช้จ่ายกันเอง

การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างอาจารย์และผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมยางยังเป็นปัญหาของวงการยางไทย อีกปัญหาหนึ่ง คือ เรื่องของงบประมาณ ถ้าจัดสัมมนาหรือการประชุมวิชาการจะต้องมีค่าใช้จ่าย เราจึงต้องคอยขอความอนุเคราะห์งบประมาณจากผู้ที่มีจิตศรัทธา เพราะถ้าหากคิดค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมประชุมหรือสัมมนาสูงเกินไปก็จะมีผู้เข้าร่วมน้อย

“สำหรับเรื่องหลักสูตร ผมเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะมีการเปลี่ยนแปลง เราเน้นการเรียนหลายวิชามากเกินไป บางวิชาเกี่ยวข้องกับการใช้งานจริง มีผู้รู้เคยบอกว่าวิชาต่าง ๆ ที่เราเรียนกันในห้องนำไปใช้งานได้ไม่ถึง 20% หรือบางทีไม่ได้เลยก็มี สมัยนี้นักศึกษาสามารถค้นคว้าหาวิชาความรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองผ่านทางอินเทอร์เน็ต หลายวิชาอาจไม่จำเป็นต้องสอนในหลักสูตร นักศึกษาสามารถไปศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งต่าง ๆ ทั่วโลก ฉะนั้นเราจะสามารถลดการเรียนในห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียวให้มากขึ้น ลดการที่ต้องมาเรียนวิชาที่ยังไม่จำเป็น แต่ในขณะเดียวกันนักศึกษายังรวมทั้งวิชาอื่น ๆ สมัยนี้ควรได้เรียนวิชาอื่น ๆ ที่เป็นวิชาข้ามสาขามากขึ้นด้วยเพื่อให้สอดคล้องกับโลกของการทำงานในปัจจุบัน ที่ต้องการผู้ที่มีความรู้หลากหลายสาขามารอบรู้

การออกแบบหลักสูตรในมหาวิทยาลัยหลายแห่งยังใช้วิธีจากข้างในออกไปตามความคิดของผู้ออกแบบหลักสูตรที่อยากให้นักศึกษารู้มากไว้ก่อน ผู้ออกแบบหลักสูตรต้องรู้ว่าอุตสาหกรรมต้องการอะไร ต้องการนักศึกษาทำงานอะไรเพื่อช่วยอุตสาหกรรม ต้องรู้ว่าปลายทางต้องการอะไร และเปลี่ยนการออกแบบหลักสูตรเป็นแบบจากข้างนอกเข้าหาข้างใน ให้นักศึกษามีโอกาสรู้ที่หลากหลายมากขึ้น ยุคนี้ต้องสร้างทัศนคติให้นักศึกษาอยากเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไม่เพียงแคเรียนจากในห้องเรียนสอนอย่างไรจึงจะให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้วิธีการเรียนการสอนก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลง จากการนั่งฟังการบรรยายของอาจารย์หรือเรียนจากตำราแต่เพียงอย่างเดียวมาเป็นการลงมือแบบปฏิบัติหรือเรียนรู้จากการทำงานจริงมากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากยิ่งขึ้น นี่คือสิ่งที่อยากเห็นการเปลี่ยนแปลง”

ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยลดลง

จากที่ผู้เขียนได้เคยกล่าวไว้ในหัวข้อข้างต้น “แล้วประเทศไทยกำลังเกิดอะไรขึ้น” ผู้เขียนได้กล่าวถึงขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยที่ลดลง โดยผู้เขียนได้จำแนกออกเป็นปัญหาใหญ่ ๆ 2 หัวข้อ

1. การเรียน การศึกษาของไทย อยู่ในระบบที่ไม่มีการพัฒนามานาน ภาษาอังกฤษที่อ่อนด้อย แม้แต่ผู้ที่จบจากมหาวิทยาลัยแล้วยังไม่มีศักยภาพพอที่จะกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ และขาดซึ่งเทคโนโลยีที่อุตสาหกรรมต้องการ

2. จากอดีตภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจไทยเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจไทยให้เติบโตเป็นเวลากว่า 15 ปี ภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจไม่ได้นำพาการพัฒนาประเทศได้เหมือนเก่า ทั้งนี้ทั้งนั้นเพราะเราขาดการพัฒนาเทคโนโลยีภาคอุตสาหกรรมไม่ได้ สร้างธุรกิจและอุตสาหกรรมในแต่ภาคอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ในหลาย ๆ ด้าน การวิจัยด้านเอกชนมีน้อย ห้องวิจัยเอกชนที่มีส่วนใหญ่มักจะใช้ห้องวิจัยโรงงานทำงานด้านวิเคราะห์คุณภาพวัตถุดิบและสินค้าเป็นสำคัญ มีการทำวิจัยและพัฒนาเล็กน้อย ส่วนของภาคอุตสาหกรรมเองเป็นผู้ผลิตตามความต้องการของลูกค้า (Made to Order) ขาดการวิจัยที่นำไปสู่นวัตกรรม ในขณะที่ภาครัฐและภาคการวิจัยในมหาวิทยาลัยก็ไม่สามารถสร้างเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมที่อนาคตต้องการสร้างนวัตกรรมที่ขาดหายไป

เมื่อ 5 ปีก่อน ผู้เขียนเคยสัมภาษณ์คนเก่ง ๆ หลายด้าน อาทิเช่น รศ. ดร. บัญชา ชลาภิรมย์ อดีตคณบดีคณะครุศาสตร์และรองอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ คุณเจน นำชัยศิริ อดีตประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยและประธานกรรมการที่ปรึกษาสำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) “ถึงเรื่องการศึกษาระบบการศึกษาของประเทศไทย อีกทั้งขอคำแนะนำเพื่อนำไปปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอน” แต่ผู้เขียนได้เขียนอยู่ในบทความในหนังสือ “โลกของยาง 2” ไม่มีโอกาสได้ไปนำเสนอในภาคการศึกษาเสียดย่อยอย่างกับคำแนะนำดี ๆ ที่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติ

คุณเจน นำชัยศิริ ให้คำแนะนำดี ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อให้ได้บุคลากรเข้ามาสู่อุตสาหกรรม “ไทยแลนด์ 4.0” ไว้ว่า :

“ระบบการศึกษาในปัจจุบันไม่สามารถสอนคนของเราได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีศักยภาพ ดังนั้นรัฐบาลจึงกำลังคิดปฏิรูประบบการศึกษาโดยเปลี่ยนกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นกระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม งานวิจัยภายใต้การบริหารของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้นไม่ได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากการทำกันภายในองค์กรเท่านั้น ไม่มีเครือข่ายเชื่อมโยงกับองค์กรหรือความร่วมมือกับอุตสาหกรรมต่าง ๆ ไม่มีการพิจารณาว่างานวิจัยที่มีอยู่เป็นประโยชน์ต่อส่วนนั้นหรือไม่ การปรับปรุงกระทรวงในครั้งนี้ทำให้คำว่า “เทคโนโลยี” หายไปและแทนที่ด้วย “นวัตกรรม” ซึ่งครอบคลุมประเด็นที่กว้างขึ้น เพราะการปรับปรุงครั้งนี้ไม่เพียงแต่มุ่งเน้นไปที่การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพียงเท่านั้น แต่รวมถึงเรื่องอื่น ๆ ด้วย ผลลัพธ์ที่ได้จึงนำเราไปสู่การจัดตั้งกระทรวงอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

นอกเหนือจากการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาดูแลใหม่แล้วยังมีขั้นตอนอีกมากมายที่ต้องดำเนินการเพื่อปฏิรูปและสร้างความเข้มแข็งให้ระบบการศึกษาของไทย โดยเฉพาะการออกแบบหลักสูตรและวิธีการสอนใหม่ ในความคิดของผม ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษามีส่วนสำคัญมากในการเสริมสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งให้นักเรียน เหล่าคุณครูควรสอนให้เด็ก ๆ ได้ว่าจะหาข้อมูลที่ต้องการได้จากที่ไหน ควรทำงานกับผู้อื่นและเข้าสังคมอย่างไร สำหรับระดับมัธยมศึกษา นักเรียนไม่ควรได้รับข้อมูลที่เรียบง่าย ตรงไปตรงมา เพราะสามารถหาได้ง่ายจากอินเทอร์เน็ต แต่พวกเขาควรได้ฝึกเรียนรู้คณิตศาสตร์เนื่องจากเป็นทักษะที่สำคัญต่อการวิเคราะห์ข้อมูล

ในปัจจุบันพวกเขาควรได้รับการปลูกฝังให้วางแผนอนาคตของตนเองและค้นหาอาชีพที่ต้องการในอนาคตให้เจอ ผมเชื่อว่ายังมีปัญหามากมายในระบบการศึกษาของเรา และเนื่องจากการศึกษาเป็นพื้นฐานของการเป็นไทยแลนด์ 4.0 ปัญหาเหล่านี้กำลังขัดขวางประเทศไม่ให้ไปถึงเป้าหมายที่ต้องการ เนื่องจากไทยแลนด์ 4.0 มีนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยี เป็นองค์ประกอบ ปัจจัยเหล่านี้จำเป็นต้องก้าวหน้าไปพร้อม ๆ กัน ประการแรก โครงสร้างของประเทศไทยที่เอื้อให้สร้างนวัตกรรมนั้นยังบกพร่องและยังไม่สมบูรณ์ จึงอาจต้องการความช่วยเหลือจากภาคเอกชน ในขณะที่ฝั่งรัฐบาลยังไม่ชัดเจนในเรื่องเหล่านี้ ผมว่ารัฐบาลไม่ได้เน้นนโยบายนวัตกรรมในด้านนี้สักเท่าไร ประเทศตัวอย่างที่พัฒนาอย่างยอดเยี่ยมและต่อเนื่องคือ ฟินแลนด์ และสิงคโปร์

ผมคิดว่าอุปสรรคสำคัญที่ประเทศไทยกำลังเผชิญคือความคิดของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานรัฐ ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศได้รับแรงผลักดันจากความต้องการของภาคเอกชนและผู้บริโภค ทว่าปัญหาด้านธุรกิจและด้านเศรษฐกิจบางอย่างที่เกิดขึ้น แท้จริงแล้วกลับเป็นผลมาจากกฎระเบียบของรัฐบาลทั้งสิ้น

ดูเหมือนว่ายิ่งรัฐบาลกำหนดมาตรการเหล่านี้มากเท่าไร จำนวนอุตสาหกรรมก็ยิ่งลดน้อยลง ยกตัวอย่างเช่น อัตราจำนองของเจ้าหน้าที่บุคลากรก่อให้เกิดปัญหามากมาย จนภาคอุตสาหกรรมต้องร้องขอให้จำกัดอยู่ที่ไม่เกิน 5 ล้านบาท บุคลากรต้องแก้ไขตามนั้น อย่างไรก็ตามจากประสบการณ์ของผม ทัศนคติและความคิดของบุคลากรในกระทรวงการคลังเป็นบวกมากขึ้น แต่เนื่องจากเรากำลังพูดถึงหน่วยงานราชการซึ่งเป็นองค์กรขนาดใหญ่ ความเปลี่ยนแปลงจึงเป็นไปได้ช้า ดังนั้นจึงต้องใช้เวลาให้ปัญหาเหล่านี้ได้รับการแก้ไขอย่างสมบูรณ์

สิ่งหนึ่งที่ข้าราชการพลเรือนกำลังดำเนินการอยู่นั้นเป็นเรื่องการยกเลิกกฎหมายที่ไม่จำเป็น มีการเพิกถอนกฎหมายประมาณ 7,000 มาตรา ดังนั้นน่าจะสนใจว่าการชำระกฎหมายครั้งนี้จะนำพาประเทศไปทางใด ซึ่งการแก้ไขนี้อาจนำไปสู่การเพิ่มจำนวนของธุรกิจใหม่หรืออุตสาหกรรมแบบเอส-เคิร์ฟ อย่างอุตสาหกรรมดิจิทัล ผมเชื่อมั่นว่าหากประเทศไทยมีโครงสร้างและรากฐานที่มั่นคงจะสามารถผลักดันอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของไทยเราให้ก้าวหน้าไปอย่างอนาคตได้”

รองศาสตราจารย์ ดร. บัญชา ชลาภิรมย์ ให้มุมมองจากประสบการณ์ที่คลุกคลีกับการเรียนการสอน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษา อีกทั้งข้อผิดพลาดของ Passive Learning and Active Learning ไว้อย่างน่าสนใจ

1. ระบบการเรียนการสอนของเรายังนิยมเน้นในแนวทางเพื่อเตรียมตัวเด็กให้พร้อมในการสอบแข่งขัน ตั้งแต่เด็กเล็กที่ต้องเตรียมตัวสอบเข้าโรงเรียนดี ๆ ในชั้นระดับประถมศึกษาปีที่ 1 บางคนต้องมาสอบแข่งขันอีกทีเพื่อเข้าโรงเรียนดี ๆ ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งนี้ทั้งนั้นเพื่อสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยในภาควิชาที่ตัวเองต้องการ การที่ต้องสอบแข่งขันตลอดเวลา จึงทำให้ครูและผู้บริหารจำเป็นต้องเข้มงวดในการเรียนด้านวิชาการเพื่อสอบแข่งขัน การสอนที่เน้นหนักในทาง Passive Learning แบบเดิม ๆ แม้แต่ในมหาวิทยาลัย หากการสอนยังอยู่ในแนวทางนี้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษามากก็จะมีเพียงวิชาการที่ติดตัวมา ความคิดความอ่านแคบ เราจะหาคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด หรือการกล้าที่จะค้นคว้าหาสิ่งใหม่ ๆ วิธีการใหม่ ๆ ได้อย่าง

2. ด้านครูผู้สอน ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษามีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากที่มีส่วนในการสร้างรากฐานที่ดีให้แก่เด็ก เราต้องเน้นการสร้างจิตวิญญาณของความเป็นครู รักการสอนและดูแลนักเรียน ต้องมีจิตวิญญาณความเป็นครูตลอด 24 ชั่วโมงไม่เพียงแค่ 8 ชั่วโมง ตัวอย่างเช่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในอุปการะของสมเด็จพระเทพฯ (สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี) ถามว่าครูที่สอนจบระดับอะไร เป็นตำรวจในโรงเรียนตระเวนชายแดน สมเด็จพระเทพฯ ท่านเอาพระทัยใส่และจะตรวจเยี่ยมโรงเรียนเหล่านี้ด้วยพระองค์เอง สร้างจิตวิญญาณให้ตำรวจตระเวนชายแดนเหล่านี้มีจิตวิญญาณของความเป็นครูผู้ไฝ่รู้ เราเอาตำรวจเหล่านี้มาเรียนรู้วิธีการสอนที่คณะครุศาสตร์ ที่เน้นการอยู่รอดกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวและลงมือปฏิบัติ เช่น สอนทำการเกษตร สอนให้รู้จักออม รักครอบครัว รักหมู่บ้าน รู้จักช่วยเหลือตนเอง แต่ครูตำรวจตระเวนชายแดนเหล่านี้พวกเขาไม่ทิ้งวิชาการ เพราะสมเด็จพระเทพฯ ท่านพระราชทานทุนการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยให้ ทำให้ปัจจุบันจึงมีนักเรียนชาวเขามาเรียนในมหาวิทยาลัยมากขึ้น

3. ผู้อำนวยการโรงเรียนก็มีส่วนสำคัญในการสร้างระเบียบการเรียนการสอนที่ดี โดยเฉพาะโรงเรียนในต่างจังหวัด การปรับปรุงการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับผู้อำนวยการ ปัจจุบันครูที่สอนระดับคุณวุฒิก็ก็น่าสนใจ เรียนต่อในระดับปริญญาโท “ด้านการบริหารโรงเรียน” ก็ทำให้เราได้ผู้อำนวยการที่ดีมีคะแนนดีแต่ขาดประสบการณ์การสอน ผู้ที่สอบได้ตามสูตรก็จะเลือกโรงเรียนที่ตนเองอยากไป แต่ผู้อำนวยการเหล่านี้ส่วนใหญ่

จะขาดประสบการณ์ในการสอน ซึ่งอดีตผู้อำนวยการโรงเรียนจะไต่เต้าขึ้นมาจากครูที่ผ่านการสอนมาก่อน หลักสูตรการบริหารโรงเรียนจะสอนการบริหารจัดการโรงเรียน การจัดซื้อจัดจ้าง เราควรเสริมความรู้แก่ผู้อำนวยการเหล่านี้ในการเปลี่ยนแปลงการสอนสู่ Active Learning ให้เป็นโรงเรียนที่ดีอยู่ที่ร้อยละ 60 จัดวิทยากรครูที่ดีร้อยละ 40 ผู้อำนวยการจะเป็นผู้กระตุ้น

Passive Learning คือ การเรียนการสอนที่ครูบรรยายให้นักเรียนฟัง ครูจะมายืนสอนหน้าชั้นเรียน และนักเรียนฟังเพียงอย่างเดียว โดยไม่สนว่าผู้เรียนจะรับรู้หรือเข้าใจหรือไม่ โรงเรียนที่เข้มงวดมากก็จะได้เด็กเก่ง ๆ สอบเข้ามหาวิทยาลัยดี ๆ ส่วนการสอนแบบ Active Learning จะเน้นการเรียนการสอนแบบที่ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนวิชานั้น ๆ ยกตัวอย่างเช่น ครูสอนเด็กแต่งกลอน ครูที่สอนแบบ Active Learning จะให้นักเรียนแต่งกลอนมาส่งและให้อ่านให้เพื่อน ๆ ฟัง ครูและเพื่อน ๆ ก็จะช่วยกันแก้ไขให้เกิดความไพเราะมากขึ้น นักเรียนก็จะมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ดีกว่าการไปท่องจำเป็นนกแก้วนกขุนทอง วิธีนี้จะช่วยสร้างให้เด็กมีจินตนาการ กล้าคิด กล้าแสดงออก

ในปัจจุบันระบบการเรียนการสอนยังมุ่งเน้นไปที่การสอบ การสอบคือการวัดผล จริง ๆ แล้วเราควรเน้นการวัดผลว่าเด็กผ่านหรือไม่ผ่าน แต่การวัดผลของเราเน้นไปที่คะแนน ทำให้ผู้ปกครองต้องกระตุ้นให้เด็กสอบได้คะแนนดี ๆ ทำให้เด็กถูกผลักดันมาสนใจการเรียนที่ต้องสอบได้คะแนนดี ๆ แต่ระบบที่มีการสอบแข่งขันจะทำให้ผู้ปกครองเขี่ยเค้นลูกหลานตนเองให้เตรียมพร้อมกับการสอบแข่งขัน ซึ่งสนใจแต่วิชาการเป็นเหตุทำให้เด็กเครียด

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติจึงออกแบบข้อสอบเน้นไปในแนว Active Learning หรือที่เรารู้จักกันในนาม O-net มีโรงเรียนหลาย ๆ แห่งมีนักเรียนที่คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ เพราะโรงเรียนเหล่านี้ไม่ได้สอนให้เด็กคิดวิเคราะห์ ครูมุ่งสอนแบบ Passive Learning หลาย ๆ โรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีกวดวิชาเพื่อเตรียมตัวสอบ O-net ต่างกับที่โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ที่ไม่เคยต้องจัดสอนหรือติวพิเศษเพื่อสอบ O-net เพราะสอบได้เกินเกณฑ์ทั้งห้อง การเรียนการสอนจึงควรผสมผสานกันไปเน้นวิชาการและเน้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ไปพร้อมกัน

Quick Big Win ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ “ศุภจี สุธรรมพันธุ์”

ภายใต้ความมีดমনทางการเมืองและกลุ่มควันของวิกฤตเศรษฐกิจการเมืองไทย ได้มีการเปลี่ยนถ่ายชั่วคราวตระกูลชินวัตร มาสู่ นายอนุทิน ชาญวีรกูล และทีมงานของ คุณอนุทิน ชาญวีรกูล ที่ได้ให้สัญญาว่า ‘พรรคประชาชน’ จะเข้ามาเป็นรัฐบาล 4 เดือน ก่อนจะจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป สิ่งที่คุณอนุทิน ฟังอย่างน่ายินดี ที่ คุณอนุทิน เชิญรัฐมนตรีภายนอก 4 ท่านที่เข้ามาช่วยดูแลด้านนโยบายความปลอดภัย นโยบายต่างประเทศ นโยบายเศรษฐกิจ และนโยบายการคลัง 4 เสาหลักของประเทศที่ต้องบริหารจัดการ และมีสิ่งที่จะต้องรับทำอย่างยิ่งของประเทศไทยในช่วงเวลานี้ คุณอนุทินได้นำบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่ข้าราชการมาช่วยงานเศรษฐกิจ ได้คุณเอกนิติ นิติทัณฑ์ประภาศ เข้ามาดูแลการเงินของกระทรวงการคลัง และคุณศุภจี สุธรรมพันธุ์ เข้ามาดูแลด้านเศรษฐกิจ

คุณศุภจี สุธรรมพันธุ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เคยเป็นผู้บริหารระดับสูงของ IBM มีประสบการณ์การด้านการตลาดและการบริการเทคโนโลยี ด้าน AI ก่อนจะกลับมาดำรงตำแหน่งประธานเจ้าหน้าที่บริหารของไทยคมและเป็นประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทกลุ่ม ดิสตานิ จำกัด

คุณศุภจี กล่าวว่าปาฐกถาพิเศษในงานสัมมนา Thailand Economic Outdoor 2026 “Out of The Trap” ในวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2568 อย่างน่าสนใจ

ระบุไว้ว่า ภาวะเศรษฐกิจโลกในปัจจุบันเต็มไปด้วยความผันผวนจากหลาย ๆ ปัจจัย ทำให้ไทยต้องเร่ง “ปรับตัวอย่างรวดเร็ว” เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน และใช้ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้น แนวคิดหลักในการขับเคลื่อนของกระทรวงพาณิชย์คือ “กระตุ้นสินค้ายาวกระจายตัว” ผ่านยุทธศาสตร์และ 7 นโยบาย Quick Big Win เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร สร้างตลาดใหม่ และลดค่าครองชีพประชาชน ต้องขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ‘ใส่หลุมกับดัก’ โดยไทยใช้ 3 ยุทธศาสตร์ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์เสริมรายได้ โดยเฉพาะภาคการเกษตร
2. ยุทธศาสตร์สร้างและขยายตลาดใหม่
3. ยุทธศาสตร์ลดค่าครองชีพประชาชน

ประเทศไทยต้องก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลาง มุ่งสู่ประเทศขับเคลื่อนด้วย “Value Based Economy” ที่เน้นนวัตกรรมและคุณค่าอย่างแท้จริง

คุณสุกิจชี้แจงนโยบายรัฐสภา ในวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2568 ในการแถลง

“กระตุ้นสินค้ายาว กระจายตัว”

1. เร่งสรุป Agreement of Reciprocal Tax (ART) กับสหรัฐฯ ภายใน ธันวาคม พ.ศ. 2568 โดยปรับปรุงกฎด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) และการออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า ให้เป็นระบบดิจิทัลแบบเต็มรูปแบบ เพื่อความโปร่งใส อีกทั้งจะเร่งปรับปรุงกระบวนการตอบโต้การทุ่มตลาด ป้องกันการปลอมแปลงการออก Certificate ของต้นกำเนิดสินค้า และช่วยให้ร้องเรียนการทุ่มตลาดได้รวดเร็วขึ้น

2. การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ช่วยเหลือประชาชนและผู้ประกอบการใน 7 จังหวัดชายแดนที่ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบ จัดมหกรรมธงฟ้าลดค่าครองชีพ ร่วมมือกับประชานิยมไทยในการสนับสนุนค่าขนส่งสินค้าฟรี 100 บาทต่อชิ้น โดยมอบหมายให้พาณิชย์จังหวัดประสานงานใกล้ชิดกับประชาชน

3. FTA และบุกตลาดใหม่ โดยจะเร่ง FTA ไทย-เกาหลีใต้ ให้เสร็จภายในปี 2568 ขณะเดียวกันจะใช้เครือข่ายทูตพาณิชย์กว่า 50 แห่งทั่วโลก หาดตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ เช่น ตะวันออกกลาง (ซาอุดีอาระเบีย, สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์), แอฟริกาใต้, เอเชียใต้ (อินเดีย) และอาเซียน (เวียดนาม) โดยเน้นการจับคู่ผู้ซื้อ-ผู้ขาย และจัดกิจกรรมเจรจาการค้ารูปแบบใหม่แอฟริกาใต้, และอินเดีย

4. ดูแลค่าครองชีพประชาชน จัดมหกรรมธงฟ้า 1,300 ครั้งต่อปี ลดภาระประชาชนกว่า 5,000 ล้านบาทต่อปี พร้อมร่วมมือกับโรงพยาบาลเอกชนกว่า 100 แห่งที่ลงนาม MOU กับกระทรวงพาณิชย์ โดยให้เปิดเผยราคายาก่อนชำระเงิน เพื่อให้ประชาชนมีช่องทางการเลือกในการซื้อยาในราคาที่จับต้องได้ และยังลดความแออัดในโรงพยาบาลรัฐอีกด้วย

5. รักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตร โดยเฉพาะข้าว โดยกระทรวงจะใช้มาตรการชะลอการขายด้วยสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ การให้สหกรณ์เก็บสต็อก การช่วยเหลือเกษตรกรไร่ละ 1,000 บาท เร่งการส่งออกทั้งแบบ G2G กับประเทศจีน เพิ่มเป็น 500,000 ตัน และการเจรจา MOU กับญี่ปุ่นและสิงคโปร์ เพื่อรักษาโควตาข้าวไทย นอกจากนี้ ยังเตรียมผลักดันการปรับตัวของเกษตรกรสู่การปลูกพืชคุณภาพสูง เพื่อลดความเสี่ยงจากการแข่งขันโลกและสภาพอากาศ

6. เสริมแกร่งผู้ประกอบการ SMEs และเพิ่มมูลค่าสินค้าไทย โดยสนับสนุนการเข้าถึงตลาดใหม่ (เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง แอฟริกา ลาตินอเมริกา) พัฒนาศักยภาพด้วยเทคโนโลยี สนับสนุนสินเชื่อ การใช้เครื่องหมายรับรองคุณภาพ พัฒนาแพลตฟอร์ม “MOC+” เพื่ออำนวยความสะดวกและแก้ไขปัญหาให้ SMEs เข้าถึงการสนับสนุนของภาครัฐได้ง่ายขึ้น

7. ปรับกฎระเบียบและใช้เทคโนโลยี : เร่งปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อธุรกิจ รวมถึงการนำ AI มาช่วยวิเคราะห์อุปสงค์-อุปทาน เพื่อให้มาตรการทางการค้าทันต่อสถานการณ์ พร้อมขยายช่องทาง e-Commerce สำหรับสินค้าท้องถิ่นสู่ตลาดสากล

โดยล่าสุดคุณศุภจีแก้ปัญหาทั้งราคาตกต่ำ คุณศุภจีได้มีการเข้าพบเอกอัครราชทูตรัสเซียประจำประเทศไทยเพื่อเจรจาขายข้าวให้กับรัสเซียและสิงคโปร์ โดยเน้น “ข้าวดีของไทย” สร้างความแตกต่างของข้าวไทยกับข้าวประเทศอื่น ๆ คุณศุภจีกลับไปเจรจาภาษีนำเข้ากับสหรัฐฯ

คุณศุภจีได้เจรจากับทูตรัสเซีย เพื่อส่งสินค้าเกษตรของไทยไปยังรัสเซีย โดยพูดคุยกับทูตการค้าของสวีเดนและยุโรป เดินทางไปเจรจาสนธิสัญญาการค้า FTA ระหว่างไทยและแคนาดา หวังให้สามารถเกิดสนธิสัญญา FTA ระหว่างไทย-แคนาดาในปี พ.ศ. 2569 คุณศุภจีเดินทางไปประชุม APEC ที่เกาหลีใต้ ได้พบกับตัวแทนของประเทศชิลีและเปรู และยังหวังเซ็นสัญญาการค้ากับประเทศลาตินและอเมริกา ผู้หญิงเก่งทำงานหนักเพื่อสร้างตลาดใหม่ ๆ ให้กับประเทศไทย สิ่งที่คุณเขียนอยากให้ทีมงานของกระทรวงพาณิชย์ของคุณศุภจีจัดการกับสินค้าที่เข้ามาอย่างผิดกฎหมายและไม่ได้คุณภาพมาตรฐานของสินค้าที่นำเข้าจากจีน และสินค้าเหล่านี้ต้องเสียภาษี VAT 7% แม้แต่สินค้าที่มีราคาต่ำกว่า 1,500 บาท

การเข้าเยือนของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและบรมราชินีนาถยังประเทศจีน ได้รับการต้อนรับอย่างสมเกียรติ เป็นการแสดงจุดยืนที่แข็งแกร่งของไทยต่อท่าทีของสหรัฐฯ เป็นท่าทีและจุดยืนที่กล้าและฉลาดของประเทศไทยและได้รับการตอบสนองจากผู้นำของจีนเป็นอย่างดี

ผู้เขียนยังมีความหวังว่า สักวันรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งจะเปิดโอกาสให้ผู้นำเก่ง ๆ มีสะอาดที่ไม่ได้มาจากนักการเมือง มาช่วยบริหารเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การต่างประเทศและนโยบายการลงทุนการตลาดของประเทศ ใช้การแก้ไขปัญหามีอยู่ หนีออกจากกระเปาะและวิธีการเก่า ๆ ที่เห็นแก่ตัว เห็นแก่พวกพ้อง ประเทศไทยจะได้หลุดจากกับดัก “คอร์รัปชันและการสู้การแข่งขันทั้งตลาดอุตสาหกรรม และเทคโนโลยีให้ทันคนอื่น”

ภาพจาก: กระทรวงพาณิชย์

บทที่ 3

รถไฟฟ้าจีน (EV) ผู้ป่วนอุตสาหกรรมรถยนต์

ประเทศไทยกำลังเป็นสนามแข่งขันที่สำคัญของรถไฟฟ้า (EV) และรถยนต์เครื่องยนต์สันดาปภายใน (ICE) รถไฟฟ้าจากจีนนำโดย BYD กำลังเจาะเข้าสู่อุตสาหกรรมรถยนต์ไทยที่ซึ่งมีรถยนต์จากค่ายญี่ปุ่นกุมตลาดอยู่ที่ 1.65 ล้านคันที่ผลิตในประเทศไทยด้วยระบบเครื่องยนต์ Hybrid Internal Combustion ด้วยการกีดกันทางการค้าจากประเทศยุโรปและสหรัฐฯ ผู้ผลิตรถยนต์จากจีนมุ่งหันเหเข้าตลาดประเทศที่มีรายได้ปานกลางอย่างเช่น ไทย บราซิล มาเลเซีย อินโดนีเซีย และอาร์เจนตินา โดยประเทศเหล่านี้ยังเปิดกว้างสำหรับรถไฟฟ้า จีน อีกทั้งรัฐบาลของประเทศเหล่านี้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับจีน ด้วยความกลัวที่จะเสียการเป็นผู้นำการผลิตรถยนต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Detroit of SE Asia) รัฐบาลไทยให้ผลประโยชน์ด้านภาษีมามากมายกับรถยนต์ไฟฟ้าจีนเพื่อมาตั้งโรงงานในประเทศไทย บริษัทรถยนต์ไฟฟ้าต้องการสร้างฐานการผลิตในประเทศไทย นำโดย BYD SAIC และ Chery

1. ห่วงโซ่อุปทานของการผลิตรถยนต์ของไทยมีความพร้อม
2. ประเทศไทยเป็นประเทศที่อยู่ท่ามกลางประเทศที่รถไฟฟ้าจีนอยากทำตลาด
3. รัฐบาลไทยเป็นมิตรที่ดีกับรัฐบาลจีน

นอกจากประเทศไทย บริษัทรถไฟฟ้าจีนยังเล็งเห็นถึงประเทศที่สำคัญ คือ บราซิล ที่รัฐบาลบราซิลให้ผลประโยชน์ด้านภาษี (Decentralized Incentive Tax) และเป็นที่ยอดนิยมสำหรับส่งเข้าตลาดประเทศลาตินอเมริกา บริษัทรถไฟฟ้าจีนยังเล็งเห็นถึงประเทศยุทธศาสตร์สำคัญอีกหนึ่งประเทศคือ ประเทศฮังการี เพื่อผลิตรถไฟฟ้าเข้าสู่ตลาดประเทศยุโรป

รัฐบาลจีนให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมรถไฟฟ้าจีนอย่างมาก กว่า 10 ปีที่รัฐบาลจีนให้สิทธิประโยชน์แก่นักธุรกิจที่ผลิตรถไฟฟ้า จนมีผู้ผลิตรถไฟฟ้ามากกว่า 500 บริษัทในจีน แต่เนื่องจากการแข่งขันแบบคนจีน (ปลาตัวใหญ่กินปลาตัวเล็ก) จนในที่สุดมีบริษัทรถไฟฟ้าใหญ่ ๆ คือบริษัทที่อยู่รอด บริษัท Start-Up ที่เข้ามาผลิตรถไฟฟ้าในจีนต่างศูนย์หายไป สำหรับผู้ผลิตรถยนต์ในระบบ ICE จากค่ายยุโรปและอเมริกาในจีนต่างต้องปิดตัวลง บริษัท โฟล์คสวาเกน ซึ่งเคยเป็นผู้ผลิตรถยนต์ที่ใหญ่ที่สุดจีน ประกาศปิดโรงงานต่าง ๆ ในจีนตั้งแต่ตุลาคมนี้เป็นต้นไป ในขณะที่บริษัทรถยนต์ค่ายญี่ปุ่น โดยเฉพาะโตโยต้าที่ต้องปรับตัวเข้าสู่กับระบบ

รถไฟฟ้าในจีน แต่โตโยต้ายังยืนยันที่จะพัฒนาระบบ Hybrids และยังยืนยันหัดเป็นหมายเลข 1 ในการผลิตรถยนต์ในโลกนี้

ประวัติศาสตร์ได้บ่งบอกถึงความสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์

อุตสาหกรรมยานยนต์มีบทบาทในการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ อุตสาหกรรมยานยนต์ในสหรัฐทำให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องมากมาย เช่น อุตสาหกรรมเหล็กروب ๆ ทะเลสาบมิชิแกน อุตสาหกรรมปิโตรเคมีروب ๆ อ่าวเม็กซิโก ความเจริญด้านความรู้เรื่องยางروب ๆ รัฐโอไฮโอ รวมถึงการพัฒนาทางหลวง เพื่อตอบสนองความต้องการด้านคมนาคม ทำให้จำนวนรถยนต์ในสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและกลายเป็นปัจจัยที่ 5 สำหรับครัวรั้วชาวอเมริกัน

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เยอรมนี อิตาลี และญี่ปุ่นตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของสหรัฐฯ ทั้งด้านอำนาจการเงิน เศรษฐกิจ และการเมือง โดยสหรัฐฯ ใช้นโยบายจากแผนมาร์แชลล์ (Marshall Plan) เพื่อให้ประเทศเหล่านี้สร้างเศรษฐกิจในประเทศของตนได้ (ภายใต้อิทธิพลด้านการเงินที่แข็งแกร่งของสหรัฐฯ และในอัตราการแลกเปลี่ยนดอลลาร์สหรัฐต่อสกุลเงินในประเทศนั้น ๆ)

ญี่ปุ่นและยุโรปต่างเร่งพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศ เริ่มด้วยอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานจำนวนมาก เพื่อให้เกิดรายได้ต่อประชากรมากขึ้น และอุตสาหกรรมปิโตรเคมีก็ถูกเร่งพัฒนา รวมทั้งอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ทำให้เกิดอุตสาหกรรมปิโตรเคมี เช่น พลาสติกบรรจุหีบห่อสินค้าอุปโภค บริโภค อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า อุตสาหกรรมเหล็ก อุตสาหกรรมยานยนต์ที่ต้องใช้ผลิตภัณฑ์จากปิโตรเคมี (พลาสติกและยางสังเคราะห์) และอื่น ๆ

นี่คือที่มาของการรีบเร่งพัฒนาอุตสาหกรรมเหล่านี้ เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งของอุตสาหกรรมยานยนต์ที่เกิดขึ้นในยุโรปและญี่ปุ่น ตามมาด้วยอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ อันนำมาซึ่งการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ ในเยอรมนี รวมถึงกลุ่มประเทศในยุโรปและญี่ปุ่นเมื่อปี ค.ศ. 1950-1990

ถ้าศึกษาประวัติศาสตร์ผู้คิดค้นรถยนต์คนแรกคือ Karl Friedrich Benz เขาได้ดัดแปลงเอาเครื่องยนต์ระบบเผาไหม้ภายใน (Internal Combustion Engine – ICE) ที่ประดิษฐ์โดย Nicéphore Niépce (ในปี ค.ศ. 1807) มาดัดแปลงเป็นรถยนต์ด้วยเครื่องยนต์ ICE คันแรกในปี ค.ศ. 1885 และ นักประดิษฐ์ชาวอเมริกายุคต้นก็เริ่มพัฒนารถยนต์ในสหรัฐฯ ในช่วงยุคต้น ๆ ของสหรัฐฯ พบว่ามีการประดิษฐ์รถยนต์ในรุ่นแรก ๆ ในช่วงต้นปี ค.ศ. 1900 เฮนรี ฟอร์ด (Henry Ford) ตั้งใจจะผลิตรถยนต์ให้เป็นพาหนะสำคัญของชาวอเมริกาแทนรถม้า โดยตั้งเป้าว่ารถยนต์ต้องมีราคาไม่แพงกว่ารถม้ามากนัก เขาเล็งเห็นว่ารถยนต์จะเป็นยานพาหนะสำคัญในอนาคต เพราะรถม้าจะต้องเสียค่าดูแลรักษาม้าเป็นจำนวนมาก เขาตั้งใจผลิตรถยนต์ให้มีราคาพอสมควรและมีความคงทน

เฮนรี ฟอร์ด พัฒนาระบบการผลิตแบบสายพาน (assembly line) ขึ้นมาเพื่อทดแทนการผลิตรถยนต์แบบดั้งเดิมที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเพียงไม่กี่คนในการสร้างรถยนต์ 1 คัน เขาได้นำระบบสายพานมาใช้ในการผลิต โดยให้อุปกรณ์ไหลไปตามสายพานและให้คนงานประกอบรถยนต์ไปทีละส่วน จนกลายเป็นต้นตำหรับการผลิตในอุตสาหกรรมปัจจุบัน ระบบสายพานการผลิตนี้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมาก ทำให้ฟอร์ดผลิตรถยนต์ได้ในราคาถูกลงและมีคุณภาพที่ดีขึ้น

ทั้งนี้ เฮนรี ฟอร์ด ยังต้องการผลิตรถยนต์ให้มีสิ่งส่วนที่ซ่อมแซมได้ และต้องมีราคาใกล้เคียงกับรถม้าที่ใช้ขณะนั้น เขาจึงจำกัดแบรนด์รถยนต์ให้เหลือ 1-2 แบบ โดยฟอร์ดสีดำ รุ่นโมเดลที (Ford Model T) เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในสหรัฐฯ และครองความเป็นเจ้าตลาดนานถึง 20 ปี

ช่วงปลาย ค.ศ. 1950 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เศรษฐกิจในสหรัฐฯ เติบโตอย่างรวดเร็ว รายได้ของประชากรสูงขึ้น สถานการณ์และความต้องการของผู้ใช้รถจึงเปลี่ยนไป พวกเขาไม่ต้องการใช้เครื่องยนต์ฟอร์ตส์ดำเพียงอย่างเดียว แต่ เฮนรี ฟอร์ด ปฏิเสธที่จะยอมรับว่า “เมื่อเวลาเปลี่ยนความต้องการผู้ใช้รถยนต์ย่อมเปลี่ยนตาม”

เขายังคงเหนียวแน่นกับการผลิตและพัฒนาฟอร์ต โมเดลที่ สืดต่อไป เวลานั้น อัลเฟรด พี. สโลน (Alfred P. Sloan) จาก เจนเนอรัล มอเตอร์ ได้มองเห็นการเปลี่ยนแปลงนี้ เขาตอบสนองความต้องการของสังคมที่ร่ำรวยขึ้น ด้วยการสร้างกลยุทธ์เชิงรุกทางคุณค่าผลิตภัณฑ์

เจนเนอรัล มอเตอร์ผลิตรถยนต์ใหม่ ๆ ออกมา หลายรูปแบบ เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับผู้บริโภคได้แก่

Chevrolet for hoi polloi: สำหรับบุคคลทั่วไป

Oldsmobile for the comfortable but discreet: สำหรับความสะดวกสบายและสมฐานะ

Pontiac for the poor but proud : สำหรับคนจนที่มีความภาคภูมิใจ

Buick for the striving: สำหรับผู้เปี่ยมด้วยพลัง

Cadillac for the rich: สำหรับคนที่ร่ำรวย

กลยุทธ์การตลาดของ อัลเฟรด พี. สโลน ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก เฮนรี ฟอร์ด เองก็ได้พยายามปรับปรุงกระบวนการการผลิตเพื่อลดต้นทุน แต่เพราะยังคงยึดติดอยู่กับว่ารถยนต์ฟอร์ตส์ดำเท่านั้น มารัฐอีกทีก็เสียส่วนแบ่งให้กับ เจนเนอรัล มอเตอร์ ไปแล้วทั้งนี้ เจนเนอรัล มอเตอร์ได้ก้าวขึ้นเป็นผู้นำในตลาดรถยนต์ของสหรัฐฯ โดยฟอร์ดและไครสเลอร์ (Chrysler) ตามหลังมาตลอด 4 ทศวรรษ

ในช่วงปี ค.ศ. 1950-1990 รถยนต์ขนาดใหญ่ (8 สูบ) ถูกผลิตออกมา พร้อมกับปีกท้ายที่ทำให้ดูโฉบเฉี่ยว เพื่อแสดงถึงฐานะและความฟุ่มเฟือยทางสังคมของสหรัฐฯ เป็นช่วงที่อุตสาหกรรมยานยนต์ในสหรัฐฯ เจริญสุดขีด ก่อให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ มากมายแต่ด้วยความเป็นรถพวงมาลัยซ้าย จึงถูกจำกัดอยู่แค่เฉพาะตลาดในอเมริกาเท่านั้น ไม่ได้รับความนิยมจากประเทศที่ใช้ระบบการจราจรแบบอังกฤษซึ่งเป็นพวงมาลัยขวา

ขณะเดียวกันค่ายรถในยุโรปอย่างเมอร์เซเดส-เบนซ์ โฟล์คสวาเกน และบีเอ็มดับเบิลยู เริ่มนำรถสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ออกมาพัฒนาใหม่ ด้วยความเป็นเลิศด้านวิศวกรรมเครื่องยนต์ของชาวเยอรมัน ทำให้รถจากค่ายเมอร์เซเดส-เบนซ์เข้าครองความเป็นเจ้าตลาดรถหรูในเอเชียโดยมีรูปดาว 3 แฉก เป็นสัญลักษณ์ของความมีฐานะ

นอกจากนี้ยังมีรถจากค่ายอื่น ๆ เช่น รถเตาของโฟล์คสวาเกนที่ใช้เครื่องยนต์หลัง และมีระบบระบายความร้อนด้วยลม เป็นรถยนต์นิยมของหนุ่มสาว ส่วนบีเอ็มดับเบิลยูตามหลังเมอร์เซเดส-เบนซ์มาติด ๆ ด้วยการพัฒนาเครื่องยนต์ที่มีราคาถูกกว่า ฟังอังกฤษก็ส่งรถออสติน (Austin) โดยเฉพาะรุ่นออสติน-มินิ (Austin-Mini) ออกมาชิงตลาดในกลุ่มหนุ่มสาวแม้แต่รถยนต์หรูอย่างจากรัวร์ (Jaguar) และโรลส์-รอยซ์ (Rolls-Royce) ก็กลายเป็นสัญลักษณ์ขี้อูฐฐานะของผู้ใช้ ทางฝั่งค่ายรถยนต์ฝรั่งเศสได้ส่งเปอโยต์ (Peugeot) ซีตรอง (Citroën) และเรอโนลต์ เข้ารุกในตลาดเอเชีย ซึ่งระบบไฮดรอลิกของซีตรอง ได้รับการยอมรับว่าเป็นระบบของรถยนต์ที่หนึ่งให้ความนิ่มนวลในการเดินทาง กระนั้นค่ายรถฝั่งอิตาลีก็ส่งรถเฟียตเข้ามาชิงตลาดในเอเชียเช่นกัน

วิกฤตน้ำมันและการเปลี่ยนโฉมหน้าในอุตสาหกรรมยานยนต์

ในช่วง ค.ศ. 1980 สิ่งทั่วโลกเผชิญอยู่คือราคาน้ำมันที่พุ่งสูงขึ้นก่อน ค.ศ. 1970 บ่อน้ำมันต่าง ๆ ในกลุ่มประเทศอาหรับอยู่ในมือของผู้ขูดเจาะน้ำมันของบริษัทใหญ่ ๆ จากสหรัฐฯ อังกฤษ และฝรั่งเศส ในช่วงต้น ค.ศ. 1970 บ่อน้ำมันทั้งหลายถูกเวนคืนเป็นของรัฐ ราคาน้ำมันเพิ่มขึ้นจาก 20 เซนต์กว่า ๆ ต่อบาร์เรลเป็น 1 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล และเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วถึง 12 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล

ประเทศต่าง ๆ ในอาหรับตั้งองค์กรร่วมประเทศผู้ผลิตน้ำมันเพื่อการส่งออก (OPEC) ขึ้นมาควบคุมราคาและปริมาณการผลิตน้ำมัน กลุ่มประเทศโอเปกร่ำรวยขึ้นจากน้ำมันดิบแต่อุตสาหกรรมและผู้บริโภคทั่วโลกกลับตกอยู่ในความโกลาหล เพราะต้นทุนสินค้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วง ค.ศ. 1970-1980

จากราคาน้ำมันที่สูงขึ้นทำให้ค่านิยมและบทบาทของรถยนต์เปลี่ยนไป ผู้บริโภคตระหนักเรื่องการประหยัดน้ำมันมากขึ้น ญี่ปุ่นนำเทคโนโลยีและระบบการควบคุมคุณภาพมาใส่ในอุตสาหกรรมยานยนต์ โดยตั้งใจว่ารถยนต์ต้องคงทน ทนทาน และประหยัดน้ำมัน ขณะที่อุตสาหกรรมยานยนต์ในสหรัฐ่ายังคงปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงในทิศทางนี้ แม้แต่ เจนเนอรัล มอเตอร์ส ซึ่งเคยเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและผลิตรถยนต์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ก็ยังเพิกเฉยกับการเปลี่ยนแปลงนี้

ผู้ผลิตรถยนต์ในสหรัฐฯ ใช้การตลาดเป็นตัวนำในการแข่งขันดังนั้นจะเห็นได้จากโฉมหน้าของรถยนต์ที่ออกใหม่เป็นระยะ แต่เทคโนโลยีของรถยนต์ในช่วงนั้นกลับไม่ค่อยปรับปรุงให้ดีขึ้นสักเท่าไร เครื่องยนต์และลูกสูบยังมีขนาดใหญ่ มีอัตราการสูบที่ต่ำ ขณะที่รถยนต์ญี่ปุ่นจะเพิ่มพลังงานเครื่องยนต์และลูกสูบที่เล็กกว่า แต่มีอัตราส่วนที่สูบอัดสูงกว่า

นี่คืออีกหนึ่งสาเหตุที่รถยนต์ขนาดเล็กและกลางของฮอนด้า โตโยต้า หรือนิสสัน (Nissan) เข้ามาตีตลาดในสหรัฐฯ ได้ง่าย ด้วยราคาที่ถูกลงกว่า คงทน และทนทานต่อการใช้งานได้ดีกว่า ประหยัดน้ำมันได้มากกว่า โดยทั้งโตโยต้าและฮอนด้าต่างเข้าไปตั้งโรงงานในสหรัฐฯ เพื่อแย่งตลาดที่ใหญ่ที่สุด

การพัฒนาของ Toyota (โดย Toyota Family)

ซากิชิ โทโยดะ “ราชานักประดิษฐ์” ของชาวญี่ปุ่น ผู้พัฒนาเครื่องจักรผ้าทอที่ต้องใช้แรงงานคน มาเป็นการขับเคลื่อนด้วยพลังงานจากเครื่องจักรไอน้ำ ในปี ค.ศ. 1926 ซะกิชิตั้งบริษัท โตโยดะ ออโตเมติก ลูม เวกส์ (Toyoda Automatic Loom Works) ผลิตเครื่องจักรทอผ้าที่ทำงานโดยอัตโนมัติ ซึ่งกลายเป็นต้นแบบและเป็นที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในปี ค.ศ. 1929 ซะกิชิ ได้ส่งลูกชายคือ คิอิจิโร โทโยดะ ไปอังกฤษเพื่อเจรจายาสหสิทธิบัตรเครื่องจักรทอผ้าอัตโนมัติให้แก่ บริษัทแพลตต์ บราเธอร์ส (Platt Brothers) ได้เงินมา

จำนวน 1 แสนปอนด์ และเงินก้อนนี้เองที่คิอิโรนำมาเป็นทุนรอนก่อตั้ง บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ คอร์ปอเรชั่น (Toyota Motor Corporation) ในปี ค.ศ. 1930

คิอิโร โตโยตะ เกิดที่ในเมืองนาโงยะ จบการศึกษาด้านวิศวกรรมจากมหาวิทยาลัยโตเกียว และเดินทางไปฝึกงานที่ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ก่อนกลับมาทำงานใน บริษัท โตโยต้า อินดัสตรี คอร์ปอเรชั่น (Toyota Industry Corporation) คิอิโรมีความสนใจเรื่องรถยนต์และชอบศึกษาค้นคว้า เขาซื้อรถเซปเรเลตมาศึกษาด้วยการถอดเครื่องยนต์และประกอบขึ้นใหม่ ในปี ค.ศ. 1934 คิอิโรและทีมวิศวกรก็ผลิตรถยนต์ต้นแบบของตัวเองได้ และเริ่มผลิตรถยนต์โตโยต้าออกจำหน่ายในปี ค.ศ. 1935

คิอิโรนำประสบการณ์จากการเข้าชมโรงงานฟอร์ดและเจนเนอรัล มอเตอร์ ในสหรัฐฯ และจากการอ่านหนังสือ “Today and Tomorrow” ของ เฮนรี ฟอร์ด ซึ่งกล่าวถึงระบบสายพานและการประหยัดจากขนาดการผลิต (Economy of Scale) มาเป็นต้นแบบของการตั้งโรงงานโตโยต้า

คิอิโรเริ่มต้นกระบวนการผลิตรถยนต์โตโยต้า ด้วยการศึกษาระบบผลิตของเฮนรี ฟอร์ด และนำหลักการจากระบบการผลิตแบบทันเวลาพอดีมาประสานกันอันเป็นที่มาของระบบคัมบัง จริง ๆ แล้วคิอิโรเรียนรู้ระบบคัมบังมาจากการไปดูระบบ “ซูเปอร์มาร์เก็ตในสหรัฐฯ” ซึ่งเป็นระบบการจัดการคลังสินค้าที่มีประสิทธิภาพ

คิอิโรสร้าง บริษัทโตโยต้า ขณะเดียวกันกับที่สงครามโลกครั้งที่ 2 กำลังปะทุขึ้น ผลพวงจากสงครามทำให้อุตสาหกรรมยานยนต์ของเขาประสบปัญหา คิอิโรต้องลดกำลังการผลิตและปลดคนงานออก ก่อให้เกิดการต่อต้านอย่างรุนแรงจนต้องถอนตัวออกจากตำแหน่งประธานบริษัทและให้ เอจิ โตโยตะ (Eiji Toyoda) ขึ้นรับตำแหน่งประธานคนต่อไป

เอจิ โตโยตะ เป็นลูกพี่ลูกน้องกับ คิอิโร จบการศึกษาด้านเครื่องกลจากมหาวิทยาลัยหลวงโตเกียว (Tokyo Imperial University) หรือ มหาวิทยาลัยโตเกียวในปัจจุบัน เอจิเป็นผู้ก่อตั้งห้องทดลองเครื่องยนต์ และทำการวิจัยเครื่องยนต์ เพราะเชื่อในเรื่องการเรียนรู้จากการลงมือทำ

สมัยที่เอจิ โตโยตะ เป็นประธานบริษัทโตโยต้า มอเตอร์นั้น เขานำพาองค์กรให้รอดพ้นจากช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของวิกฤตหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และทำให้เจริญเติบโตในช่วงปี ค.ศ. 1960-1980 โดยมี ไทอิชิ โอโนะ (Taiichi Ohno) เป็นผู้จัดการโรงงาน ทั้งนี้ ไทอิชิ ได้ดัดแปลงกระบวนการผลิตของฟอร์ดมาใช้ในโรงงานโตโยต้าเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นั่นคือ คุณภาพสูง ต้นทุนการผลิตต่ำ ระยะเวลาการส่งมอบสินค้าสั้น และมีความยืดหยุ่น

เอจิ ได้ซึมซับแนวคิดด้านคุณภาพของเดมมิง ที่มุ่งเน้นเรื่องคุณภาพและความต้องการของลูกค้าเป็นหลัก เขาขยายคำจำกัดความของคำว่าลูกค้าให้กว้างออกไป โดยรวมถึงลูกค้าภายในและภายนอก พนักงานทุกคนหรือขั้นตอนแต่ละขั้นตอนในสายการผลิตถัดไปถูกจัดให้เป็น “ลูกค้า” คนถัดไปและต้องได้รับการตอบสนองอย่างถูกต้องในสิ่งที่ต้องการ ตรงตามเวลาที่ต้องการ กระบวนการถัดไปถูกชี้ตัวไว้ว่าเป็น “ลูกค้า”

เดมมิง สอนชาวญี่ปุ่นถึงกระบวนการแก้ปัญหาโดยใช้ “Plan-Do-Check-Act (PDCA)” ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ตรงกับชื่อเรียกในภาษาญี่ปุ่นว่า ไคเซ็น (Kaizen) และกระบวนการสร้างความก้าวหน้าของการปรับปรุงพัฒนาให้เพิ่มพูนยิ่งขึ้น

ระบบไคเซ็นช่วยฝึกทักษะพนักงานแต่ละคนให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพภายในกลุ่มเล็ก ๆ รวมถึงการแก้ปัญหา การจัดทำเอกสารและการปรับปรุงกระบวนการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลกับการบริหารจัดการตนเองภายในกลุ่มเพื่อนร่วมงาน ระบบไคเซ็นช่วยผลักดันให้เกิดการตัดสินใจ (หรือการสร้างแผนงาน) ลงไปยังระดับพนักงาน และทำให้เกิดการอภิปรายอย่างเปิดกว้าง ไคเซ็นเป็นปรัชญาต้นแบบนำไปสู่การดำเนินการตามระบบการผลิตแบบโตโยต้า

“ สิ่งที่เราต้องทำทั้งหมดคือ ต้องพิจารณาตั้งแต่ช่วงเวลาที่ลูกค้าสั่งซื้อจนถึงเมื่อเราได้รับเงินจากลูกค้า และเราจะลดช่วงเวลานั้นให้สั้นลงได้ และขจัดความสูญเปล่าที่ไม่ช่วยเพิ่มคุณค่า ”

โทอิจิ โอนะ
ผู้คิดค้นระบบการผลิตแบบโตโยต้า

การพัฒนาการผลิตของโตโยต้า

การพัฒนาการผลิตของโตโยต้า เริ่มหลังปี ค.ศ. 1960 ในขณะนั้นโรงงานผลิตยังมีขนาดเล็ก โตโยต้าต้องสร้างความหลากหลายของยานยนต์บนสายการประกอบเดียวกันเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ฉะนั้นกฎเกณฑ์สำคัญสำหรับการปฏิบัติการคือ “ความยืดหยุ่น” ในขณะที่ฟอร์ดและเจนเนอรัล มอเตอร์ ยังดำเนินการผลิตครั้งละมาก ๆ เพื่อให้คุ้มค่าจำนวนการผลิต ทั้ง 2 โรงงานจึงมีเครื่องมือการผลิตขนาดใหญ่เพื่อที่จะผลิตให้ได้มากที่สุดและถูกที่สุด แต่สิ่งที่โตโยต้าค้นพบคือ การทำสายพานให้ยืดหยุ่น (Flexible) และทำให้ได้คุณภาพดีที่สุด รวมถึงใช้พื้นที่และอุปกรณ์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้ได้สินค้าคุณภาพที่ดีที่สุด โตโยต้ามุ่งเน้นการจัดความสูญเปล่าของเวลาและวัตถุดิบจากทุกขั้นตอนในกระบวนการผลิต

โตโยต้าใช้ระบบคัมบัง หรือ ระบบดึงมาปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้สั้นไหล และกลายเป็นระบบการผลิตที่ใช้เวลาการทำงานสั้น (Short Lead Time) มีอัตราการปรับเปลี่ยนสินค้าคงคลังในระดับสูง (High Inventory Turnover) ทำให้เกิดประสิทธิภาพการหมุนเวียนการผลิตที่ดีและเกิดความยืดหยุ่นได้สูงสุด

ระบบการผลิตแบบทันเวลาพอดี

คำกล่าวของ โทอิจิ โอนะ ผู้ซึ่งถูกยกย่องว่าเป็นบิดาของระบบการผลิตแบบโตโยต้าที่ว่า “แม้กระบวนการผลิตอัตโนมัติจะทรงประสิทธิภาพแต่บางครั้งกระบวนการผลิตที่ใช้ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยมือ ก็ช่วยให้เราเข้าใจถึงรายละเอียดการผลิต การออกแบบ และควบคุมโดยผู้ปฏิบัติการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเสริมกระบวนการผลิตอัตโนมัติ”

เขากล่าวว่า “ผู้บริหารต้องหมั่นเยี่ยมสายการผลิตโดยมีแนวคิดที่จะปรับความสูญเปล่าที่ไม่ทำให้เกิดคุณค่าเพิ่ม การจัดเวลาและทรัพยากรที่สูญเปล่า การสร้างคุณภาพขึ้นในระบบการทำงาน การค้นหาทางเลือกต่าง ๆ ที่มีต้นทุนต่ำและเชื่อถือได้ ไปจนถึงเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีราคาแพง การทำให้กระบวนการทางธุรกิจมีความสมบูรณ์แบบ และสร้างวัฒนธรรมในการเรียนรู้สำหรับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง”

ด้วยระบบการผลิตแบบโตโยต้า ทำให้โตโยต้าพัฒนาตัวเองขึ้นมาเป็นผู้ผลิตรถยนต์อันดับ 1 ของประเทศญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1990 และเป็นอันดับที่ 4 รองจากบริษัทผู้ผลิตรถยนต์ “3 ค่ายยักษ์ใหญ่ (Big 3)” ในเมือง ดีทรอยต์แต่ในปี ค.ศ. 2003 โตโยต้ากลับมียอดจำหน่ายในอเมริกาเหนือมากกว่า ไครสเลอร์ โดยในปี ค.ศ. 2002 โตโยต้า เลกซัส มียอดจำหน่ายกว่า 1.8 ล้านคันในอเมริกาเหนือ และมียอดการผลิตกว่า 1.2 ล้านคันในอเมริกา

ในปี ค.ศ. 2003 โตโยต้ากลายเป็นรถยนต์ที่มียอดขายมากกว่าฟอร์ด โดยโตโยต้า คัมรี คือรถยนต์ที่ขายดีที่สุด在美国 และก่อนหน้านี้ 5 ปี โตโยต้า โคโรลล่า เป็นรถยนต์ขนาดเล็กที่ขายดีที่สุดในโลก รถยนต์ไฮออคซ์ ซึ่งออกสู่ตลาดสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1989 มียอดขายสูงกว่า บีเอ็มดับเบิลยู คาดีลแล็ก และเมอร์เซเดส-เบนซ์ ในปี ค.ศ. 2002

อากิโอะ โตโยดะ (Akio Toyoda)

ในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 2009 อากิโอะ โตโยดะ ลูกชายของ โชอิชิโร โตโยดะ (Shoichiro Toyoda) และหลานชายของ คิอิชิโร โตโยดะ ขึ้นมารับตำแหน่งประธานโตโยต้าคนที่ 4 แทน โยชิมิ อินาบะ (Yoshimi Inaba)

อากิโอะจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแบ็บสัน (Babson College) มหาลัยที่มีชื่อเสียงด้านการสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการ อากิโอะขึ้นมาดำรงตำแหน่งผู้บริหารในวัย 53 ปี โดยไม่ผ่านการได้ตำแหน่งงานในโตโยต้ามาก่อน จึงมีผู้สงสัยในความสามารถของเขา

นับจากเข้าดำรงตำแหน่งประธานบริษัท โชคก็ไม่ได้เข้าข้างเลย เพราะทันทีที่ขึ้นมารับตำแหน่งก็เกิดปัญหาความขัดข้องร้ายแรงจากรถเลกซ์ส 350 (Lexus 350) ซึ่งเป็นรถราคาแพงที่ขายดีที่สุด在美国 อุบัติเหตุนี้เกิดจากการที่คนขับรถถอนคันเร่งและเบรกไม่อยู่ (ภายหลังสืบทราบว่าเป็นการที่วางพรมรถยนต์ไม่ดี)

โตโยต้าต้องเรียกรถคือทันที 3.8 ล้านคัน และเรียกรถรุ่นต่างๆ คืนในเวลาต่อมา สรุปรวมเลกซ์สเรียกรถคือทั้งสิ้น 8 ล้านคัน (ซึ่งเป็นจำนวนใกล้เคียงกับจำนวนที่ผลิตรถโตโยต้าต่อปี) ในปี ค.ศ. 2009 โตโยต้ามีผลประกอบการขาดทุนอยู่ที่ 4.48 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ แม้ยอดการผลิตภายในปีนั้นจะมีสูงถึง 9.2 ล้านคัน แต่ความเชื่อมั่นของลูกค้ากลับลดฮวบลงทันที ยอดจำหน่ายรถในปี ค.ศ. 2010 จึงเหลือเพียง 7.2 ล้านคัน ส่วนแบ่งตลาดในสหรัฐ ลดลงจาก 18.3 เปอร์เซ็นต์ในปี ค.ศ. 2009 เหลือเพียง 10.9 เปอร์เซ็นต์ในปี ค.ศ. 2011

อากิโอะต้องรีบปรับกระบวนการการบริหารและการตลาดของโตโยต้าในสหรัฐฯ อย่างเร่งด่วน พร้อมกับค้นพบว่าตนยังไม่มีอะไรโดดเด่นเหนือคู่แข่งในสหรัฐฯ (ในขณะนั้นโตโยต้ายังไม่ประสบความสำเร็จในตลาดยุโรป) โตโยต้าจึงต้องปรับเปลี่ยนการบริหารให้มีความยืดหยุ่นและรวดเร็วขึ้น อากิโอะได้ลดขั้นตอนการตัดสินใจลงและให้มีการตัดสินใจจากบนสู่ล่างมากยิ่งขึ้น เพื่อรักษาความเร็วในการตัดสินใจ

“อากิโอะ โทโยตะ
เน้นความเร็วและความยืดหยุ่น
ในการบริหารในองค์กรของเขา”

ในช่วงที่ อากิโอะ เข้ามาบริหารงานโตโยต้านั้นตรงกับช่วงวิกฤตเศรษฐกิจโลกและขณะที่ญี่ปุ่นกำลังปรับปรุงการบริหารและการตลาดเพื่อเพิ่มยอดขาย ญี่ปุ่นก็ประสบอุทกภัยร้ายแรงถึง 2 ครั้งในปี ค.ศ. 2011 และประสบเหตุอุทกภัยในไทยตอนปลายปี ทำให้การผลิตรถยนต์ของโตโยต้าต้องหยุดชะงักเพราะขาดชิ้นส่วนสำคัญสำหรับป้อนโรงงาน ยอดผลิตของโตโยต้าลดลงและตกมาเป็นอันดับ 3 รองจากเจนเนอรัล มอเตอร์ และโฟล์คสวาเกน

ปัจจุบัน อากิโอะ ให้ความสนใจด้านการพัฒนาเทคโนโลยีเครื่องยนต์และการออกแบบ โดยตั้งเป้าหมายว่า โตโยต้าต้องเป็น “รถที่ดีกว่าตลอดเวลา (Always better cars) จากเดิมที่เคยเป็นสัญลักษณ์ของความคงทนถาวรและมีสมรรถนะที่เชื่อถือได้ เป็นรถสำหรับการใช้เดินทางที่คงทน แต่โตโยต้าละเลยการออกแบบและการปรับปรุงเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง กระทั่งรถยนต์ของเกาหลียิ่งแซงหน้าโตโยต้าในเรื่องการออกแบบ

โตโยต้าจึงหันกลับมาให้ความสนใจเทคโนโลยีรถไฟฟ้ามากขึ้นด้วยการพัฒนา โตโยต้า พริอุส (Prius Plug-in) เพื่อแข่งกับรถยนต์เชฟโรเลต โวลต์ (Chevrolet Volt) จากเจนเนอรัล มอเตอร์ ด้านการออกแบบนั้น เลกซัส แอลเอฟเอ (Lexus LFA) ซูเปอร์คาร์รุ่นแรกที่ยกจำหน่ายในปี ค.ศ. 2013 ได้ปรับให้มีรูปร่างที่โฉบเฉี่ยวแบบสปอร์ต ตัวถังเปลี่ยนจากอะลูมิเนียมเป็นคาร์บอนไฟเบอร์เพื่อลดน้ำหนัก และสามารถวิ่งด้วยความเร็วสูงสุด 180 ไมล์ต่อชั่วโมง

รถยนต์ Prius เป็นรถยนต์ Hybrid คันแรกในโลกที่ใช้ทั้งระบบไฟฟ้าจากแบตเตอรี่และพลังงานจากเครื่องยนต์สันดาป โตโยต้าคือผู้สร้างเทคโนโลยี Hybrid นี้ไว้คนเดียว มีการขายเทคโนโลยีนี้ให้กับการผลิตรถยนต์ยี่ห้ออื่น ๆ ทำให้เทคโนโลยี Hybrid ทั้งระบบเบนซิลและดีเซลเติบโตร เป็นที่นิยมในอุตสาหกรรมรถยนต์ จนกระทั่ง Elon Musk ผู้ก่อตั้ง Space X อันโด่งดัง ให้ความสนใจในการพัฒนารถไฟฟ้า เพราะปัญหามลพิษจากระบบขนส่งภายในเมืองใหญ่ ๆ ที่ขยายตัวขึ้น เครื่องยนต์ระบบเผาไหม้ภายใน เป็นหนึ่งในปัญหาของก๊าซเรือนกระจก Elon Musk เริ่มพัฒนารถยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยระบบไฟฟ้าจากแบตเตอรี่ อันที่จริง บริษัท Tesla Motors ก่อตั้งโดย Martin Eberhard และ Marc Tarpenning ทั้งสองชายบริษัท Tesla ให้กับ Elon Musk ในช่วงที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 2008

Tesla Motors ได้สร้างรถ Sport Car ‘Tesla Roadster’ และรถยนต์ 4 ประตู Model S ออกมาในปี ค.ศ. 2012 ตามมาด้วย Tesla Model X รถไฟฟ้าของ Tesla กลายเป็นเทคโนโลยีรถยนต์ใหม่ที่แย่งชิงกับรถยนต์สันดาปภายใน

อุตสาหกรรมรถยนต์ในประเทศจีน

เพราะการเติบโตของเมืองใหญ่ ๆ ในประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศที่กำลังพัฒนาระบบขนส่งภายในเมือง เป็นเหตุสำคัญหนึ่งในการเกิดภาวะสิ่งแวดล้อมทางอากาศเพราะก๊าซเสียที่ออกจากการเผาไหม้

ของรถยนต์สันดาป ประเทศจีนที่ผลิตรถยนต์ปีละ 10 ล้านคัน ประสบกับปัญหามลพิษทางอากาศอย่างมาก รัฐบาลจีนจึงให้ความสนใจอย่างมาก ในการพัฒนารถยนต์ไฟฟ้าเพื่อแก้ปัญหาภาวะทางอากาศของเมืองใหญ่ ๆ ในปี ค.ศ.2015 รัฐบาลจีนตั้งเป้าที่จะผลิตรถยนต์ไฟฟ้าให้ได้ 3 ล้านคันต่อปี ด้วยนโยบายรัฐบาล ทำให้มหาเศรษฐีจีนในขณะนั้น ทั้ง Jach Ma , Li Ka-shing , บริษัท Alibaba และ Foxconn Technology ต่างให้ความสนใจในโครงการสร้างรถยนต์ไฟฟ้า

ด้วยประชากรจำนวน 1.2 พันล้านคน จีนเป็นตลาดรถยนต์ที่ใหญ่ที่สุด จีนเป็นประเทศที่ผลิตรถยนต์มากที่สุดด้วยจำนวน 29 ล้านคันต่อปี ตามมาด้วยสหรัฐฯ จำนวน 11.2 ล้านคันต่อปี ญี่ปุ่นผลิตจำนวน 9.7 ล้านคันต่อปี โดยมีเยอรมันตามมาที่อันดับ 4 ด้วยปริมาณการผลิต 5.6 ล้านคันต่อปี ประเทศไทยจัดเป็นผู้ผลิตอันดับที่ 10 ด้วยปริมาณการผลิตที่ 1.9 ล้านคันต่อปี (ข้อมูลตัวเลขการผลิตปี ค.ศ. 2017)

อุตสาหกรรมรถยนต์ในจีนเติบโตอย่างก้าวกระโดด และโดดเด่นเป็นพิเศษในตลาดรถยนต์พลังงานไฟฟ้า (EV) ด้วยการสนับสนุนจากรัฐบาล อีกทั้งการพัฒนาด้านเทคโนโลยีด้านเทคโนโลยีและระบบการควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้จีนได้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมรถยนต์ไฟฟ้าและอุตสาหกรรมพลังงานแบตเตอรี่ เนื่องจากตลาดที่มีขนาดใหญ่และมาตรการส่งเสริมของภาครัฐ โครงการกระตุ้น รถเก่าแลกรถใหม่ เป็นโครงการกระตุ้นยอดขายรถยนต์ในจีน อีกทั้งมาตรการทางการเงิน เช่น เงินอุดหนุนและการลดหย่อนภาษี รวมถึงการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและเป้าหมายที่ชัดเจนของรัฐบาล คณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติจีน (NDRC) และกระทรวงการคลังจีนประกาศนโยบาย “เก่าแลกใหม่” ในปี ค.ศ. 2016 รวมทั้งมาตรการทางการเงินสนับสนุนการซื้อรถยนต์

1. การซื้อรถยนต์พลังงานใหม่ (NEV) จะได้รับเงินอุดหนุนสูงสุด 15,000 หยวนต่อคัน
2. การซื้อรถยนต์เชื้อเพลิง (รถยนต์สันดาปภายใน) จะได้รับเงินอุดหนุนสูงสุด 13,000 ต่อคัน

จีนมียอดขายภายในประเทศและส่งออกของรถยนต์พลังงานไฟฟ้าในปี ค.ศ. 2025 อยู่ที่ 16.5 ล้านคัน รถยนต์พลังงานไฟฟ้ามีส่วนในตลาดภายในประเทศจีน ร้อยละ 55 โดยมี BYD ครองตลาด ร้อยละ 22 และ Geely ร้อยละ 10 มีการร่วมมือกันทั้ง BYD, Changan, และ Geely ในการพัฒนาระบบการขับขี่อัจฉริยะ (Smart Driving for All) และจีนกำลังเข้าสู่เทคโนโลยีการขับขี่อัจฉริยะ

ในขณะเดียวกันประเทศจีนเป็นประเทศที่มีการผลิตรถยนต์ Plug-In Hybrid ที่ใหญ่ที่สุดจาก Volkswagen เทคโนโลยี Hybrid และ Plug-In Hybrid เป็นเทคโนโลยีผ่านจากระบบเครื่องยนต์เผาไหม้ภายในสู่ระบบรถยนต์ไฟฟ้า แต่ผู้เชี่ยวชาญยังเชื่อว่า รถยนต์ไฟฟ้าไม่น่าจะเป็นเทคโนโลยีสุดท้ายของเทคโนโลยีรถยนต์ โตโยต้าหันมาสนใจเครื่องยนต์ Hybrid และพยายามพัฒนาเทคโนโลยี P.T - Catalyst โตโยต้าสามารถประหยัดน้ำมันได้สูงสุด ๆ ถึง 35 กิโลเมตรต่อลิตร โตโยต้าไม่หยุดยั้งที่จะพัฒนาเทคโนโลยี Hybrid ของตัวเอง ทั้งนี้ทั้งนั้นเพื่อรักษาห่วงโซ่อุปทานของโตโยต้าที่สร้างไว้ได้อย่างแข็งแกร่งในเอเชีย

วิกฤตการณ์อุตสาหกรรมยานยนต์ในจีน บทเรียนที่ท้าทาย

ความต้องการรถยนต์จำนวน 10 ล้านคันต่อปี ทำให้จีนเป็นตลาดที่ผู้ผลิตรถยนต์ยี่ห้อใหญ่ ๆ ต้องการ บริษัท Volkswagen เป็นบริษัทที่ประสบความสำเร็จในช่วงปี ค.ศ. 1980-2000 บริษัทแรกที่ร่วมลงทุนผลิตรถยนต์ในจีน SAIC Motor ในจีนร่วมลงทุนกับ Volkswagen ตั้งบริษัท Shanghai Volkswagen Automotive Co., Ltd. (SAIC Volkswagen) ในปี ค.ศ. 1984 Volkswagen ลงทุนกับ FAW ตั้งบริษัท FAW Volkswagen ในปี ค.ศ. 1991 เพื่อผลิต Volkswagen และ Audi ในจีน Volkswagen ประสบความสำเร็จในจีน แต่มาสะดุดขัดตาตัวเองจากกรณีการแจ้งข้อมูลเท็จของการวิจัย “การปลดปล่อยแก๊สของเครื่องยนต์ดีเซล โดยระบบเทอร์โบชาร์จเจอร์ “Turbocharged Direct Injection diesel Engine” Volkswagen ได้พัฒนาระบบเทอร์โบชาร์จเจอร์ของเครื่องยนต์ดีเซลมาตลอดและเป็นจุดแข็งของ Volkswagen เพราะปัญหาเรื่องแรงผล

วิจัยอันเป็นเท็จ ในช่วงปี ค.ศ. 1990-2000 Volkswagen ถูกปรับและใช้เงินกว่า 18.2 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ เพื่อยุติปัญหานี้ CEO ของ Volkswagen ต้องลาออกและถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย นี่คือจุดยุติเทคโนโลยี Turbocharged Direct Injection diesel Engine ที่โดดเด่นของ Volkswagen และหันมาพัฒนารถไฟฟ้า e-Golf และ e-Up ในปี ค.ศ. 2016-2020 แต่รถไฟฟ้าของ Volkswagen ไม่สามารถแข่งขันกับรถไฟฟ้าของจีนที่เสนอราคาที่ถูกลงได้และประกาศปิดโรงงานและการผลิตรถยนต์ในจีนตั้งแต่ตุลาคม ค.ศ. 2025 เป็นต้นไป

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา อุตสาหกรรมรถยนต์ไฟฟ้าของจีนได้ผงาดขึ้นมาเป็นผู้นำระดับโลก รัฐบาลจีนได้ให้ความสำคัญกับการผลิตไฟฟ้าและให้การช่วยเหลือ ทั้งระบบภาษีและการเข้าถึงของเงินทุน ในช่วงเริ่มต้น รัฐบาลจีนมีบทบาทสูงในการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนตลาด โดยเฉพาะด้านนโยบายสนับสนุนการเงินและมาตรการจูงใจทางภาษี อีกทั้งเงินอุดหนุนพิเศษสำหรับผู้ผลิตและผู้ซื้อรถไฟฟ้า และยังให้สิทธิพิเศษการจดทะเบียนรถไฟฟ้าในเมืองใหญ่ ซึ่งมีกฎควบคุมรถ ICE ที่ใช้ในเมืองใหญ่ ๆ อย่างเข้มงวด มีการผลิตไฟฟ้าในจีนอย่างมากมาย

ถามว่ารถ ICE ที่ผลิตในจีนจำนวนหลายล้านคัน จีนจัดการกับรถ ICE อย่างไร จีนขายรถ ICE เหล่านี้ให้กับประเทศรัสเซีย เม็กซิโก บราซิล และประเทศที่รถไฟฟ้ายังไม่เป็นที่นิยม และระบบชาร์จรถ EV ยังไปไม่ถึง ในปี ค.ศ. 2024 จีนจำหน่ายระบบ Plug-in Hybrid และ Battery Electric เกือบ 5 ล้านคัน เป็นจำนวนร้อยละ 25 ของจำนวนการส่งออกรถยนต์ของจีนในปี ค.ศ. 2024

สุสานรถยนต์ในจีน

เนื่องจากมาตรการส่งเสริมการซื้อรถไฟฟ้าของรัฐบาลจีน ทำให้มีผู้ผลิตรถไฟฟ้าเกิดขึ้นหลายร้อยบริษัท เพื่อให้ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาล มีหลายบริษัทที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อหาทางโกงเงินอุดหนุน แต่ไม่อาจผลิตไฟฟ้าได้จริง มีการก่อตั้งบริษัทแท็กซี่และบริษัทเช่ารถโดยมีการซื้อผ่านบริษัทแท็กซี่และบริษัทเช่ารถอย่างมั่งคั่งเพื่อรับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล รถยนต์จากบริษัทแท็กซี่และเช่ารถถูกจอดทิ้งไว้ตามเมืองใหญ่ ๆ ของประเทศเป็นจำนวนกว่าหมื่นคัน เพราะรถยนต์เหล่านี้ใช้งานไม่ได้จริงและแบตเตอรี่เสื่อมเร็ว การเปลี่ยนแบตเตอรี่ที่ดีจะราคาสูงพอๆกับรถยนต์คันใหม่ที่ผลิตออกมาราคาถูกลงเรื่อย ๆ ปัญหาของแบตเตอรี่มีมาตลอด แม้แต่รถ Neta V ที่พบปัญหาน้ำเข้าไปในแบตเตอรี่ เพราะการกระแทกของรถยนต์ รถ MG รุ่น MG ZS EV ที่มีปัญหาน้ำซึมเข้าแบตเตอรี่ อีกทั้งจำนวนของผู้ที่ผลิตรถยนต์ไฟฟ้าเกิดขึ้นอย่างมาก มีการลดราคาอย่างบ้าเลือดในจีน ผู้ผลิตรถยนต์ที่ไม่มีคุณภาพและเพราะการแข่งขันที่ดุเดือดบริษัทผู้ผลิตรถยนต์ในจีนกว่า 500 บริษัท ได้ลดลงเหลือประมาณ 100 บริษัท และเกิดสุสานรถยนต์ในเมืองใหญ่ ๆ ของจีน

โตโยต้าไม่ยอมเสียตลาดรถปิกอัพในไทย

รถไฟฟ้าจีนหลาย ๆ ยี่ห้อพยายามเข้ามาชิงส่วนแบ่งตลาดของ Toyota Hilux รถยนต์ Diesel Hybrid ที่มีส่วนแบ่งตลาดรถปิกอัพที่ใหญ่ที่สุดในไทยและเป็นที่ส่งออกของ Toyota Hilux ไปหลาย ๆ ประเทศ

Toyota Hilux REVO ที่มีส่วนแบ่งตลาดรถกระบะร้อยละ 44-45 รถกระบะ Isuzu D-Max ที่มีส่วนแบ่งตลาด ร้อยละ 36-37 ตามมาด้วย Ford Ranger ร้อยละ 7-8 ของตลาด Mitsubishi Triton มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 4-5 ล่าสุด JAC (Anhui Jianghuai Automobile Group Co., Ltd.) ส่งรถกระบะขับเคลื่อน 4 ล้อไฟฟ้า EREV ซึ่งวิ่งได้ไกลถึง 580 กิโลเมตรต่อการชาร์จไฟฟ้าเข้ามา Geely Riddara RD6 เป็นรถกระบะไฟฟ้าจากค่าย Geely ขณะที่ค่าย BYD ส่ง BYD SHARK เป็นรถกระบะ Plug-in Hybrid ที่เข้ามาแข่งกับในตลาดรถกระบะในประเทศไทย

ในส่วน GWM (Great Wall Motor) ส่งรถ Plug-in Hybrid Tank 300 เข้ามาหวังเจาะตลาดรถกระบะในประเทศไทย Great Wall Tank 300 รุ่นแรกเป็นรถ Plug-in Hybrid เครื่องยนต์เบนซิน แต่กลับไม่ได้รับความนิยม Great Wall ได้ส่ง Tank 300 เครื่องยนต์ดีเซลเข้ามาจำหน่ายด้วยราคา 1 ล้าน 2 แสน

สิ่งที่รถยนต์ญี่ปุ่นนำเสนอคือ การออกแบบรถยนต์ที่สวยงาม อุปกรณ์ภายในรถยนต์ครบครันและสวยงาม ราคาเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจสำหรับผู้ซื้อรถยนต์ และค่ายรถยนต์ของจีนจะเริ่มเข้ามารับประกันการใช้รถในระยะยาวขึ้น

ในส่วนของ Tank 300 มีการออกแบบที่สวยงาม ลักษณะคล้ายกับ Ford Ranger อุปกรณ์ภายในรถยนต์ครบครันและมีความสวยงาม BYD SHARK 6 เป็นรถระบบดีเซลเทอร์โบ ชาร์จเจอร์ และได้มาเสนอราคาอยู่ที่ 1 ล้าน 2 แสนกว่า ๆ

ถามว่ารถยนต์ค่ายโตโยต้าหลายรุ่น และ Isuzu จะหยุดนิ่งและปล่อยให้รถยนต์จากค่ายจีนมาแย่งส่วนแบ่งการตลาดรถกระบะในประเทศไทยหรือไม่

ด้วยความได้เปรียบในการจัดจำหน่ายรถโตโยต้าในประเทศไทย และการสวนหัวโซ่อุปทานของโตโยต้ารถยนต์ค่ายญี่ปุ่น โตโยต้าจะได้เปรียบรถยนต์จากค่ายจีน เรื่องความมั่นใจของผู้ใช้ในเรื่องของบริการภายหลังและสิ่งที่ผู้ซื้อหลาย ๆ คนจะคำนึงถึงคือ ราคาขายของรถหลังใช้แล้ว 8-10 ปี ราคาของรถยนต์ของโตโยต้ายังมีราคาถูกกว่าที่ดี ส่วนรถยนต์ไฟฟ้าราคาหลังใช้จะมีราคาถูกน้อยลงมากหรือแทบไม่มีค่าเลย

โตโยต้าเปิดตัวรถกระบะ Travo 4 รุ่นหลัก 17 รุ่นย่อย ปรับปรุงรูปโฉม เทคโนโลยี Dynamic Cloud เพิ่มประสิทธิภาพการควบคุม การทรงตัวและความนุ่มนวลในการขับขี่ให้ดียิ่งขึ้น

- Toyota Hilux Travo Standard Cab 4TREG ทั้งขับเคลื่อน 2 ล้อและ 4 ล้อ โดยเริ่มต้นอยู่ที่ 767,000 บาท
- Toyota Hilux Travo Prerunner 4TREG ขับเคลื่อน 2 ล้อและ 4 ล้อ เริ่มต้นที่ 789,000 บาท
- Toyota Hilux Travo Prerunner, Toyota Hilux Travo Overland ราคาเริ่มต้น 1,102,000 บาท
- Toyota Hilux Travo-E เป็นรถไฟฟ้าโตโยต้ารุ่นแรกที่ผลิตในประเทศไทยในราคาเริ่มต้นที่ 1,491,000 บาท

ในขณะที่ Isuzu (Minor Change) เป็นรถกระบะยอดนิยมอีกยี่ห้อหนึ่งและคาดว่าจะเปิดตัว Isuzu รุ่นปรับปรุงใหม่ออกมาในช่วงสิ้นปี ค.ศ. 2026 ทั้ง Toyota Hilux และ Isuzu D-Max คงไม่ยอมเสียตลาดรถกระบะในไทยให้รถยนต์จีนที่จะเข้ามา จัปตาอย่ากระพริบในการแข่งขันระหว่างรถยนต์กระบะจีนและค่ายญี่ปุ่นในประเทศไทย

สรุปผลกระทบจากมาตรการการขึ้นภาษ้นำเข้าสินค้าของประธานาธิบดีทรัมป์

บทสัมภาษณ์จาก Bloomberg สรุปผลกระทบจากนโยบายการขึ้นภาษีสินค้านำเข้าของประธานาธิบดีทรัมป์ว่า ประเทศที่จะได้รับผลกระทบหนักที่สุดคือ จีน รองลงมาคือประเทศเล็ก ๆ ยังหาข้อตกลงสุดท้ายไม่ได้ ด้านสหรัฐฯเอง ซึ่งเศรษฐกิจมีความยืดหยุ่น แต่ก็ยังมีผลกระทบคือ GDP ของสหรัฐฯเอง 0.7 ในปี ค.ศ. 2030 ประเทศยุโรปและญี่ปุ่นยังคงมีการเจรจาอย่างต่อเนื่อง ประเทศที่เป็นพันธมิตรเหนียวแน่นอย่างเม็กซิโกและแคนาดาจะปรับตัวได้ในที่สุด ส่วนประเทศเล็ก ๆ อย่างมาเลเซีย ไทย และเวียดนาม ให้ระมัดระวังการเผชิญหน้าโดยตรงกับสหรัฐฯ เพราะจะยังมีภาษีร้อยละ 19-20 เกาหลีใต้และญี่ปุ่นมีผลกระทบจากภาษีเพียงแค่อ้อยาละ 15 แต่แลกด้วยข้อตกลงที่จะต้องไปลงทุนมหาศาลในสหรัฐฯ

ผลกระทบจากการส่งออกไปยังสหรัฐฯที่สิ้นสุดลง จีนจะทุ่มสินค้าเข้าสู่ประเทศต่าง ๆ แต่ยุโรปพยายามกีดกันสินค้าจากจีน โดยเฉพาะรถยนต์ไฟฟ้า สินค้าเหล่านี้จะทุ่มเข้ามาที่ประเทศตะวันออกเฉียงใต้เอเชีย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมในประเทศเหล่านี้

งาน Motor Expo 2025 (มหกรรมยานยนต์ ครั้งที่ 42)

งาน Motor Expo 2025 จัดขึ้นที่เมืองทองธานี ประเทศไทยจบลงท้ายด้วยยอดจองรถยนต์ 75,246 คัน และรถจักรยานยนต์ 5,263 คัน โดยยอดจองปีนี้ถือว่ามียอดขายสูงสุดหลังจากโครงการ "รถคันแรก" ซึ่งได้สิ้นสุดไปแล้วตั้งแต่ปี 2012 ปีนี้เป็นโค้งสุดท้ายของมาตรการสนับสนุนจากรัฐบาล สำหรับรถไฟฟ้า “มาตรการ EV3.0 และ 3.5” โครงสร้างราคาารถที่จะปรับขึ้นจากการเก็บภาษีสรรพสามิตในปี 2026 ที่จะเก็บจากอัตรา การปล่อยค่าไอเสีย ในงานนี้ค่ายรถยนต์ต่างจัดแคมเปญที่ดึงดูดลูกค้าและมีรถยนต์รุ่นใหม่ แบรนดใหม่ เข้ามา นำเสนอมากมายหลายแบบทำให้สามารถสร้างเม็ดเงินกว่า 7 หมื่นล้านบาท

โตโยต่ายังนำโด่งด้วยจำนวนจอง 10,872 คัน ตามมาด้วยฮอนด้า 6,267 คัน BYD ของจีน 6,212 คัน Omoda & Jaecoo (น้องใหม่) จำนวน 5,217 คัน Deepal 4,586 คัน MG 4,827 คัน และมิตซูบิชิ 2,988 คัน ยอดขายรถยนต์ไฟฟ้าคิดเป็นร้อยละ 50 ของยอดจอง

รถไฟฟ้าจากค่ายจีนกำลังมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มมากขึ้นเข้ามาทดแทนรถยนต์ระบบเผาไหม้ภายใน

จัดทำโดย
บริษัท อินโนเวชั่น กรุ๊ป (ประเทศไทย) จำกัด
<https://www.innovationgroup.co.th>